

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Η Εφαρμογή στην Ελληνική Ακτοπλοΐα

Μελέτες Περίπτωσης

ΙΩΑΝΝΑ – ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΖΕΛΕΠΗ

Χίος, 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Η Εφαρμογή στην Ελληνική Ακτοπλοΐα

2

Μελέτες Περίπτωσης

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ:

- **Βαγγέλας Γεώργιος**
- **Δρ. Λεκάκου Μαρία**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

- **Τζελέπη Ιωάννα – Ελευθερία**
A.M.:2212019222
ioanna.tzelepi@outlook.com

Χίος, 10/2023

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας της παρούσας Πτυχιακής Εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην πτυχιακή εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επιπλέον βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά, ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Copyright © Τζελέπη Ιωάννα – Ελευθερία

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All Rights reserved.

Η έγκριση της Πτυχιακής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλία και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Αιγαίου στην Χίο, δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα Πτυχιακή Εργασία με θέμα: ‘‘Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και η εφαρμογή της στην Ελληνική Ακτοπλοΐα’’, πραγματοποιήθηκε για της απαιτήσεις του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών στον Πανεπιστήμιο Αιγαίου, στην Χίο κατά το ακαδημαϊκό έτος 2022 – 2023.

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά τους επιβλέποντες καθηγητές μου, κύριο Γεώργιο Βαγγέλα και την Κοσμήτορα τους Σχολής Επιστημών της Διοίκησης, κυρία Μαρία Λεκάκου, για την πολύτιμη βοήθεια, το ενδιαφέρον, τους συμβουλές, τις οδηγίες και τις κατευθύνσεις που μου έδωσαν με σκοπό την συγγραφή της παρούσας Πτυχιακής Εργασίας. Επίσης, είμαι ευγνώμων τους όλους τους καθηγητές του Τμήματος Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Αιγαίου, για την γνώση που μου μετέδωσαν, τον τρόπο σκέψης, το οικείο περιβάλλον που δημιούργησαν στο Πανεπιστήμιο, που χωρίς τα στοιχεία αυτά, η συγκεκριμένη εργασία, δεν θα είχε την ίδια μορφή.

Ιωάννα – Ελευθερία Τζελέπη

Χίος, 2023

4

***Εν μόνον αγαθόν είναι, την επιστήμην,
και εν μόνον κακόν, την αμαθίαν.***

Σωκράτης, 469-399 π.Χ., Φιλόσοφος

*Στους γονείς μου,
Σε όσους με στήριξαν,
Σε όσους πίστεψαν σε εμένα...*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	8
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ – ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	8
ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ	9
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	10
ΕΝΟΤΗΤΑ 1	12
1.1 Εισαγωγή	12
1.2 Επιχειρηματική Ηθική	13
1.3 Εταιρική Διακυβέρνηση	14
1.4 Environmental Social Governance – ESG	14
1.5 Οικουμενικό Σύμφωνο – ΟΗΕ	15
ΕΝΟΤΗΤΑ 2 – ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	17
2.1 Ιστορική Αναδρομή	17
2.2 Γενικά	18
2.3 Δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης	21
2.4 Πλεονεκτήματα & Οφέλη ΕΚΕ (ανά πεδίο)	22
2.5 Τι ΕΙΝΑΙ και τι ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ πραγματικά Ε.Κ.Ε.	23
2.6 Το φαινόμενο του “Greenwashing”	24
2.7 Εφαρμογή Ε.Κ.Ε. από τις Επιχειρήσεις	25
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	27
3.1 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη για την Ευρωπαϊκή Ένωση	27
3.2 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ελλάδα	29
3.2.1 SWOT Analysis για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ελλάδα	30
Ενότητα 4 – ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	32
4.1 Σύστημα Περιβαλλοντικής Διοίκησης & Πρότυπο ISO 14001	32
4.2 Πεδία εφαρμογής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στις Ν.Ε.	33
4.3 Ιδρύματα & Οργανισμοί από ανθρώπους της Ελληνικής Ναυτιλίας	35
4.4 HELMERA & Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη	39
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 – ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΚΤΟΠΛΟΪΑ, ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	41
5.1 Εισαγωγή – Προφίλ Ελληνικής Ακτοπλοΐας	41
5.1.1 Μεταφορικό Έργο	41
5.1.2 Μικρές Εταιρείες	44
5.1.3 Μεσαίες Εταιρείες	44
5.1.4 Μεγάλες Εταιρείες	46

5.2 ATTICA GROUP	49
5.2.1 Προφίλ Ομίλου	49
5.2.2 Ιστορική Αναδρομή	50
5.2.3 Εταιρική Υπευθυνότητα 2019 – 2021	51
5.2.4 Εταιρική Υπευθυνότητα 2008 – 2011	53
5.3 ANEK LINES	56
5.3.1 Προφίλ Ομίλου	56
5.3.2 Ιστορική Αναδρομή	57
5.3.3 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη	57
5.3.4 Χορηγίες από την ANEK Lines	58
5.4 MINOAN LINES	60
5.4.1 Προφίλ Εταιρείας	60
5.4.2 Ιστορική Αναδρομή	61
5.4.3 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη	61
ΕΝΟΤΗΤΑ 6 – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	64
6.1 Απολογισμός Δράσεων Εταιρειών για την περίοδο 2019 – 2021 & 2008 – 2011	64
6.2 Συμπεράσματα – Ευρήματα Απολογισμού	67
ΕΝΟΤΗΤΑ 7	70
7.1 Συμπεράσματα	70
7.2 Επίλογος	72
ΣΚΟΠΟΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	74
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	77

7

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Χρήσιμοι Ορισμοί	9
Πίνακας 2: Δράσεις Ε.Κ.Ε.	21
Πίνακας 3: Οφέλη Ε.Κ.Ε. ανά πεδίο	22
Πίνακας 4: SWOT Analysis για την Ε.Κ.Ε στην Ελλάδα	30
Πίνακας 5: Εφαρμογή Ε.Κ.Ε. ανά πεδίο στις Ν.Ε.	34
Πίνακας 6: Κοινωνική Ιδρύματα & Δράσεις	36
Πίνακας 7: Στοιχεία Κίνησης Επιβατών και Οχημάτων 2008 - 2010	42
Πίνακας 8: Στοιχεία Κίνησης Επιβατών και Οχημάτων 2019 – 2021	43
Πίνακας 9: Στοιχεία Κίνησης Ακτοπλοϊκών Εταιρειών 2008 - 2010	47
Πίνακας 10: Στοιχεία Κίνησης Ακτοπλοϊκών Εταιρειών 2019 - 2021	48
Πίνακας 11: Στόλος Ομίλου ανά Εταιρεία	49
Πίνακας 12: Δρομολόγια Attica Group	49
Πίνακας 13: Δρομολόγια ANEK Lines	57
Πίνακας 14: Χορηγίες από την ANEK Lines ανά τομέα	58
Πίνακας 15: Τομείς εφαρμογής Ε.Κ.Ε. από την Minoan Lines	61

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Figure 1: ΑΕΠ ΕΛΛΑΔΑΣ 2006 - 2011	42
Figure 2: Μεταφορικό Έργο 2005 - 2021	43
Figure 3: Δικαιώματα Ψήφου 2011	46
Figure 4: Δικαιώματα Ψήφου 2021	47

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

1. Εσωτερικές & Εξωτερικές Ομάδες Ενδιαφερόμενων	20
2. Τριπλή Κατώτατη Γραμμή	21

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ – ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ελληνικά	
Βιώσιμη Ανάπτυξη	
Ενδιαφερόμενα Μέρη	
Ελληνική Ακτοπλοΐα	E.A.
Επιχειρηματική Ηθική	
Εταιρική Διακυβέρνηση	
Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη	E.K.E.
Ευρωπαϊκή Ένωση	E.E.
Ηθική	
Κοινωνική Ευθύνη	K.E.
Ναυτιλιακή Εταιρεία	N.E.
Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών	O.H.E.
Περιβάλλον	
Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης	Σ.Β.Α.
Αγγλικά	
Corporate Social Responsibility	CSR
Greenwashing	
Sustainable Development Goals	SDGs
Stakeholders	

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Πίνακας 1: Χρήσιμοι Ορισμοί

Εταιρεία:

Μηχανισμός που δημιουργήθηκε, ώστε να επιτρέπει σε διαφορετικά μέρη να συνεισφέρουν κεφάλαιο, τεχνογνωσία και εργασία για το μέγιστο όφελος κάθε μέρους.

Όμιλος Επιχειρήσεων:

Ένα σύνολο επιχειρήσεων που παρά τη νομική ανεξαρτησία τους, συνδέονται ως ένα σύνολο με συγκεκριμένη ιδιότητα – επίσημων και ανεπίσημων δεσμών και συνηθίζουν να ενεργούν συντονισμένα.

Διοικητικό Συμβούλιο:

Μία ομάδα ατόμων που έχει το διαχειριστικό καθήκον να εξασφαλίζει ότι η εταιρεία διοικείται σύμφωνα με τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των ιδιοκτητών ή μετόχων μιας επιχείρησης και ότι ενεργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ των μετόχων και της διοίκησης.

Κοινωνική Ευθύνη:

Η προσδοκία ότι οι επιχειρήσεις ή τα άτομα θα αγωνιστούν ώστε να βελτιώσουν την συνολική ευημερία της κοινωνίας.

Εταιρική Διακυβέρνηση:

Η σχέση μεταξύ διαφόρων συμμετεχόντων στον καθορισμό της κατεύθυνσης και της επίδοσης των εταιρειών. Οι κυριότεροι συμμετέχοντες είναι: οι **Μέτοχοι**, η **Διοίκηση** και το **Διοικητικό Συμβούλιο**.

Ανθρώπινα Δικαιώματα:

Ηθικές αρχές ή κανόνες που περιγράφουν ορισμένα πρότυπα ανθρώπινης συμπεριφοράς και προστατεύονται τακτικά από το δίκαιο της τοπικής αυτοδιοίκησης και το διεθνές δίκαιο. (Ο.Η.Ε.)

Αειφόρος Ανάπτυξη:

Η **ανάπτυξη** που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. (Διεθνής Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, 1987)

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης – Ατζέντα 2030

Είναι μία δέσμη στόχων που αφορά την μελλοντική διεθνή ανάπτυξη και υιοθετήθηκαν στις 25 Σεπτεμβρίου 2015. Αποτελούν μία συλλογική προσπάθεια για ένα κόσμο δικαιότερο, πιο ειρηνικό και ευημερούντα, και έναν υγιή πλανήτη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, εξετάζοντας την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη – Ε.Κ.Ε. από τις ρίζες της, αρχικά θα γίνει μία σύντομη αναφορά σε έννοιες που έχουν άμεση σύνδεση με την Ε.Κ.Ε.. Μία από αυτές είναι η ορθή Εταιρική Διακυβέρνηση των εταιρειών, που απαιτείται κατά κάποιον τρόπο να έχουν, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσουν πρακτικές Ε.Κ.Ε, ενώ παράλληλα να αντιλαμβάνονται την έννοια της Επιχειρηματικής Ηθικής καθώς και να την εντάσσουν στις πολιτικές τους, αφού ουσιαστικά είναι η εξισορρόπηση του κέρδους με την ποιότητα, την διαφάνεια, τον σεβασμό κα.

Η Κοινωνική Ευθύνη – Κ.Ε. και πόσο μάλλον η Ε.Κ.Ε., έχουν ως βάση τις δέκα (10) Αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του Ο.Η.Ε, που δημιουργήθηκε το 2000 και περιλαμβάνει 4 βασικούς πυλώνες: Ανθρώπινα Δικαιώματα, Συνθήκες Εργασίας, Περιβάλλον, Καταπολέμηση της Διαφθοράς, τους οποίους οι επιχειρήσεις οφείλουν να υποστηρίζουν και να προασπίζονται. Αφού έπειτα, γίνεται μία ιστορική αναδρομή για το πώς ξεκίνησε και από πού προήλθε η Ε.Κ.Ε. και αναφέρονται διάφορες απόψεις που κυριάρχησαν από οικονομολόγους της εποχής. Επίσης αναλύονται οι δράσεις ως προς την Ε.Κ.Ε. και τα πλεονεκτήματα – οφέλη που προκύπτουν από κάθε πεδίο εφαρμογής. Βέβαια είναι αναγκαίο να γίνει και μία αναφορά στο τι είναι και τι δεν είναι πραγματικά Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και το πώς αυτή μπορεί να εφαρμοστεί από τις επιχειρήσεις.

Στην επόμενη ενότητα, δεν παραλείπεται η αναφορά στο τι σημαίνει η Ε.Κ.Ε. για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα, όπου παρατίθεται και μία SWOT Analysis για να εξετασθούν τα Δυνατά & Αδύναμα Σημεία, οι Ευκαιρίες & οι Απειλές, ώστε να προκύψουν και πιο συγκεκριμένα συμπεράσματα.

Το κύριο θέμα ωστόσο της εργασίας είναι παράλληλα, η εφαρμογή της Ε.Κ.Ε. στην Ελληνική Ακτοπλοΐα – Ε.Α.. Για αρχή, μελετάται ο τρόπος με τον οποίο μπορεί η Ε.Κ.Ε. να γίνει μέρος των Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων γενικά και πιο συγκεκριμένα, ποια είναι τα πεδία όπου μπορούν να εφαρμοστούν οι πρακτικές αυτής. Άξιο αναφοράς επίσης, αποτελούν οι Οργανισμοί και τα Κοινοφελή Ιδρύματα που δημιουργήθηκαν από ανθρώπους της Ελληνικής Ναυτιλίας (ποντοπόρου, όχι απαραίτητα ακτοπλοΐας) και ασχολούνται με την στήριξη και προστασία: ευπαθών κοινωνικών ομάδων/ ατομικών περιπτώσεων, αθλητικών ενώσεων, την φροντίδα του περιβάλλοντος, υποτροφίες, τοπικά δρώμενα, διατήρηση και προαγωγή του πολιτισμού κα., δηλαδή όλα όσα μπορούν να περιλαμβάνουν οι πρακτικές όσων εφαρμόζουν την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Για την μελέτη της Ελληνικής Ακτοπλοΐας εξετάζεται αρχικά το προφίλ αυτής και η ανάλυση περιλαμβάνει δύο (2) κομβικές περιόδους των τριών ετών έκαστη, όχι μόνο για την Ελληνική Ακτοπλοΐα, αλλά και για τις Κυβερνήσεις, τις Επιχειρήσεις και τους Πολίτες/ Καταναλωτές, όχι σε εθνικό αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι περίοδοι αυτές είναι η 1^η – 2008 έως 2011 (παγκόσμια οικονομική ύφεση) και η 2^η –

2019 έως το 2021 (πανδημία του ιού Covid – 19). Έπειτα παρατίθενται στοιχεία του μεταφορικού έργου της Ε.Α. και πραγματοποιείται μία ομαδοποίηση σε Μικρές, Μεσαίες, και Μεγάλες Εταιρείες, με σκοπό την πιο ξεκάθαρη μελέτη τους, ως προς την δραστηριότητα, το μέγεθος την μετοχική σύνθεση κα..

Στην 5η κατά σειρά ενότητα της εργασίας, για κάθε μία από τις μεγάλες εταιρείες (Attica Group, ANEK Lines, Minoan Lines) που δραστηριοποιούνται πλέον στην αγορά της Ελληνικής Ακτοπλοΐας αλλά και σε κάποιους διεθνείς πλους, με την βοήθεια των Ετήσιων Εκθέσεων Υπευθυνότητας/ Βιώσιμης Ανάπτυξης που δημοσιεύουν κάθε χρόνο οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις, εξετάστηκαν οι απόψεις και οι δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που επιλέγουν να εφαρμόζουν και δημοσιοποιούν οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Η μελέτη των εταιρειών αυτών αφορά τις δύο κομβικές περιόδους που αναφέρθηκαν και το εάν η δραστηριότητά τους μεταβλήθηκε στις δύσκολες συνθήκες αυτών.

Στην τελευταία και ίσως την βασικότερη ενότητα (6^η) αυτής της εργασίας πραγματοποιείται ο απολογισμός των δράσεων που εφάρμοσαν οι επιχειρήσεις της Ε.Α., δηλαδή εάν ήταν όντως Ε.Κ.Ε, ή απλώς κάποια υποχρέωση, ή διαφήμιση ή κάτι αυτονόητο που παρουσιάστηκε ως Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Έχοντας λοιπόν κατανοήσει την έννοια της Ε.Κ.Ε. από προηγούμενες ενότητες, σε μία κλίμακα από το 1 έως το 5 (άριστα), για κάθε δράση της εκάστοτε εταιρείας ως προς κάθε πεδίο εφαρμογής της Ε.Κ.Ε και για κάθε μία από τις περιόδους εξέτασης, σε έναν πίνακα θα καταχωρηθεί μία βαθμολογία όπου και θα υπάρχει η αιτιολόγηση για αυτήν την επιλογή και επομένως τα συμπεράσματα αυτού του απολογισμού των δράσεων.

Τέλος, κλείνοντας την εργασία, θα γίνει μία σύντομη συσχέτιση των τριών μεγαλύτερων ελληνικών ακτοπλοϊκών εταιρειών με τις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες κρουαζιέρας παγκοσμίως, την Carnival Cruise Lines, την Royal Caribbean Group, την Norwegian Cruise Line και την Mediterranean Shipping Company, με σκοπό την σύγκριση των κοινών μοτίβων που ενδεχομένως υπάρχουν των δράσεων που εφαρμόζει η εκάστοτε εταιρεία για την ικανοποίηση των παγκόσμιων στόχων, των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης – Ατζέντα 2030 και άρα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

1.1 Εισαγωγή

Η προσδοκία πως οι επιχειρήσεις ή τα άτομα θα ‘‘αγωνιστούν’’ με σκοπό την βελτίωση της συνολικής ευημερίας της κοινωνίας, αποτελεί την ‘‘**Κοινωνική Ευθύνη**’’ – (Κ.Ε.) (Dess, et al., 2019). Η έννοια της Κ.Ε. μεταβάλλεται κατά την διάρκεια των ετών. Χαρακτηριστικό στοιχείο της αποτελεί η αποφασιστικότητα για την αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων και συνθηκών, η ανάληψη πρωτοβουλιών για την επίλυση κοινωνικών ζητημάτων και η δικαιοσύνη. Μάλιστα αφορά τον σεβασμό στην προσωπικότητα του ατόμου, την ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, αλλά και την διεκδίκηση των δικαιωμάτων.

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδώσει κανείς έναν ορισμό και πόσο μάλλον, αυτόν της **ηθικής**. Είναι άλλωστε γνωστό, πως στα ζητήματα αυτά δεν υπάρχει ομοφωνία. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη (4^ο αιώνα π.Χ.), ‘‘*Ηθική είναι η ξεχωριστή ικανότητα του ανθρώπου να αντιλαμβάνεται αν κάτι είναι καλό ή κακό και προς το συμφέρον του συνόλου. Είναι η αντίληψη των κανόνων που έχει καταγράψει η ανθρώπινη ύπαρξη και στους οποίους υπακούει ελεύθερα.* (Τουλουμάκου & Καραθανάση, 2004). Βέβαια, μία σύγχρονη προσέγγιση, είναι η ‘‘*αντίληψη περί αγαθού*’’ η οποία συνδέεται άμεσα με την **Επιχειρηματική Ηθική** που θα μας απασχολήσει στη συνέχεια. Παρακάτω αναφέρονται μερικές από τις έννοιες που θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση του γενικότερου αυτού φάσματος εν τάχει.

Ήθος: ορίζεται ως ‘‘η βαθύτερη διαμόρφωση και καλλιέργεια τού χαρακτήρα του ανθρώπου, ώστε να συμπεριφέρεται λελογισμένα, με μέτρο και αξιοπρέπεια, σεβόμενος τον εαυτό του και τους άλλους’’. (Μπαμπινιώτης, 2002)

Ηθικός κώδικας: είναι ‘‘Το σύνολο των κανόνων συμπεριφοράς, που υπαγορεύεται από ένα σύστημα ηθικής και το οποίο προσδιορίζει τα όρια εντός των οποίων το άτομο μπορεί να κινηθεί, να δράσει’’. (Μπαμπινιώτης, 2002)

Ηθικές αξίες: αποτελούν εκείνες τις αξίες, που διαμορφώνουν το ήθος του ανθρώπου. Είναι τα ιδανικά στα οποία πιστεύει, αυτά που τον εμπνέουν στην πορεία της ζωής του και τα οποία ασπάζεται και υιοθετεί ως σκέψης και συμπεριφοράς, δημιουργώντας τον δικό του κώδικα ηθικής. Είναι επίσης οι αξίες που προβάλλουν το κοινό συμφέρον, σκεπτόμενος τις συνέπειες των πράξεών του στους συνανθρώπους του, στο περιβάλλον, στην κοινωνία, στο έθνος. Συμπερασματικά, περιλαμβάνει ένα σύνολο αρετών.

Για να εφαρμόσει λοιπόν μία επιχείρηση/ οργανισμός, την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, απαιτείται να έχει και άλλα χαρακτηριστικά, ώστε οι πρακτικές της να μην κρύβουν κάποιον άλλον σκοπό. Πιο συγκεκριμένα, οι εταιρείες που είναι σε θέση να αναπτύξουν την Ε.Κ.Ε., έχουν ήδη δημιουργήσει έναν ορθολογικό Κώδικα Δεοντολογίας και τον εντάσσουν στην Εταιρική τους Διακυβέρνηση, έχοντας παράλληλα το αίσθημα της ηθικής, για το εξωτερικό αλλά και το εσωτερικό

περιβάλλον της επιχείρησης. Ο κώδικας αυτός, θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης, την Κοινωνική Ευθύνη, δηλαδή την μέριμνα για την κοινωνική ευημερία, τον σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον.

1.2 Επιχειρηματική Ηθική

Τις τελευταίες δεκαετίες, η πληθώρα σκανδάλων, διαπλοκής, διαφθοράς και ανήθικων συμπεριφορών δεν λείπουν από τις επιχειρήσεις. Νόμοι και ελάχιστα πρότυπα ατομικής και κοινωνικής ευθύνης παραβιάζονται, έχοντας ως αποτέλεσμα σκόπιμο ή μη, την κερδοσκοπία, την φοροδιαφυγή, τις οικονομικές κρίσεις, την εκμετάλλευση των εργαζομένων, την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος κ.α. (Μπουραντάς, 2015).

Αποτελεί λοιπόν ανάγκη η **Επιχειρηματική Ηθική** να αποτελέσει ένα αναπόσπαστο κομμάτι μίας εταιρίας, καθώς περιλαμβάνει μία σειρά αρχών και αξιών κατά την εκτέλεση πάντα των δραστηριοτήτων/ δράσεων και των ενεργειών της (Δαβαλάς, 2018). Ο όρος "Επιχειρηματική Ηθική" δεν είναι ποσοτικός και δεν μπορεί να καθοριστεί εύκολα. **Συνδυάζει την έννοια της ηθικής και του σεβασμού, με αυτήν του κέρδους.** Επιμέρους ζητήματα της Επιχειρηματικής Ηθικής αφορούν τα εξής (Παπαδόπουλος, 2015):

- Δικαιοσύνη, Αλήθεια, Διαφάνεια, σεβασμό στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ισονομία, Αλληλεγγύη, Ατομική Ελευθερία
- **Ποιότητα** των προϊόντων και των παροχών
- Σεβασμός στο **περιβάλλον**
- Σχέση της εταιρείας με το προσωπικό
- **Πολιτική** απολύσεων των εταιριών, επιχειρήσεων ή οργανισμών
- Δράση της επιχείρησης σε ανταγωνιστικό περιβάλλον και η στρατηγική που ακολουθεί η επιχείρηση

Πηγές προβλημάτων ηθικής αποτελούν: το Οικονομικό όφελος των επιχειρήσεων και στόχοι που έχουν θέσει, ο "Ανταγωνισμός Κερδών" και ενδεχομένως οι Πολιτισμικές αντιθέσεις. Ωστόσο, αν η εταιρεία επιλέξει να εφαρμόσει την Επιχειρηματική Ηθική και να την εντάξει στις πολιτικές της, οι κύριοι στόχοι αφορούν (Δαβαλάς, 2018):

- Την βελτίωση των μοντέλων παραγωγής των εταιριών όσον αφορά το περιβάλλον, "επιτυγχάνοντας" την **εταιρική ευθύνη**,
- Αποφυγή του αθέμιτου ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα τη προβολή των αποδοτικών στοιχείων της εκάστοτε εταιρείας,
- Εφαρμογή καλών ποιοτήτων στα προϊόντα παραγωγής,
- Αντικειμενικές διαφημίσεις, ώστε να μην παραπλανάται το κοινό,
- Προώθηση ενός σεβαστού και ενθαρρυντικού και αξιοπρεπούς περιβάλλοντος εργασίας.

Επομένως, ως αποτέλεσμα θα έχουμε την βελτίωση της επιχειρηματικής εικόνας καθώς και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη από την πλευρά των πελατών/καταναλωτών. Από την άλλη πλευρά, με την διατήρηση των ηθικών αξιών, γίνονται πιο “πιο πιστοί” σεβόμενοι τις αρμοδιότητές και τα καθήκοντά τους, αφού θα έχουν περισσότερα κίνητρα. Σπάνιο μιν, όχι ακατόρθωτο δε, η διαφθορά σε μία αναγνωρισμένη εταιρία δεν θα έχουν θέση στο γύρω περιβάλλον της.

1.3 Εταιρική Διακυβέρνηση

Ως “Εταιρική Διακυβέρνηση” ορίζεται ένα σύστημα αρχών και πρακτικών, βάσει του οποίου οργανώνεται, λειτουργεί και διοικείται μια εταιρία, ώστε να διαφυλάσσονται και να ικανοποιούνται τα έννομα συμφέροντα όλων όσων συνδέονται με την εταιρία αυτή.

Συγκεκριμένα, είναι το σύνολο των κανόνων που εφαρμόζονται στις εταιρίες ρυθμίζοντας την λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου, επιδιώκοντας Υπεύθυνη οργάνωση & λειτουργία, αλλά και Διοίκηση & έλεγχο της εταιρείας (Βαξεβανέλλη, 2016). *Δείχνει επίσης, τον βαθμό σοβαρότητας της κάθε εταιρείας και το κατά πόσον σέβεται τους μετόχους της, τους υπαλλήλους και τους πιστωτές της.* Αρχές και στόχοι της Εταιρικής Διακυβέρνησης, (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019) είναι: **Κοινωνική αντίληψη, Διαφάνεια, Ευθύνη, Πειθαρχία, Ανεξαρτησία, Λογοδοσία.**

Συμπερασματικά, ως Εταιρική Διακυβέρνηση εκφράζεται η σχέση μεταξύ διαφόρων συμμετεχόντων που καθορίζουν την κατεύθυνση και την απόδοση των επιχειρήσεων (Dess, et al., 2019). Ασχολείται με την ηγεσία της επιχείρησης και τέλος περιλαμβάνει, ένα σύνολο διατάξεων για την **εξασφάλιση της νομιμότητας των διαδικασιών** της επιχείρησης, την καταλληλότητα και την **επάρκεια των μέσων με σκοπό την επίτευξη των στόχων** της (Βαξεβανέλλη, 2016).

1.4 Environmental Social Governance – ESG

Environmental Social Governance (ESG) δηλαδή η **Περιβαλλοντική, Κοινωνική και Εταιρική Διακυβέρνηση**, αφορά ένα σύνολο περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων, συμπεριλαμβάνοντάς τους στην επιχειρηματική στρατηγική και την λήψη αποφάσεων, με σκοπό την βιώσιμη και την οικονομική ανάπτυξη, που θέτουν της εταιρείας. Οι επιχειρήσεις που επιλέγουν να εφαρμόσουν την πολιτική ανάπτυξης ESG στην Εταιρική τους Διακυβέρνηση, θέτουν στόχους ως προς:

- **Περιβάλλον** πχ. Μείωση χρήσης πλαστικών, μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τις βιομηχανίες, ανακύκλωση των υλικών, χρήση/δημιουργία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, κ.α.
- **Κοινωνία** πχ. Δικαιώματα & προστασία των εργαζομένων, εξάλειψη ρατσισμού επιλογής και διάκρισης φύλων των εργαζομένων μέσα στην επιχείρηση, κ.α.

Μάλιστα, για κάποιους επενδυτές το ESG αποτελεί κριτήριο για το αν θα επενδύσουν σε μία εταιρία ή όχι, αφού βοηθούν τους επιχειρηματίες να αξιολογήσουν το πώς επηρεάζονται οι χρηματοοικονομικές της αποδόσεις από τις πρακτικές που εφαρμόζει (European Commission, 2020). Ωστόσο ορισμένες επιχειρήσεις, με την εφαρμογή του ESG, στοχεύουν στην δημιουργία καλής μίας φήμης και ενδεχομένως να αποτελεί μέρος στρατηγικής marketing αυτής.

1.5 Οικουμενικό Σύμφωνο – ΟΗΕ

Το Οικουμενικό Σύμφωνο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.¹), δημιουργήθηκε κατά τις αρχές του 21^{ου} αιώνα, το 2000. Αφορά μία εθελοντική πρωτοβουλία προκειμένου να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη και η εταιρική υπευθυνότητα, είναι ένα δίκτυο εταιρειών και ενδιαφερόμενων μελών (ακαδημαϊκοί και επαγγελματίες). Φυσικά περιλαμβάνει ένα σύνολο αρχών έχοντας ως βάσει - παγκόσμια- αποδεκτές αξίες.

Οι **10 Αρχές** που έχει ορίσει ο Ο.Η.Ε. (United Nations, 2022), αφορά μία εθελοντική πρωτοβουλία των επιχειρήσεων, με σκοπό την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και της εταιρικής υπευθυνότητας (Ασπρίδης, 2016), αλλά εφόσον τις αποδεχτούν “καλούνται” να τις εφαρμόσουν. Αυτές τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις συνθήκες εργασίας, την εξάλειψη της διαφθοράς αλλά και την καλή πρακτική απέναντι σε περιβάλλον και κοινωνία. Συγκεκριμένα, για τις **10 Αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ** (United Nations, 2022), σε κάθε πεδίο οι επιχειρήσεις οφείλουν να:

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ:

- *Υποστηρίζουν και να σέβονται την προστασία των διεθνώς διακηρυγμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να διασφαλίζουν ότι οι δικές τους δραστηριότητες δεν εμπλέκονται σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.*

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

- *Προασπίζονται το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθε και την αποτελεσματική αναγνώριση του δικαιώματος της συλλογικής διαπραγμάτευσης*
- *Εργάζονται για την εξάλειψη κάθε μορφής καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας και των διακρίσεων στις προσλήψεις και την απασχόληση*
- *Σέβονται την ουσιαστική κατάργηση της παιδικής εργασίας*

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ:

- *Υποστηρίζουν προληπτική προσέγγιση ως προς τις περιβαλλοντικές προκλήσεις*

¹ **ΟΗΕ:** Ο μεγαλύτερος Διεθνής Οργανισμός στον κόσμο, του οποίου ο σκοπός είναι η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης, ασφάλειας, ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, η διεθνή συνεργασία για την επίλυση διεθνών προβλημάτων. (Ίδρυση 1945 με έδρα την Νέα Υόρκη)

- *Αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες προώθησης της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας*
- *Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και διάδοση φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών*

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ:

- *Αντιτίθενται σε κάθε μορφής διαφθορά, συμπεριλαμβανομένων του εκβιασμού και της δωροδοκίας.*

Συνοψίζοντας, το Οικουμενικό Σύμφωνο δεν είναι δεσμευτικό (νομικά) ή ένα πρότυπο σύστημα Διοίκησης. Βασίζονται στην Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στη Διακήρυξη για τις Βασικές Αρχές και τα Δικαιώματα στην Εργασία (Διεθνής Οργανισμός Εργασίας), στη Διακήρυξη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη και στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στην Διαφθορά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 – ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Στην ενότητα αυτή θα γίνει μία σύντομη ιστορική αναδρομή με επίκεντρο σε σημαντικά γεγονότα για την **Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη**. Άλλωστε, για να εξετάσουμε ένα φαινόμενο, απαιτείται να γνωρίζουμε από πού πηγάζει και το οποίο εμφανίζεται σε διάφορες περιόδους.

Ιστορικά, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ως μορφή βελτίωσης των εργασιακών συνθηκών, έχει ως πηγή την Βιομηχανική Επανάσταση. Κατά τον 19^ο αιώνα (τέλη) ακόμη, οι τότε επιχειρήσεις είχαν ήδη αρχίσει να στρέφουν το ενδιαφέρον τους προς τους υπαλλήλους τους και ειδικότερα στον τρόπο με τον οποίο θα τους έκαναν πιο παραγωγικούς – αποδοτικούς. Αργότερα τον 20^ο αιώνα, καθιερώθηκαν ορισμένα νομικά πλαίσια όσον αφορά την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και κράτους, ιδίως μετά το Κραχ του 1929 (Μύτη, et al., 2014). Ήταν τότε που στις ΗΠΑ, η Ε.Κ.Ε. αναπτύχθηκε πιο οργανωμένα. Υποστηρίχθηκε μάλιστα πως θα μπορούσε να έχει την μορφή κερδοσκοπικού οργανισμού, έχοντας την αποδοχή των πολιτών, εργαζομένων αλλά και των συμβαλλόμενων μερών (Θανόπουλος, 2009).

Οι επιχειρήσεις ωστόσο ακολούθησαν άλλον δρόμο από αυτά που είχαν θεσπιστεί περί ικανοποίησης αναγκών των εργαζομένων. Με λίγα λόγια οι επιχειρήσεις είχαν στραφεί περισσότερο προς την **φιλανθρωπία** και την **μέριμνα για τις τοπικές κοινότητες** - μία από τις βασικές κοινωνικές ευθύνες που αναλάμβαναν οι επιχειρήσεις ήταν η **προσφορά κατοικίας** στους εργαζόμενους τους. Έπειτα, κατά την δεκαετία του 1950, έγινε η μετάβαση από τον όρο **“κοινωνική ευθύνη”** στον όρο **“εταιρική κοινωνική ευθύνη”**, αφού ξεκίνησε η παρέμβαση στο κοινωνικό περιβάλλον μέσω της επιχειρηματικότητας. Κατά αυτόν τον τρόπο η Ε.Κ.Ε. αποκτούσε νέες προεκτάσεις, όπως στους τομείς της υγείας, των τεχνών και του πολιτισμού, περιλαμβάνοντας βέβαια τον χαρακτήρα της φιλανθρωπίας.

Ενώ η δεκαετία του 1970, υπήρξε μία σημαντική χρονική περίοδος όπου δόθηκε ο ορισμός της κοινωνικά υπεύθυνης επιχείρησης: *“μια κοινωνικά υπεύθυνη επιχείρηση είναι αυτή, η ανώτατη διοίκηση της οποίας ισορροπεί ένα συνδυασμό διαφορετικών συμφερόντων. Η επιχείρηση δεν έχει ως μοναδικό κίνητρο την απόκτηση μεγαλύτερων κερδών για τους μετόχους της, αλλά λαμβάνει υπόψη τους εργαζόμενους, τους προμηθευτές, τους εμπόρους, τις τοπικές κοινότητες και το έθνος”*- **αντίθετα**, ο οικονομολόγος Milton Friedman το 1970, εισήγαγε μία διαφορετική οπτική – η οποία τελικά διαψεύστηκε – , από αυτή που είχε επικρατήσει τα τελευταία χρόνια. Στην άποψή του για την Ε.Κ.Ε. (εν συντομία) ανέφερε πως:

- Μόνο τα άτομα έχουν ευθύνες απέναντι στην κοινωνία και όχι οι επιχειρήσεις.

- Οι περιορισμοί στην επιχειρηματική δραστηριότητα είναι μόνο η εξασφάλιση ανταγωνισμού στην οικονομία - δηλαδή αποφυγή του μονοπωλίου και η τήρηση των νόμων.
- Πρέπει να ελαχιστοποιηθεί η κρατική παρέμβαση στις επιχειρήσεις.

Στο συγκεκριμένο άρθρο του "*The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits*" (Friedman, 2007) **προσπάθησε να παροτρύνει τις επιχειρήσεις να αποβάλλουν τις "ενοχές" τους, για τον στόχο τους που δεν ήταν άλλος από την μεγιστοποίηση τους κέρδους και την αδιαφορία για τις επιπτώσεις στην κοινωνία.** Αυτή η προσπάθεια στηρίχθηκε στην λογική πως έτσι δεν θα ήταν εύκολο να δυναμώσει ο κρατικός παρεμβατισμός σε βάρος της ελεύθερης οικονομίας.

Τα επόμενα έτη (1980), το κύριο χαρακτηριστικό είναι η εμπλοκή των επιχειρήσεων σε κοινωνικές δράσεις και αναπτύσσονται έννοιες όπως αυτή της **βιωσιμότητας** σε συνδυασμό με την **ηθική των επιχειρήσεων** που αναφέρθηκε και σε προηγούμενα κεφάλαια. Κατά τα τέλη του αιώνα αυτού, η Επιτροπή Οικονομικής Ανάπτυξης², παρουσίασε τους δύο λόγους αναγκαιότητας ύπαρξης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, μέσω του κειμένου "*The Social Responsibility of Business Corporations*". Οι λόγοι αυτοί ήταν:

- Το "Μεταβαλλόμενο κοινωνικό συμβόλαιο", εννοώντας πως η επιχείρηση αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας και
- Το "Πεφωτισμένο προσωπικό συμφέρον", αφού η επιχείρηση αντλεί ανθρώπινο δυναμικό, πελάτες και πόρους από την ίδια την κοινωνία επίσης.

Τελικά υπό την έννοια της Ε.Κ.Ε., το ενδιαφέρον άρχισε να στρέφεται προς τις έρευνες περί ηθικής των επιχειρήσεων, βιώσιμης ανάπτυξης και εταιρικού πολίτη. Άρχισαν να εκδίδονται βέλτιστες πρακτικές επιχειρήσεων και σκέψεις για την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής και κοινωνικής επίδρασης από την λειτουργία των επιχειρήσεων.

2.2 Γενικά

Κάθε οργανισμός – ιδιωτική επιχείρηση, δημόσιος οργανισμός, ΜΚΟ – χρειάζεται την επικοινωνία για την απόκτηση μίας καλής εικόνας, την εδραίωση της φήμης και ασφαλώς την διάκριση σε ομοειδής οργανισμούς (Τσαρδανίδης, 2014). Συγκεκριμένα οι επιχειρήσεις αποτελούν οντότητες οι οποίες είναι συνδεδεμένες με το κοινωνικό σύνολο μέσα όπου δραστηριοποιούνται, και πάντα επηρεαζόμενες από τα δεδομένα της εποχής και του χώρου δράσης τους. Επομένως οι επιχειρήσεις οφείλουν να αναγνωρίζουν την ευθύνη που έχουν, απέναντι στην κοινωνία και το περιβάλλον. Δηλαδή να έχουν σεβασμό στις αρχές και τις αξίες που χαρακτηρίζουν

² **Επιτροπή Οικονομικής Ανάπτυξης:** Μη κερδοσκοπικός, μη κομματικός οργανισμός που ηγείται των επιχειρήσεων παρέχει ερευνημένες αναλύσεις και αιτιολογημένες λύσεις προς το συμφέρον του έθνους.

τον πολιτισμό μας όπως τον σεβασμό στον άνθρωπο - την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την παροχή ίσων ευκαιριών, τον σεβασμό στο περιβάλλον (Xuetong, et al., 2023) που κληρονομήσαμε και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής των ανθρώπων (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001).

Γενικά ο όρος **‘Εταιρική κοινωνική ευθύνη (Ε.Κ.Ε.)’** αφορά τις ενέργειες και πολιτικές των επιχειρήσεων που **στοχεύουν στην απόκτηση περιβαλλοντικών και κοινωνικών διαστάσεων με σκοπό την γενικότερη συνεισφορά**, έχει εθελοντικό χαρακτήρα και πηγάζει από κουλτούρα της επιχείρησης αφού υπηρετεί τις αξίες της. Επομένως δεν επιβάλλεται (νομικά) (Δαβαλάς, 2018). Η Ε.Κ.Ε. αποτελεί, έναν δυναμικό τομέα για την σύγχρονη επιχείρηση, καθώς το τρίπτυχο των δραστηριοτήτων της βασίζονται στην **οικονομική ανάπτυξη**, την **βιωσιμότητα** και την **κοινωνική συνοχή** (Xuetong, et al., 2023), (Μιχαλάκη, 2017).

Παρακάτω παρουσιάζονται μερικοί από τους δημοφιλείς ορισμούς που έχουν αποδοθεί επίσης κατά καιρούς:

→ *"Η διαρκής δέσμευση των επιχειρήσεων για συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη με παράλληλη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των εργαζομένων και των οικογενειών τους, καθώς επίσης των κοινοτήτων και της κοινωνίας γενικότερα"* (WBCD, 1998)

→ *"Η εθελοντική δέσμευση των επιχειρήσεων για διαχείριση των δραστηριοτήτων τους με υπεύθυνο τρόπο"* (International Chamber of Commerce, 2002)

→ *"Η έννοια σύμφωνα με την οποία οι επιχειρήσεις ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς προβληματισμούς στις επιχειρηματικές τους λειτουργίες και στις συναλλαγές τους με τα ενδιαφερόμενα μέρη τους"* (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019)

→ *"Η ευθύνη των επιχειρήσεων για την επίδραση που έχουν στην κοινωνία"* (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019)

Μέσα από τους ορισμούς που έχουν γνωστοποιηθεί εντοπίζονται ορισμένα βασικά σημεία (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2014) που χαρακτηρίζουν την Ε.Κ.Ε. όπως:

- Εθελοντισμός
- Αυτοδέσμευση επιχειρήσεων
- Διαρκής χαρακτήρας
- Κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά θέματα
- Αφορά το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης
- Πλέγμα πολιτικών δράσεων που υιοθετεί η επιχείρηση συναρτήσει με την ευημερία της κοινωνίας

Γενικότερα, υπάρχουν τρεις (3) διαστάσεις δράσεων και εφαρμογής της Ε.Κ.Ε. από τις επιχειρήσεις (Dess, et al., 2019) Συγκεκριμένα:

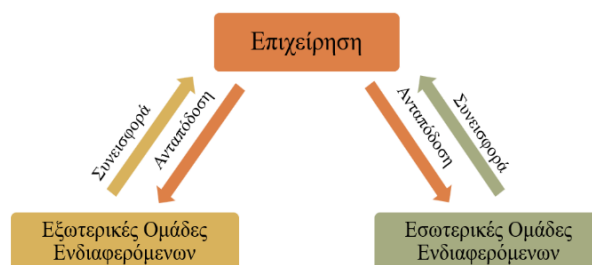
- **Φιλανθρωπία:** Οικονομική ενίσχυση φιλανθρωπικών οργανισμών, κοινωνικών οργανώσεων και συμμετοχή των εργαζομένων σε τέτοιου είδους προγράμματα.
- **Λειτουργική Αποτελεσματικότητα:** Αποφάσεις βελτίωσης υπαρχόντων επιχειρηματικών μοντέλων
- **Μεταβολή στο Επιχειρηματικό Μοντέλο:** Βελτίωση απόδοσης της επιχείρησης, σε ότι αφορά τα προγράμματα κοινωνικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.

Για την θεωρία της Ε.Κ.Ε. έχουν αναπτυχθεί δύο προσεγγίσεις (Θεοτοκάς, 2019):

1. Η επιχείρηση έχει την ευθύνη απέναντι στους μετόχους της (Shareholders) – ώστε να αξιοποιεί ορθολογικά τους πόρους της. Παραδοσιακά, τα ενδιαφερόμενα μέρη παραέβλεπαν τα ελάχιστα πρότυπα αν αυτό βοηθούσε στην αύξηση του περιθωρίου κερδών τους. Ωστόσο, η διαφύλαξη της ποιότητας δεν είναι αποκλειστική ευθύνη των πλειοκτητών αλλά και των υπολοίπων παραγόντων που συμβάλλουν στην μεταφορική υπηρεσία.
2. Η επιχείρηση έχει την ευθύνη απέναντι στις επηρεαζόμενες ομάδες (Stakeholders) – δηλαδή σε αυτές που επηρεάζουν την δράση/ πορεία της, θετική ή αρνητική.

Επομένως, οι ομάδες των ενδιαφερόμενων μερών διαμορφώνονται σε δύο και η προσφερόμενη αξία που προέρχεται από τις δράσεις Ε.Κ.Ε. από την επιχείρηση έχουν ως εξής:

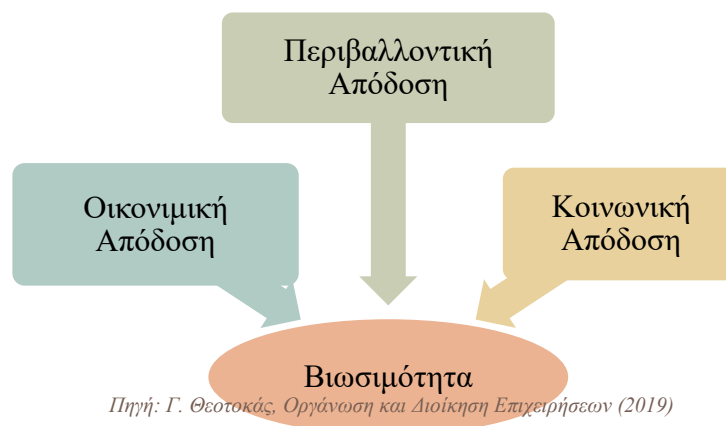
- **Οι Εσωτερικές** ομάδες αποτελούνται από Μετόχους (Ενίσχυση μερισμάτων και μετοχών) και εργαζομένους (αξία από την Βελτίωση συνθηκών εργασίας, ευκαιρίες προσωπική εξέλιξη και εκπαίδευση, αξιοπρεπείς μισθοί).
- **Οι Εξωτερικές** είναι η δεύτερη ομάδα η οποία αποτελείται από Πελάτες (αξία από προϊόντα και παρεχόμενες υπηρεσίες), Προμηθευτές, Τοπικές Κοινωνίες και ως σύνολο (ανάπτυξη θέσεων εργασίας, συμμετοχή των πολιτών & οικονομική ανάπτυξη του τόπου) και Κυβερνήσεις, Εμπορικά ή μη Σωματεία, κ.α.

1. Εσωτερικές & Εξωτερικές Ομάδες Ενδιαφερόμενων

Πηγή: Γ. Θεοτοκάς, Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων (2019)

Βέβαια υπάρχει μία ακόμη προσέγγιση, πιο ρεαλιστική, γνωστή ως “**τριπλή κατώτατη γραμμή**” (Θεοτοκάς, 2019). Αναφέρεται στην ισορροπία της κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής απόδοσης. Δηλαδή, η χρυσή τομή της οικονομικής ανάπτυξης, της περιβαλλοντικής προστασίας και της κοινωνικής προόδου.

2. Τριπλή Κατώτατη Γραμμή

συνδέεται με της αρχή της βιωσιμότητας. Συνοψίζοντας, ο στόχος είναι: **Η υπεύθυνη και βιώσιμη ανάπτυξη σε συνδυασμό με την εξισορρόπηση του κόστους.**

2.3 Δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Ουσιαστικά, το πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, αφορά την αποφυγή / πρόληψη των αρνητικών αποτελεσμάτων / συνεπειών, προς το κοινωνικό σύνολο, κατά την δραστηριοποίηση της επιχείρησης. Οι κύριες δράσεις της Ε.Κ.Ε., θα μπορούσαν να ταξινομηθούν ως προς τις εξής κατηγορίες (Μπουραντάς, 2015):

Πίνακας 2: Δράσεις Ε.Κ.Ε.

Εργαζόμενοι Επιχειρήσεων

- Αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, ασφάλεια και υγιεινή
- Αξιοκρατία και Δίκαιες Αμοιβές
- Αποδοχή της Διαφορετικότητας και Ισότητα Ευκαιριών
- Ανάπτυξη και διεύρυνση γνώσεων και ικανοτήτων του ανθρωπίνου δυναμικού
- Αξιοπρεπή συμπεριφορά, ενημέρωση, διαφάνεια και ηθική από τα στελέχη προς τους υπόλοιπους εργαζόμενους

Πελάτες

- Έντιμες και Διαφανείς Σχέσεις
- Μη παραπλανητικό Μάρκετινγκ – Ειλικρίνεια ως προς την περιγραφή και τα οφέλη των προϊόντων και των υπηρεσιών της επιχείρησης
- Μη επιβλαβή προϊόντα και υπηρεσίες χωρίς ενημέρωση (π.χ. για τυχόν παρενέργειες)

Κοινωνία

- Συνεισφορά στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων (π.χ. ατυχήματα, φυσικές καταστροφές κ.α.)
- Υποστήριξη ευπαθών ομάδων
- Μέριμνα για την κοινωνική συνοχή, την ποιότητα ζωής, εθελοντισμό, πολιτισμό και εκπαίδευση

Περιβάλλον

- Χρήση ανακυκλώσιμων υλικών
- Μέριμνα για το ζωικό βασίλειο (π.χ. από τα εργοστάσια σχετικά με την διαχείριση των αποβλήτων)
- Πρόληψη για την μόλυνση, την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, την διατήρηση των φυσικών πόρων
- Τήρηση των νόμων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος

Αδιαμφισβήτητα, με την αποδοχή και την εφαρμογή πρακτικών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από την επιχείρηση, προκύπτει η ‘πίστη’, η προσέλκυση και η σταθερότητα των πελατών / συνεργατών / προμηθευτών κα. αφού οι αποφάσεις που λαμβάνει δεν αφορούν αποκλειστικά και μόνο την μεγιστοποίηση του κέρδους, αλλά έχει και κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια.

2.4 Πλεονεκτήματα & Οφέλη ΕΚΕ (ανά πεδίο)

Με την εφαρμογή της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στις επιχειρήσεις, προκύπτουν σημαντικά και βασικά πλεονεκτήματα. Συγκεκριμένα, το ηθικό της επιχείρησης τονώνεται καθώς αποκτάται η ακεραιότητα της επιχείρησης από την κουλτούρα που διαμορφώνεται. Η δυνατότητα διατήρησης της ικανοποίησης των εργαζομένων και όχι μόνο (εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης), αυξάνει την παραγωγικότητα σε συνδυασμό με την ποιότητα και επόμενο είναι η επιχείρηση να βελτιώσει την φήμη, την εικόνα της και να αυξήσει την πίστη των εργαζομένων και των πελατών στην επιχείρηση αυτή (Islam, et al., 2021). Πιο αναλυτικά, τα οφέλη ανά πεδίο έχουν ως εξής:

Πίνακας 3: Οφέλη Ε.Κ.Ε. ανά πεδίο

Χώροι Εργασίας

- Κίνητρο για εργασία και παραγωγικότητα
- Έγκαιρη παράδοση έργων
- Εμπιστοσύνη και πίστη προσωπικού
- Ελκυστικό περιβάλλον για εργασία

Αγορά

- Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα
- Αναγνωρισιμότητα & ενδυνάμωση του brand name

Περιβάλλον

- Εξοικονόμηση των ενεργειακών πόρων
- Μείωση κόστους
- Μείωση και ορθότερη διαχείριση αποβλήτων

Επιχείρηση

- Ενίσχυση εμπιστοσύνης, αμοιβαία κατανόηση και συνεργασία προς όφελος των ενδιαφερόμενων
- Δημιουργία θετικής εικόνας και της ``κοινή γνώμης``
- Αύξηση αξίας μετοχών της εταιρείας
- Ικανοποίηση, Αφοσίωση και Δέσμευση των εργαζομένων και των πελατών της επιχείρησης.

Φαίνεται, πως τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή της Ε.Κ.Ε. δεν αφορούν αποκλειστικά το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, αλλά και την ίδια. Επομένως, οι εταιρίες που δρουν ενεργά για την προώθηση μίας θετικής κοινωνικής / περιβαλλοντικής / εργασιακής / πολιτικής, κα. – αλλαγής, λαμβάνουν μεγαλύτερη υποστήριξη από τους εμπλεκόμενους φορείς με την επιχείρηση, τους εργαζόμενους και γενικότερα την κοινωνία.

2.5 Τι ΕΙΝΑΙ και τι ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ πραγματικά Ε.Κ.Ε.

Όπως είναι φυσικό, στον κόσμο των επιχειρήσεων σπανίζουν οι καλοπροαίρετες δράσεις, αφού η μεγιστοποίηση του κέρδους είναι πιο συνήθης, από την μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας. Παρακάτω θα γίνει αναφορά σε σημεία στα οποία αξίζει να σταθούμε όσον αφορά το **τι είναι και τι δεν είναι** Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Συμπερασματικά, από τα προαναφερθέντα, θα έλεγε κανείς πως τα κυριότερα χαρακτηριστικά διάκρισης της Ε.Κ.Ε. (CSR®Hellas, n.d.) είναι και έχουν ως εξής:

- **Πλατφόρμα κοινωνικού διαλόγου**, δηλαδή βαρύτητα στην αξιοπιστία και την εμπιστοσύνη μεταξύ Stakeholders και την επιχείρησης, σε συνδυασμό με την διαφάνεια, ισοτιμία και συνεχή επικοινωνία.
- **Δημιουργία και προώθηση εμπιστοσύνης και σεβασμού από τα συμβαλλόμενα μέρη**, δηλαδή, δημιουργώντας ευκαιρίες για τους εργαζόμενους (όπως οι ναυτιλιακές εταιρίες πραγματοποιούν π.χ. δίνοντας την δυνατότητα μετοχής σε κάποιο πλοίο ή δάνεια για απόκτηση κατοικίας) και συνεχείς βελτιώσεις.

- **Επενδύσεις που αποφέρουν αποτελέσματα**, τα οποία δεν μπορούν να “μετρηθούν” άμεσα αλλά μέσα από την καθημερινότητα θα φανούν τα οφέλη (πχ. Για το περιβάλλον, όπως η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στο κομμάτι του ναυτιλιακού καυσίμου.)
- **Πηγή καινοτομίας**, με στόχο την δημιουργία λύσεων και ενδεχομένως ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στο μέλλον.

Είναι ωστόσο όλες οι δράσεις συμβατές με την ιδέες της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης; Δραστηριότητες που **δεν** εκπροσωπούν την φιλοσοφία της Ε.Κ.Ε. είναι:

- **Η -απλά και μόνο- συμμόρφωση με τη νομοθεσία**, υπό το φάσμα της ΕΚΕ οι δράσεις που την αφορούν είναι πέρα από εκείνες που προβλέπονται από τον νόμο.
- **Η φιλανθρωπία υπό την έννοια της εμπορικής χορηγίας**, όπου κατά πάσα πιθανότητα η εκάστοτε επιχείρηση θα προβάλλει το σήμα ή το προϊόν τους.
- **Οι δημόσιες σχέσεις**, όταν μέσα από τις δράσεις της Ε.Κ.Ε., ο απώτερος σκοπός είναι μόνον αυτός.
- **Όταν ο βασικός στόχος μιας επιχείρησης είναι η κερδοσκοπία³** και η ανταμοιβή των μετόχων ή των ιδιοκτητών, χωρίς την συνάρτηση πάντα με την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική ευαισθησία και πρωτίστως η μέριμνα για τον άνθρωπο.
- **Όταν τα λόγια υπερτερούν των πράξεων**, καθώς οι ενδιαφερόμενοι (stakeholders) έχουν ανάγκη από χειροπιαστά αποτελέσματα.

Η γραμμή που χωρίζει την πραγματική από την λανθασμένη και διαστρεβλωμένη εφαρμογή της Ε.Κ.Ε., είναι λεπτή και εύκολα ή στοχευμένα ξεπερνιέται. Είναι στην ευχέρεια της κάθε επιχείρησης να επιλέξει την πορεία που θα ακολουθήσει, εφαρμόζοντας τις αντίστοιχες πρακτικές.

2.6 Το φαινόμενο του “Greenwashing”

Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για την εφαρμογή της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι ο όρος του “πράσινου ξεπλύματος” - “greenwashing”. Συγκεκριμένα, αφορά τους οργανισμούς, τις επιχειρήσεις, τις κυβερνήσεις, που προωθούν μία μη ρεαλιστική εικόνα οικολογικής συνείδησης, μέσω έξυπνων τεχνικών μάρκετινγκ, πως τα προϊόντα και οι δραστηριότητες είναι φιλικές προς το περιβάλλον και το κλίμα. Ο όρος του greenwashing δεν αφορά αποκλειστικά και μόνο το περιβάλλον, αλλά την Αειφορία στην ευρεία έννοια. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου κολοσσοί εταιρειών, εξακολουθούν να βλάπτουν σημαντικά το

³ *η επιδίωξη υπερβολικού κέρδους, μεγαλύτερου από αυτό που είναι νόμιμο ή θεμιτό και θεωρείται αρνητική ως συμπεριφορά και αιτία κινδύνου για την οικονομία (Ryan, 1902, pp. 335-347)

περιβάλλον, προωθώντας παράλληλα τους περιβαλλοντικούς στόχους (πχ. Σκάνδαλο Volkswagen κα.). Επόμενο ήταν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ζητήσει από τις Εποπτικές Αρχές να:

- Προσδιοριστεί η δυναμική και η επικράτηση του φαινομένου σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση
- Αξιολογηθεί η εφαρμογή της βιώσιμης χρηματοδότησης από τα κράτη μέλη της Ε.Ε.
- Παρουσιαστεί μία επισκόπηση δράσης που λαμβάνουν τα κράτη μέλη κατά του greenwashing
- Αξιολογηθεί εάν οι εποπτικές εντολές επαρκούν για την διαχείριση του κινδύνου του φαινομένου
- Προταθούν τυχόν βελτιώσεις στο νομοθετικό πλαίσιο της Ε.Ε.

Σύμφωνα με έρευνα της PwC (PricewaterhouseCoopers), μετά από τα μέτρα αυτά, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ηθική και την ακεραιότητα, στην ασφάλεια, την ανθεκτικότητα και την διαφάνεια της εφοδιαστικής αλυσίδας, στην εύρεση του κατάλληλου εργατικού δυναμικού, την ενδυνάμωση των κοινωνιών και τέλος στο πολιτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο.

2.7 Εφαρμογή Ε.Κ.Ε. από τις Επιχειρήσεις

Ανακεφαλαιώνοντας από τις προηγούμενες ενότητες, η Ε.Κ.Ε. περιλαμβάνει την πρόληψη κακών επιπτώσεων από την δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων, τον σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και το φυσικό περιβάλλον, πρότυπα και συνθήκες εργασίας, την αποφυγή διακρίσεων των εργαζομένων, τον μηδενισμό της διαφθοράς και την εξάλειψη της δωροδοκίας (EUR-Lex, CSR, χ.χ.). Επομένως, η έννοια της Ε.Κ.Ε., συναντάται σε επιχειρήσεις που έχουν την ευθύνη της συμπεριφοράς τους, για τις επιπτώσεις που δημιουργούνται στην ευρύτερη κοινωνία από την δραστηριοποίησή τους και βέβαια είναι σημαντική για την ανταγωνιστικότητα όταν αυτή εφαρμόζεται ορθά σε συνδυασμό με την οικονομική ανάπτυξη της εταιρείας (Xuetong, et al., 2023).

Για αρχή οι επιχειρήσεις **δημιουργούν έναν κώδικα δεοντολογίας ή πρακτικές καλής συμπεριφοράς** και γίνεται η ένταξη στην κουλτούρα της εταιρείας. Εντός τους υπάρχει η περιγραφή προθέσεων και βλέψεων που έχει η εταιρεία για την κοινωνία και το περιβάλλον (CSR@Hellas, χ.χ.). Σε δεύτερο χρόνο, πραγματοποιείται η **εφαρμογή ορισμένου προγράμματος δράσης** που έχει προταθεί. Η επιχείρηση **θέτει τους στόχους** της, ενδεχομένως για κάποιο σύστημα διαχείρισης για το περιβάλλον. Επιπλέον μπορεί να προβεί σε **διορθωτικές κινήσεις** σε ήδη υπάρχοντα μέτρα με σκοπό την καλύτερη εφαρμογή ή αποτελέσματα. Σαφώς οι ενέργειες των επιχειρήσεων μπορούν να έχουν απευθείας σχέση με τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες. Συνήθως υιοθετούν συστήματα εφαρμογής που αφορούν την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (για παράδειγμα μπορεί να συνδέονται με

προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση για συγκεκριμένους κλάδους). Έπειτα γίνεται **παρακολούθηση της εφαρμογής** ως προς την απόδοσή της από την ίδια την εταιρεία ή ακόμη και από τρίτους.

Επομένως, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, εφαρμόζεται στην επιχειρηματική δραστηριότητα της εταιρείας και αφού γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της, λαμβάνεται υπόψιν στις μετέπειτα λήψεις αποφάσεων.. Σε τελικό στάδιο, οι επιχειρήσεις πραγματοποιούν διαλόγους με τα ενδιαφερόμενα μέρη με σκοπό να εκφράσουν τους στόχους τους και να εξηγήσουν τις πρωτοβουλίες τους. Κατά αυτόν τον τρόπο, προωθείται η καινοτομία και η δημιουργικότητα με σκοπό την κοινωνική ευημερία χωρίς όμως να ξεφεύγουν από τον αρχικό τους στόχο, που δεν είναι άλλος από την επιτυχία της επιχείρησης. Επομένως οι επιχειρήσεις ως στρατηγική Ε.Κ.Ε., ορίζουν την υπεύθυνη δραστηριότητα που επιτρέπει σε μια επιχείρηση να επιτύχει ένα βιώσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα (McWilliams & Siegel, 2011).

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

3.1 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, η Ε.Ε. από το 2011 κάλεσε τις επιχειρήσεις, να *“καθιερώσουν διαδικασίες για την ένταξη των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και δεοντολογικών πτυχών και των πτυχών των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του καταναλωτή, τόσο στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα όσο και στην βασική στρατηγική τους σε στενή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέλη”* (EUR-Lex, CSR, χ.χ.). Επίσης λαμβάνει σοβαρά υπόψιν τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, από την ατζέντα του 2030 και το γεγονός αυτό φαίνεται από τις εξής δράσεις:

1. Ανακοίνωση: *“Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον – Ευρωπαϊκή Δράση για την Αειφορία”*
2. Θέσπιση της νομοθεσίας (οδηγία): 2014/95/ΕΕ *“για την δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών και πληροφοριών για την πολυμορφία από ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις και ομίλους.”*⁴

Για την Ευρώπη, σε εσωτερικό επίπεδο, οι κοινωνικά & περιβαλλοντικές υπεύθυνες πρακτικές μίας εταιρίας, αφορούν θέματα όπως η υγεία, η ασφάλεια, το ανθρώπινο δυναμικό, η ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή, αλλά και των οικονομικών πόρων. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την κοινωνική ανάπτυξη και τον υγιή ανταγωνισμό. (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001).

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες μάλιστα, είναι γεγονός, το έντονο ενδιαφέρον και οι προσπάθειες για την εφαρμογή και βελτίωση των *“Σχεδίων Εθνικών Στρατηγικών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης”*⁵, τόσο σε Παγκόσμιο, αλλά και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι κοινοί στόχοι αυτών των σχεδίων, είναι η υπεύθυνη και βιώσιμη ανάπτυξη των επιχειρήσεων σε συνεργασία με την Πολιτεία, η διαφάνεια, η πρωτοπορία της επιχείρησης, η ενίσχυση της κοινωνικής ευαισθητοποίησης (πολίτες και τοπικές κοινωνίες), πάντα σε συνάρτηση με την ανταγωνιστικότητα (EUR - Lex, 2015). Εξαιρετικά σημαντική, είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η διαφύλαξη

⁴ *Μη Χρηματοοικονομική Κατάσταση*: περιέχει πληροφορίες, στον βαθμό που απαιτείται για την κατανόηση της εξέλιξης, των επιδόσεων, της θέσης και του αντίκτυπου των δραστηριοτήτων του, σε σχέση, τουλάχιστον, με περιβαλλοντικά, κοινωνικά και εργασιακά θέματα, τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, την καταπολέμηση της διαφθοράς και με θέματα σχετικά με τη δωροδοκία.

⁵ *“Οδηγία που απευθύνεται στους Φορείς του Δημοσίου και τις Επιχειρήσεις, για την ενσωμάτωση της Ε.Κ.Ε. στην επιχειρησιακή και οργανωτική στρατηγική για την ανάπτυξη δράσεων και πρακτικών εταιρικής υπευθυνότητας. Βασική επιδίωξη: το σταθερό πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μελών – κοινωνικών εταίρων – οικονομίας, η ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανάπτυξη της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης.”*

των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2014) Με την “Οικονομία της αγοράς”⁶ που επικράτησε (μετά το τέλος του “ψυχρού πολέμου”), δημιουργήθηκαν νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις και την ανάγκη για σταθερότητα στην σύγχρονη κοινωνία.

Για την Ευρώπη, ιδιαίτερη σημασία έχει η αύξηση της αλληλεγγύης, οι κοινές αξίες, και η κοινωνική συνοχή. Για την Ευρώπη, βασικοί στόχοι αποτελούν η ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου. Έχει ανάγκη από επιχειρήσεις με κουλτούρα, θετικές συμπεριφορές, να εμπνέουν εμπιστοσύνη και εκτός από την παραγωγή των κερδών να ανταποκρίνονται στις κοινωνικές προκλήσεις. Επιπλέον, να δημιουργούν νέες και καλύτερες θέσεις εργασίας και να επιδιώκουν επικοινωνία και συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Επομένως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις εφαρμόζουν την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (σε ορισμένες έστω σημεία), λαμβάνοντας υπόψη βέβαια, πως έχει εθελοντικό χαρακτήρα. Την Ευρωπαϊκή Ένωση, την απασχολεί, τόσο η ποιοτική, όσο και η ποσοτική ανάπτυξη σε ένα υγιές περιβάλλον, αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις του ανταγωνισμού και κατοχυρώνοντας τις Ευρωπαϊκές Αξίες.

Στην ουσία ωστόσο, η Ευρώπη έχει ανάγκη τις επιχειρήσεις, για να συνεχίσει να παράγει/ παρέχει προϊόντα και υπηρεσίες με προστιθέμενη αξία για την κοινωνία, να διατηρεί την δημιουργικότητα και το επιχειρηματικό πνεύμα. Οι προτεινόμενες πρακτικές για την εφαρμογή της Ε.Κ.Ε. από την Ε.Ε. (EUR - Lex, 2015), δεν αποτελούν την απόλυτη λύση, ωστόσο μπορούν να συνεισφέρουν σε στόχους όπως:

- Ορθολογική Χρήση Φυσικών Πόρων: μειωμένα επίπεδα ρύπανσης με οικολογικά και καινοτόμα προϊόντα, φιλικά προς το περιβάλλον
- Επένδυση στην Ανάπτυξη των Δεξιοτήτων και Εξασφάλιση Ανταγωνιστικότητας
- Συνεισφορά στην Δημόσια Υγεία: παραγωγή μη τοξικών και χημικών προϊόντων
- Εργασιακό Περιβάλλον που προάγει την Καινοτομία
- Σεβασμός στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες

Ενώ οι προτεινόμενες ενέργειες για την προαγωγή των παραπάνω πρακτικών έχουν ως εξής:

- Επικοινωνία των βέλτιστων πρακτικών, ιδίως σε χώρες όπου η έννοια της Ε.Κ.Ε. είναι λιγότερο γνωστή.
- Ενημέρωση πολιτών και των καταναλωτών για περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα.

⁶ “Οικονομικό σύστημα, κατά το οποίο, οι αποφάσεις που λαμβάνονται για επενδύσεις, παραγωγή και διανομή επηρεάζονται από τις τιμές που διαμορφώνονται από την ζήτηση και την προσφορά. Βασικό χαρακτηριστικό, είναι η ύπαρξη των παραγόντων της αγοράς που έχουν τον κυρίαρχο ρόλο στην κατανομή του κεφαλαίου και των συντελεστών παραγωγής.”

- Επιτροπές Κοινωνικού Διαλόγου
- Συνεργασία με τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Διεπιστημονική Έρευνα
- Εκπαίδευση, για την ανάπτυξη δεξιοτήτων με σκοπό την προώθηση και ενσωμάτωση της Ε.Κ.Ε. στις επιχειρήσεις
- Υποστήριξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ), για την ενεργό συμμετοχή και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους.

Συμπερασματικά, για την Ε.Ε. η σημασία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι ιδιαίτερη, καθώς αντικατοπτρίζει τις αξίες της κοινωνίας. Μέσα από τα παραγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες, υπάρχει η δυνατότητα καινοτομίας και βελτίωσης της ποιότητας, γύρω από τις περιβαλλοντικές επιδόσεις σε συνδυασμό με τις οικονομικές. Αποτέλεσμα, είναι η δημιουργία κινήτρων για εξέλιξη από τους εργαζόμενους, αλλά και οι καταναλωτές θα προτιμούν τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις, ο οποίες θα δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, στα ανθρώπινα δικαιώματα και την βιωσιμότητα γενικότερα της επιχείρησης. Όπως και να 'χει, η Ευρώπη, είναι έτοιμη να γίνει 'πόλος αριστείας' στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (EUR - Lex, 2015).

3.2 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ελλάδα

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ελλάδα, έκανε έντονη την -πιο ουσιαστική- εμφάνισή της από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και έπειτα. Είναι γνωστό πως η ελληνική οικονομία στηρίζεται στις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες απαρτίζουν την πλειοψηφία της χώρας. Όπως είναι φυσικό τέτοιες επιχειρήσεις επηρεάζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό, από τις μεταβολές της παγκόσμιας οικονομίας και επομένως αντιμετωπίζουν προβλήματα στην προσαρμογή τους στις νέες αλλαγές και τάσεις. Ως αποτέλεσμα έχουμε τις σοβαρές επιπτώσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις όσον αφορά την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητά τους, αφού συνήθως δεν διαθέτουν γνώσεις και δυνατότητες για την αντιμετώπιση του σύνθετου οικονομικού περιβάλλοντος, λόγω έλλειψης πόρων.

Η εφαρμογή της Ε.Κ.Ε. στην Ελλάδα λοιπόν αντιμετωπίζει ορισμένες δυσκολίες που έχουν να κάνουν ακόμη και με την έλλειψη πληροφόρησης για τα οφέλη και τις πρακτικές λειτουργίας της. Επομένως για την εξάλειψη των εμποδίων αυτών, η ενσωμάτωση της Ε.Κ.Ε. στην στρατηγική δημοσίων και ιδιωτικών εταιρειών, ανεξάρτητα από το μέγεθος τους, με σκοπό την επίτευξη των στόχων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης αφορά: (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2014):

- Την ευθύνη κάθε επιχείρησης ή οργανισμού απέναντι στους ανθρώπους, την κοινωνία και το περιβάλλον για τον τρόπο που τους επηρεάζει από την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

- Την εθελοντική αυτο-δέσμευση επιχειρήσεων και οργανισμών και στοχεύει στην υπεύθυνη λειτουργία και διαχείριση των δραστηριοτήτων τους
- Την ανάληψη πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων, επιπλέον της ελάχιστης συμμόρφωσης με την εκάστοτε νομοθεσία.

Πιο συγκεκριμένα, η προσπάθεια αυτή αφορά την διαμόρφωση ενός υπευθύνου περιβάλλοντος σύμφωνα με τις σύγχρονες επιχειρηματικές τάσεις.

3.2.1 SWOT Analysis για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ελλάδα

Σε ένα τόσο μεταβαλλόμενο περιβάλλον, όπως αυτό των επιχειρήσεων, που η πορεία των δραστηριοτήτων τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από πολιτικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες, είναι απαραίτητο η εκάστοτε εταιρεία να αποκτήσει και να διατηρήσει κάποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Ένα από αυτά θα μπορούσε να είναι η εφαρμογή της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, από αυτές. Όμως, όπως ήδη αναφέρθηκε η ελληνική οικονομία στηρίζεται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες ωστόσο δεν έχουν την δυνατότητα χρηματοδότησης των δράσεων αυτών. Άραγε υπάρχουν τρόποι χρηματοδότησης και προώθησης των πρακτικών αυτών;

Για την αναγνώριση των παραγόντων της SWOT Analysis (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2014), από τους οποίους χαρακτηρίζεται η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ελλάδα, εξετάζονται παρακάτω τα Δυνατά και Αδύναμα Σημεία, οι Ευκαιρίες και οι Απειλές:

Πίνακας 4: SWOT Analysis για την Ε.Κ.Ε στην Ελλάδα

Δυνατά Σημεία

- Ύπαρξη Νομοθεσίες για τα ζητήματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.
- Δυνατότητα χρηματοδότησης/ στήριξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων με προγράμματα ΕΣΠΑ.
- ΑΕΙ που διαθέτουν σημαντική ερευνητική και εκπαιδευτική εμπειρία σε ζητήματα Ε.Κ.Ε.
- Ιδρύματα και ΜΚΟ που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και προωθούν την Ε.Κ.Ε.

Αδύναμα Σημεία

- Ελλιπής ενημέρωση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και πολιτών για την έννοια της Ε.Κ.Ε. και τα οφέλη που επιφέρει η εφαρμογή της.
- Περιορισμένη γνώση, ενημέρωση και τεχνογνωσία στους δημόσιους φορείς σχετικά με την ανάπτυξη, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πρακτικών Ε.Κ.Ε.
- Απουσία στρατηγικής για την ενίσχυση των δράσεων Ε.Κ.Ε. στις επιχειρήσεις
- Έλλειψη κινήτρων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚ.Ε.

Ευκαιρίες

- Μέσω της εφαρμογής της Ε.Κ.Ε. μπορεί να υποστηριχθεί πιο εύκολα η είσοδος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε διεθνείς αγορές.
- Ευπαθείς Κοινωνικές ομάδες, μεμονωμένες περιπτώσεις ατόμων κ.α., επωφελούνται από τις πρακτικές Ε.Κ.Ε.
- Το αυξανόμενο ενδιαφέρον από την Ε.Ε., αποτελεί κίνητρο για την ανάπτυξη πολιτικών και σχεδίων δράσης σε εθνικό επίπεδο.
- Ανταπόκριση των επιχειρήσεων στις διεθνείς τάσεις (πχ. Περιβαλλοντική συνείδηση, κοινωνική ευημερία κα.)

Απειλές

- Η οικονομική κατάσταση της χώρας και η δύσκολη θέση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με την εφαρμογή δράσεων Ε.Κ.Ε. ίσως επιφέρει μεγαλύτερες δυσκολίες.
- Ενδεχομένως θεωρηθεί πανάκεια (ενώ δεν είναι), η προώθηση της Ε.Κ.Ε. προσπαθώντας να αποκρύψουν τις κακές επιχειρηματικές πρακτικές.
- Ορισμένες πρακτικές Ε.Κ.Ε. των επιχειρήσεων, ίσως είναι σε μεγαλύτερο βαθμό διαφήμιση – προώθηση του brand name.

Συμπεράσματα

- Υπάρχει δυνατότητα περαιτέρω εξέλιξης από τους δημόσιους οργανισμούς/ φορείς και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει η δυνατότητα χρηματοδότησης για την εφαρμογή δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.
- Η έννοια της ΕΚΕ εύκολα μπορεί να διαστρεβλωθεί και οι πρακτικές να χάσουν την αξία τους.
- Η διαφάνεια στις δράσεις Ε.Κ.Ε. είναι απαραίτητη για την αποφυγή θεώρησης ως ‘‘πανάκεια’’ .
- Αποτελεί αναγκαίο η ενημέρωση των επιχειρήσεων και των πολιτών για την σημαντικότητα και για τα οφέλη της Ε.Κ.Ε.
- Χρειάζεται να αυξηθούν οι πόροι και να βελτιωθεί η τεχνογνωσία για την εφαρμογή των αντίστοιχων πρακτικών.

Ενότητα 4 – ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι ταχύτατες μεταβολές των συνθηκών, ο παγκοσμιοποιημένος χαρακτήρας που έχει η συγκεκριμένη μεταφορική και οικονομική δραστηριότητα του κλάδου αυτού, η πρόκληση εξωτερικών επιβαρύνσεων σε συνάρτηση με τις περιβαλλοντικές οργανώσεις και την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, δημιουργεί ενδιαφέρον και απαιτεί μελέτη για τον τρόπο λειτουργίας των συγκεκριμένων επιχειρήσεων. Στην Ναυτιλιακή Βιομηχανία, κρίσιμο για την επιβίωση των επιχειρήσεων, είναι το χαμηλό κόστος και επομένως, **η παραγόμενη υπηρεσία αποκτά ποιότητα και αξία όταν συνδυάζεται με το χαμηλό κόστος** (Βαγγέλας, 2020).

Από την δεκαετία του 1980 και ιδίως κατά την δεκαετία του 1990, έπειτα από σοβαρά ατυχήματα κυρίως από πετρελαιοφόρα πλοία, έγινε έντονο το ενδιαφέρον για την εξέταση των εξωτερικών επιβαρύνσεων που προκαλείται από την ναυτιλιακή δραστηριότητα. Πέρα όμως από τους υποχρεωτικούς κανονισμούς που έχουν τεθεί σε λειτουργία από οργανισμούς/ φορείς όπως ILO, USGG, EMSA, AMSA, Flag States κ.ά.. Γενικά, Εταιρικά και Κοινωνικά Υπεύθυνες επιχειρήσεις αποκαλούνται αυτές που εφαρμόζουν μη υποχρεωτικούς κανονισμούς. Για παράδειγμα: **ISO 9000** που αφορά “μία διεθνή συμφωνία που αποτελείται από ένα σύνολο τυποποιημένων απαιτήσεων σχετικά με τις ορθές πρακτικές διαχείρισης της ποιότητας” και **ISO 14001** που αφορά το σχέδιο για την ανάπτυξη του **Συστήματος Περιβαλλοντικής Διοίκησης**.

4.1 Σύστημα Περιβαλλοντικής Διοίκησης & Πρότυπο ISO 14001

Το **Σύστημα Περιβαλλοντικής Διοίκησης (ΣΠΔ)** – Environmental Management System (EMS) (Θεοτοκάς, 2019), αποτελεί ένα ολοκληρωμένο πλάνο/σύστημα για την διαχείριση των περιβαλλοντικών θεμάτων στα γραφεία και τα πλοία της Ναυτιλιακής Επιχείρησης. Καθορίζει επίσης τους πιο σημαντικούς περιβαλλοντικούς παράγοντες, που μία εταιρεία απαιτείται να λαμβάνει υπόψιν κατά το μεταφορικό έργο και τις παρεχόμενες υπηρεσίες και αφορούν τα εξής:

- Εκπομπές αέριων ρύπων
- Μόλυνση θαλασσίου νερού και εδάφους
- Διαχείριση των Αποβλήτων
- Εκμετάλλευση πόρων και χρήση των υλικών.

Υποχρεώνει λοιπόν τις επιχειρήσεις να μετρήσουν, να ελέγχουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα και να μετριάσουν το περιβαλλοντικό κόστος κατά την λειτουργία τους. Το σύστημα αυτό, δημιουργείται από την ίδια την εταιρεία και πιστοποιείται από κάποια πρότυπα, για παράδειγμα το ISO 14001 (**που αποτελεί την απόδειξη της επιχείρησης για την περιβαλλοντική της δράση, την κοινωνική της υπευθυνότητα και την βιώσιμη ανάπτυξη που εφαρμόζει**) και εφαρμόζοντάς το, ένα από τα βασικότερα οφέλη για αυτήν είναι η αύξηση του μεριδίου στην αγορά, αφού

δημιουργεί θετική εικόνα που ενδεχομένως άλλες επιχειρήσεις δεν έχουν ως προς αυτόν τον τομέα.

Το πρότυπο ISO 14001 για την υπαγόρευση των απαιτήσεων περιλαμβάνει το πλαίσιο "σχεδιασμός – δράση – έλεγχος – βελτίωση" και επικεντρώνεται 5 βασικά σημεία:

1. Ανάπτυξη και υιοθέτηση μίας περιβαλλοντικής πολιτικής
2. Διαδικασία Προγραμματισμού
3. Δημιουργία Συστήματος Υλοποίησης και Λειτουργίας
4. Δημιουργία Συστήματος Ελέγχου και Διορθωτικών Δράσεων
5. Επιθεώρηση της Διοίκησης

Η πιστοποίηση της επιχείρησης από το πρότυπο ISO 14001 αποτελεί κίνητρο, αφού από αυτήν προκύπτουν πολλά και σημαντικά οφέλη ως προς:

- Συμμόρφωση με την νομοθεσία, τις ρυθμιστικές αρχές και απαιτήσεις αυτών
- Προστασία από μηνύσεις, πρόστιμα και αποζημιώσεις που μπορεί να προκύψουν
- Θετική εικόνα της εταιρίας
- Λιγότερες πιέσεις από τους πελάτες και τους ναυλωτές, τόνωση του αισθήματος ικανοποίησης και ανταπόκριση στις απαιτήσεις αυτών
- Περιβαλλοντική "ηγεσία" στην αγορά
- Αύξηση ανταγωνιστικότητας και πλεονέκτημα του μάρκετινγκ
- Διατήρηση Ανταγωνιστικής θέσεις
- Βελτίωση υπάρχοντος ΣΠΔ και άρα περιβαλλοντικού αποτυπώματος

Πέρα από τα προαναφερθέντα, συμπερασματικά, το συγκεκριμένο πρότυπο αποδεικνύεται η συμμόρφωση της εταιρείας, τα στελέχη και η διοίκηση δεσμεύεται, ενισχύεται η φήμη και η εμπιστοσύνη που αποπνέει προς τα έξω. Επιπλέον, δημιουργείται ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το οποίο όμως με τους ταχύτατους ρυθμούς ανάπτυξης και συμμόρφωσης της ναυτιλιακής βιομηχανίας με τα πρότυπα διαχείρισης ποιότητας αλλά και περιβάλλοντος, δεν αποτελεί πανάκεια.

4.2 Πεδία εφαρμογής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στις Ν.Ε.

Μία Κοινωνικά Υπεύθυνη Ναυτιλιακή Επιχείρηση, είναι αναγκαίο να ενδιαφέρεται και να στοχεύει στην δημιουργία θετικού αποτελέσματος και επιδράσεων για όλες τις ομάδες των ενδιαφερόμενων από τις πολιτικές που εφαρμόζει και επίσης, να προσπαθεί να αποφεύγει τις αρνητικές. Επιγραμματικά, αυτό μπορεί να συμβεί (Θεοτοκάς, 2019):

- Εφαρμόζοντας αρχές Επιχειρηματικής Ηθικής
- Έχοντας σεβασμό στους νόμους και διεθνείς κανονισμούς
- Με την προστασία μελών του πληρώματος

- Εφαρμόζοντας κατάλληλη επιχειρηματική διακυβέρνηση
- Βελτιώνοντας το περιβαλλοντικό αποτύπωμα από την λειτουργία των πλοίων
- Με Διαφάνεια στην ιδιοκτησία, στις επιχειρηματικές συναλλαγές και στην απόδοση των πλοίων
- Αποφεύγοντας την δωροδοκία και την διαφθορά
- Υπολογίζοντας την κοινωνική ευημερία και όχι μόνο την μεγιστοποίηση των κερδών (πχ. Μεταφορά προϊόντων σε ευαίσθητες περιοχές).

Ωστόσο, τρεις είναι οι κύριες διαστάσεις πρακτικών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης εφαρμογής από τις Ναυτιλιακές Επιχειρήσεις είναι: το **θεσμικό πλαίσιο** λειτουργίας των πλοίων και εταιρείας και η **χρήση των σημαιών** που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της εταιρείας, οι **πρακτικές ΔΑΔ** (Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού) με σκοπό την ευημερία των εργαζομένων/ υπαλλήλων γραφείου και πλοίου, Τέλος, η μέριμνα για την **προστασία του** (θαλασσίου) **περιβάλλοντος**.

Πώς όμως φαίνεται στην πράξη η εφαρμογή της Ε.Κ.Ε. στις Ναυτιλιακές Εταιρείες; Στην ενότητα αυτή θα εξεταστεί η έννοια της Ε.Κ.Ε. σε συνάρτηση με τις Ναυτιλιακές Επιχειρήσεις και την διοίκηση αυτών. Η εφαρμογή της, ως προς συγκεκριμένους τομείς, φαίνεται παρακάτω (Θεοτοκάς, 2019):

Πίνακας 5: Εφαρμογή Ε.Κ.Ε. ανά πεδίο στις Ν.Ε.

Εταιρική Διακυβέρνηση και Κοινωνική Ευθύνη:

- Διακυβέρνηση Ε.Κ.Ε. και σχετικά Διοικητικά Συστήματα
- **Επιλογή της σημαίας** που σέβονται και ανταποκρίνονται στους θεσμούς του πλαισίου της ναυτιλίας αλλά και **προχωρώντας σε δράσεις πέρα από νόμους και θεσμούς**.
- **Αποφυγή επιλογής μη ποιοτικών σημαιών (ευκολίας)**, αφού επηρεάζει άμεσα την αξιοπλοΐα, την σύνθεση του πληρώματος, την φορολογία, τους λιμενικούς ελέγχους, τον Δείκτη Συμμόρφωσης Σημαίας, κ.α.
- **Μεταφορά αγαθών** σε πληγείσες περιοχές ή/και ακόμη η μη παράνομη μεταφορά προϊόντων.
- **Βιώσιμο** σύστημα προμηθειών και **διαχείρισης των υλικών**
- Ευσέβεια στα ανθρώπινα δικαιώματα
- Διαφάνεια – Όχι διαφθορά και δωροδοκία
- Επιδίωξη **συμμετοχής της τοπικής ή μη κοινωνίας** σε δράσεις που διοργανώνονται.
- **Προμήθειες και Προσλήψεις** από την τοπική κοινωνία

Ευημερία Εργαζομένων Γραφείου και Πληρώματος:

- **Αποφυγή διάκρισης εργαζομένων** (ως προς την εθνικότητα, το φύλο, την ηλικία κ.α.) και Ισότητα Ευκαιριών
- **Υγιεινή**
- Εκπαίδευση και Ανάπτυξη δεξιοτήτων
- **Προστασία των υπαλλήλων και του πληρώματος** από ενδεχόμενες κακές συμπεριφορές συναδέλφων ή από τρίτους.
- **Ασφάλεια και Φροντίδα** των πληρωμάτων και των οικογενειών αυτών
- **Συνθήκες Εργασίας και Διαβίωσης**

Εικόνα της Επιχείρησης:

- Προσπάθεια για **την ορθολογική Εταιρική Διακυβέρνηση**.
- **Διαφάνεια**, ως προς την απόδοση των πλοίων, τις επιχειρηματικές συναλλαγές, την ιδιοκτησία της εταιρίας.
- **Καταπολέμηση της Διαφθοράς**.

Περιβαλλοντική Ευθύνη & Ωκεανοί:

- Προσπάθεια για την **προστασία** του περιβάλλοντος.
- Συγκεκριμένος **Κύκλος Ζωής του πλοίου** ως προς την λειτουργία και την κατασκευή.
- **Ασφάλεια** πλοίου και φορτίου και περιεχόμενο εμπορευματοκιβωτίων
- Μέριμνα για τις προστατευόμενες περιοχές, τα θαλάσσια οικοσυστήματα, τους ρύπους και την μόλυνση του αέρα
- Διαχείριση αποβλήτων πλοίου
- Συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες ομάδες

4.3 Ιδρύματα & Οργανισμοί από ανθρώπους της Ελληνικής Ναυτιλίας

Οι πολύ ισχυροί (ή μη) άνθρωποι της Ελληνικής Ναυτιλίας, λοιπόν, προκειμένου να δείξουν το ενδιαφέρον και τον ζήλο τους για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, επέλεξαν ο ένας τρόπος να είναι με την δημιουργία των Κοινοφελών Ιδρυμάτων και Οργανισμών. Έτσι, μέσω αυτών, στηρίζουν ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (άτομα με ειδικές ανάγκες, πληγέντες από φυσικά φαινόμενα, κακοποιημένα παιδιά, άριστους μαθητές που ενδεχομένως δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να εξελιχθούν κ.α.). Μάλιστα προάγουν τον πολιτισμό (σε τοπικά επίπεδα ή στους τόπου καταγωγής των εφοπλιστών) και τον αθλητισμό, διοργανώνοντας δρόμους κάθε χρόνο. Αξιοσημείωτη είναι η στήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της υγείας και η πληθώρα των χορηγιών

Το ίδρυμα αφορά έναν οργανισμό/ οργάνωση με νομική ισχύ, που μπορεί να είναι κερδοσκοπικός ή μη και έχει έναν συγκεκριμένο σκοπό, με βάση το άρθρο 108 του Αστικού Κώδικα: "Αν με ιδρυτική πράξη μία περιουσία ορίστηκε για να εξυπηρετηθεί ορισμένος σκοπός, το ίδρυμα αποκτά προσωπικότητα με διάταγμα που

εγκρίνει την σύστασή του''. Είναι νομικά πρόσωπα, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και διακρίνονται με κριτήριο τον σκοπό και την σύσταση τους σε:

1. Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου:
 - a. Εκπαιδευτικά, Έρευνας & Ακαδημαϊκά
 - b. Χρηματοδοτικά
 - c. Πολιτιστικά
 - d. Θρησκευτικά
2. Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου:
 - a. Αστικού Δικαίου (μη εξυπηρέτηση κερδοσκοπικού σκοπού πχ. Σωματεία)
 - b. Εμπορικού Δικαίου (επίτευξη οικονομικού σκοπού πχ. Διάφορα είδη συνεταιρισμών)

Παρακάτω γίνεται αναφορά σε ιδρύματα με πλούσιες και σημαντικές δραστηριότητες που προέρχονται από Έλληνες με κύρος στην Διεθνής Ναυτιλιακή Βιομηχανία και όχι μόνο. Πιο συγκεκριμένα:

Πίνακας 6: Κοινοφελή Ιδρύματα & Δράσεις

Κοινοφελή Ιδρύματα & Δράσεις

Ίδρυμα Μαρία Τσάκος

Δραστηριότητες που περιλαμβάνουν:

- Ναυτική Παράδοση
- Διαλέξεις & Συνέδρια
- Εκπαίδευση & Πολιτισμό
- Εθελοντισμό
- Κοινωνική Ευθύνη
- Προστασία του Περιβάλλοντος

Ίδρυμα Ωνάση

Κεντρικοί Πυλώνες Δράσης:

- **Πολιτισμός** – "Onassis Culture", (θεατρικές & χορευτικές παραστάσεις, εκθέσεις εικαστικών, συζητήσεις, διαλέξεις, έντυπες εκδόσεις & σταθερό ψηφιακό αποτύπωμα)
- **Εκπαίδευση** – "Onassis Education" (στηρίζει σχολεία, πανεπιστημιακές έδρες & προγράμματα ελληνικών σπουδών εκτός Ελλάδος, χορηγεί υποτροφίες για διδακτορικές διατριβές, μέσω των Διεθνών Βραβείων Ωνάση)
- **Υγεία** – "Onassis Health" (δωρεά στο ελληνικό Δημόσιο, το πρότυπο Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο)
- **Άνθρωπος**

Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος

Προτεραιότητες:

- Κοινωνική Πρόνοια
- Παιδεία
- Τέχνες & Πολιτισμό
- Υγεία & Αθλητισμό

Δράση

- \$ 3.4 δις
- 5.200 δωρεές σε 130 χώρες,
- Στην Ελλάδα: 2091 δωρεές

Αξίες:

- Συνεργασία
- Ενεργή Ακρόαση
- Διαφάνεια
- Ανοιχτό Διάλογο
- Επίκεντρο ο Άνθρωπος

Κοινοφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση

Μερικές από τις Δράσεις:

- 97.000 άτομα ωφελήθηκαν από δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν
- 107 φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα έλαβαν χρηματοδότηση για τις δράσεις τους
- 7.466 μαθητές και 1.445 εκπαιδευτικοί συμμετείχαν σε δράσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα
- 142 υποτροφίες χορηγήθηκαν σε νέους που φοιτούν σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης
- 50.330 άτομα ωφελήθηκαν από δωρεές σε φορείς που παρέχουν υπηρεσίες υγείας και ιατρικής περίθαλψης
- 18.896 άτομα συμμετείχαν σε δράσεις του τομέα Τεχνών και Πολιτισμού
- 11.025 άτομα περιηγήθηκαν στην έκθεση του πλωτού μουσείου ‘Νεράιδα’
- 10.857 άτομα υποστηρίχθηκαν από δράσεις για την κοινωνική προστασία και ενσωμάτωση
- Χρηματοδοτήθηκαν 27 θέσεις εργασίας σε οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών
- 6 συνεργατικές πρωτοβουλίες υλοποιήθηκαν με 23 κοινοφελή ιδρύματα και φορείς της Ελλάδας & του Εξωτερικού
- Δωρεά Ιατροτεχνολογικού Εξοπλισμού

37

Ίδρυμα Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη

- **Ανθρωπιστικού και Κοινωνικού Χαρακτήρα**
- **Υποστήριξη Αναπτυξιακών Στόχων του ΟΗΕ – Agenda 2030**
- **Τομείς Δράσης:** Δικαιώματα του Παιδιού, Ασφάλεια, Υγεία, Ειρήνη, Πολιτισμός & Παιδεία, Μέλλον.
- **Βασικοί Στόχοι:**
- Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Χτίσιμο της Ειρήνης, πολιτιστικής & φυσικής κληρονομιάς, παιδιών από κακοποίηση και εκμετάλλευση
- Ενδυνάμωση Διαλόγου, Ανεκτικότητας και Κατανόησης
- Ανάπτυξη και ενίσχυση των οικογενειακών και κοινωνικών θεσμών ώστε να διασφαλίζονται οι όσο το δυνατόν καλύτερες συνθήκες για την ευημερία των παιδιών.
- Αύξηση των ευκαιριών για την ανάπτυξη των νέων εν όψει των προκλήσεων

Ίδρυμα Ιωάννου Δ. Πατέρα, Μεγάλου Εθνικού Ευεργέτου

Βοήθεια και στήριξη:

- *Ευαίσθητων Κοινωνικών Ομάδων*
- *Ναυτιλίας*
- *Παιδείας, ιδίως στον τόπο καταγωγής – (Χορηγία υποτροφιών σε αποφοίτους των Λυκείων της Χίου, για Πανεπιστημιακές και Μεταπτυχιακές Σπουδές σε Ελλάδα και Εξωτερικό)*

Ίδρυμα Ευγενίδου

Υποτροφίες:

- *Τουλάχιστον 400 σε απόφοιτους του Ε.Μ.Π.*
- *Τουλάχιστον 60 σε στελέχη του Λιμενικού Σώματος για Μεταπτυχιακές Σπουδές*
- *Από το 1992 σε Ελληνικά & Ξένα Πανεπιστήμια για Μεταπτυχιακές & Διδακτορικές Σπουδές*

Μερικές από τις Δωρεές:

- *1963-1966 Στις Δημόσιες Σχολές Ε.Ν. Ασπροπύργου & βραβεία στους σπουδαστές*
- *1959 – ποσό για την αγορά σκάφους προς μετεκπαίδευση των μαθητών των σχολών Εμπορικού Ναυτικού*
- *1981 – 2000 Simulator πλοίου αξίας 1,25 εκ. \$ στο Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας.*
- *900 εκ. Δραχμές για αποκατάσταση ζημιών σε σχολικά κτήρια από τον καταστροφικό σεισμό του 1999 στην Αττική.*
- *Στο Υπουργείο Παιδείας 5 πλήρως εξοπλισμένα ειδικά αυτοκίνητα για την μεταφορά μαθητών με αναπηρία, Εργαστηριακός εξοπλισμός φυσικής σε 55 Λύκεια*
- *Πλήρης ανακαίνιση της Ακαδημίας Εμπορικού Ναυτικού Ιονίων Νήσων*
- *Επισκευή Α.Ε.Ν. Κύμης, Εξοπλισμός Εργαστηρίων ΕΠΑ.Α & Α.Ε.Ν.*
- *Έξοδα Συμμετοχής Επιστημόνων σε Συνέδρια*
- *Βιβλία & Διοργάνωση Συνεδρίων – Ναυτικής Εκπαίδευση*

Ίδρυμα Καπετάν Βασίλη & Κάρμεν Κωνσταντακόπουλου

Δράσεις ως προς:

• Κοινωνική Πρόνοια	• Πολιτισμός
• Παιδική Προστασία	• Έρευνα, Εκπαίδευση & Σεμινάρια
• Περιβάλλον	• Αγροτική Ανάπτυξη

Κοινοφελές Ίδρυμα Νικόλας Α. Πατέρας

Δωρεές – Οικονομική Ενίσχυση:

• <i>Ναυτιλιακής Λέσχης Πειραιά & Ε.Ε.Ε.</i>	• <i>Ιεροί Ναοί</i>
• <i>Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη</i>	• <i>Περιβάλλον</i>
• <i>Φιλανθρωπικά Ιδρύματα</i>	• <i>Πολιτεία</i>
• <i>Παιδεία</i>	• <i>Πολιτισμός</i>
• <i>Υγεία</i>	• <i>Αθλητισμός</i>

Ίδρυμα Αθηνάς Ι. Μαρτίνου

Σκοπός: Εξέλιξη & Ανάπτυξη

Δωρεές: αποκλειστικά προς μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και όχι σε μεμονωμένα

πρόσωπα, στους τομείς:

- Κοινωνικής Πρόνοια
- Παιδεία
- Υγεία
- Περιβάλλον
- Πολιτισμός

Κοινοφελές Ίδρυμα Αθανάσιος Κ. Λασκαρίδης

Δράσεις:

- Προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος,
- Ενίσχυση της απασχόλησης & της μικροεπιχειρηματικότητας,
- Υποστήριξη πρωτοβουλιών που προασπίζονται το συλλογικό συμφέρον
- Ενίσχυση διαφάνειας

Σε συνεργασία με:

- Μη κερδοσκοπικές οργανώσεις
- Ειδικούς από όλους τους χώρους
- Άλλους χρηματοδότες

Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη

Σκοπός: η προαγωγή του Ελληνικού Πολιτισμού σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο

Δραστηριότητες:

- Εκπαιδευτικά Προγράμματα
- Επιμορφωτικά Σεμινάρια
- Ναυτική Ιστορία και Έρευνα & Διάσωση
- Εκθέσεις
- Δανειστική Βιβλιοθήκη

Οι δραστηριότητες αλλά και οι πρακτικές των ιδρυμάτων και συγκεκριμένα αυτών που εξετάστηκαν παραπάνω, αφορούν άμεσα, αυτές που "ορίζει" η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Μάλιστα, σε αυτές τις περιπτώσεις οργανισμών, όπως και στους υπόλοιπους σχεδόν της σύγχρονης εποχής, οι δράσεις περιλαμβάνουν την προστασία και υποστήριξη των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων και άτομα με αναπηρίες, και επιβραβεύουν τους τις υψηλές επιδόσεις με σκοπό την περεταίρω εξέλιξη του ατόμου. Επίσης, πρακτικές προστασίας του περιβάλλοντος, ενδυνάμωσης του συστήματος υγείας, του αθλητισμού, της παιδείας και του πολιτισμού.

4.4 HELMEPA & Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Η Ελληνική Ένωση Προστασίας Θαλασσίου Περιβάλλοντος (HELMEPA) αφορά μία εθελοντική δέσμευση Ελλήνων Πλοιοκτητών και ναυτικών από το 1982 για την προστασία των θαλασσών από την ρύπανση των πλοίων. Στόχος: Η απόκτηση περιβαλλοντικής συνείδησης με σκοπό την υψηλή ποιότητα της μεταφορικής υπηρεσίας δια θαλάσσης. Με την συμμετοχή τους στην HELMEPA, οι εταιρείες και

οι οργανισμοί μέλη, συνεισφέρουν με τον δικό τους τρόπο στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ως εξής:

- Υποστηρίζουν τις καλοκαιρινές εκστρατείες για την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση της νέας γενιάς μέσω προγραμμάτων και περιβαλλοντικών εκθέσεων, με σκοπό την ευημερία αλλά και την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας.
- Προβάλλουν το ναυτικό επάγγελμα (δεξιότητες και ικανότητες των αξιωματικών), το προσωπικό της Εταιρίας, των θαλασσίων επιστημών, μέσω επιμορφωτικών προγραμμάτων, ροής τεχνικών πληροφοριών, εκπαίδευση στον προσομοιωτή, εκθέσεων σε όλη την Ελλάδα, εργαστηρίων και ηλεκτρονικών δελτίων.
- Μεριμνούν για την ασφάλεια των πληρωμάτων στα πλοία μέσω ενημερωτικού υλικού, δελτίων και έντυπων εκδόσεων.
- Προστασία του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος με εθελοντικούς καθαρισμούς.
- Επίτευξη Στόχου 14: Ζωή κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας από την Agenda 2030 του Ο.Η.Ε.
- Στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε. τα μέλη, έχουν την δυνατότητα να συμμετάσχουν στο δίκτυο ‘1% for the Planet’, έχοντας έτσι μεγαλύτερη αναγνώριση για την περιβαλλοντική τους ευαισθησία.

Η HELMEPA που μετρά τουλάχιστον 40 χρόνια πορείας και μπροστά για την εποχή της όταν ξεκίνησε (που αποτελούνταν από Έλληνες πλοιοκτήτες και ναυτικούς), δεν αφορά μόνο τα εγχώρια ύδατα, αλλά έχει και διεθνή απήχηση. Δεν είναι λίγες οι ναυτιλιακές εταιρείες (316 εταιρείες και οργανισμοί, με 2.270 πλοία και 14.000 ναυτικούς.⁷) που συνδράμουν στο πρωταρχικό έργο, που δεν είναι άλλο από την διαφύλαξη και προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος και το γεγονός αυτό, αποτελεί σίγουρα δράση Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, εκ μέρους των επιχειρήσεων που συνεισφέρουν.

⁷ Σύμφωνα με: <https://www.mononews.gr/business/shipping/i-helmepa-entinamoni-ti-naftiliaki-kinotita-me-dexiotites-gia-tin-prasini-ke-psifiaki-metavasi>

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 – ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΚΤΟΠΛΟΪΑ, ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

5.1 Εισαγωγή – Προφίλ Ελληνικής Ακτοπλοΐας

Σήμερα οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά της Ελληνικής Ακτοπλοΐας και που συνδέουν με τα πλοία τους τα ελληνικά νησιά με την ηπειρωτική Ελλάδα είναι 30. Ο στόλος αυτών αποτελείται από περίπου 100 πλοία, ενώ εξυπηρετούνται 115 νησιά εκ των οποίων τα 89 δεν διαθέτουν αεροπορική σύνδεση, γεγονός που δείχνει πόσο μείζονος σημασίας αποτελεί το μεταφορικό ακτοπλοϊκό έργο για τα νησιά αυτά. Η μεταφορική ικανότητα των πλοίων αυτών είναι κατά προσέγγιση 100 χιλ. επιβάτες και 27 χιλ. ΙΧ και Φορτηγά οχήματα. Οι θέσεις εργασίας που προσφέρει είναι περίπου 332 χιλ. (συμπεριλαμβάνεται η Αδριατική), δηλαδή αποτελεί το 8.5% του εργατικού δυναμικού της Ελλάδας (ΣΕΕΝ & ΧRTC).

5.1.1 Μεταφορικό Έργο

Τα τελευταία 15 χρόνια, στην αγορά της ελληνικής ακτοπλοΐας, έχουν γίνει μεγάλοι μετασχηματισμοί και τροποποιήσεις εντός των εταιρειών (σε ότι αφορά την μετοχική σύνθεση και τον στόλο τους) και για τον λόγο αυτό, η μελέτη των μεγαλύτερων ακτοπλοϊκών επιχειρήσεων χωρίζονται σε δύο σημαντικές και εξαιρετικά κομβικές περιόδους. Η **1^η περίοδος** ετών αφορά το διάστημα **2008 – 2010** όπου συνέβη η 2^η Παγκόσμια Οικονομική Ύφεση το 2008, μετά από αυτήν του 1929. Τότε, οι κύριοι παίκτες δραστηριοποίησης στον συγκεκριμένο κλάδο, κατά σειρά προτεραιότητας με βάση τα μερίδια αγοράς (μεταφοράς επιβατών – πλην Αδριατικής) ήταν οι εταιρείες: ANEK Lines, Attica Group, Hellenic Seaways, Minoan Lines και NEL Lines. Η **2^η Περίοδος** μελέτης είναι το διάστημα **2019 – 2021** όπου τον Φεβρουάριο – Μάρτιο του 2020 εμφανίστηκε και στην Ελλάδα ο ιός Covid – 19. Αντίστοιχα, το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ως προς τα ίδια κριτήρια, οι πρωταγωνίστριες εταιρείες, έπειτα από όσες αλλαγές έγιναν (συγχωνεύσεις & τροποποιήσεις) είναι: Attica Group, Minoan Lines και ANEK Lines.

Οικονομολόγοι, πολιτικοί και ακαδημαϊκοί χρησιμοποιούν την κρίση του 2008 για να συγκρίνουν και να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις της πανδημίας του 2020. Ωστόσο οι δύο περιπτώσεις αυτές είναι πολύ διαφορετικές αφού η κρίση που προήλθε από την πανδημία δεν πήγαζε από κάποια ανισορροπία της ίδιας της οικονομίας, δηλαδή οφείλεται σε εξωγενείς παράγοντες. Σε αντίθεση με την κρίση του 2008, με κορύφωση την κατάρρευση της Αμερικανικής Επενδυτικής Τράπεζας Lehman Brothers αποτελώντας την απαρχή της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, παρασύροντας μαζί τα κράτη της Ε.Ε. αρά την Ελλάδα και όχι μόνο. Τα προβλήματα αφορούσαν κατά κύριο λόγο την εκμετάλλευση ακινήτων, τις τραπεζικές/ασφαλιστικές υπηρεσίες, την άνοδο των επιτοκίων – συντηρητισμός του χρηματοπιστωτικού συστήματος πλήττοντας έτσι τους δανειολήπτες, τις

μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αλλά και την αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών. Όλα αυτά είχαν και εξακολουθούν να έχουν άμεσο αντίκτυπο στην οικονομία.

Οι αναφερθέντες εταιρείες εξετάζονται σε επόμενη ενότητα ως προς το προφίλ τους, το μεταφορικό τους έργο και τις δράσεις/ που πραγματοποίησαν/ ή όχι για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. **Επομένως αποτελεί άξιο μελέτης, εάν αυτές οι επιχειρήσεις, τις συγκεκριμένες κρίσιμες περιόδους, εφάρμοσαν ή έστω μερίμνησαν σε μικρότερο βαθμό για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, από ότι θα έκαναν σε ένα “κανονικό” χρονικό διάστημα.**

Η εξέταση του μεταφορικού έργου της Ελληνικής Ακτοπλοΐας θα ξεκινήσει από την εποχή της 1^{ης} Περιόδου, δηλαδή τα κρίσιμα χρόνια 2008 – 2010. Το 2008 φαινόταν πως η ελληνική ακτοπλοϊκή αγορά είχε φτάσει σε επίπεδα ωρίμανσης (Σχήμα 2.) αφού το μεταφορικό έργο επιβατών και οχημάτων είχε σταθερά αλλά υψηλά επίπεδα συγκριτικά με τα προηγούμενα δεδομένα 3 ετών (2005), που κυμαίνονταν στα ίδια επίπεδα, δηλαδή διακινήθηκαν περίπου 18 εκ. επιβάτες ανά έτος. Στον παρακάτω Πίνακα 6. αποτυπώνονται τα στοιχεία κίνησης επιβατών για την συγκεκριμένη τριετία όπου ήδη άρχισε να σημειώνεται ελαφρώς η διαφορά – πτώση αυτής.

Πίνακας 7: Στοιχεία Κίνησης Επιβατών και Οχημάτων 2008 - 2010

Συνολική Κίνηση (πλην Αδριατικής):	2008	2009	2010
Επιβατών	18.3 εκ.	17.4 εκ.	16.5 εκ.
ΙΧ & Φορτηγών Οχημάτων	2.63 εκ.	2.5 εκ.	2.35 εκ.

Πηγή: XRTC Ferry Report 2011 & 2012

Παρόλο που η Παγκόσμια Οικονομική Ύφεση ξεκίνησε το 2007 με κορύφωση το 2008 και έντονη επιρροή στις χώρες της Ευρώπης και την Ελλάδα το 2009, οι συνέπειες αυτής στο μεταφορικό έργο της ελληνικής ακτοπλοΐας φάνηκαν το 2012 – 2013 (Σχήμα 1). Ήταν τότε που στην πράξη άρχισε να αλλάζει η αγοραστική συμπεριφορά αλλά και δύναμη των καταναλωτών, όπως και στο ΑΕΠ της χώρας την συγκεκριμένη περίοδο.

Πηγή: The World Bank, Data, GDP (current US\$) – Greece

Figure 1: ΑΕΠ ΕΛΛΑΔΑΣ 2006 - 2011

Σύμφωνα με τον ΣΕΕΝ⁸ για το 2019 που αποτελούσε μια “κανονική” (πριν τον Covid – 19) και παράλληλα μία από τις καλύτερες χρονιές των τελευταίων 15 ετών για την δραστηριότητα της Ελληνικής Ακτοπλοΐας, ο αριθμός των επιβατών και οχημάτων που μεταφέρθηκαν άγγιξαν τον αριθμό των 19 εκ. και 3.5 εκ. αντίστοιχα (όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα 7. & σχήμα 2.).

Πηγή: XRTC Ferry Report

Το 2019 αποτέλεσε αυτή τη χρονιά με το υψηλότερο μεταφορικό έργο διακίνησης επιβατών και οχημάτων των τελευταίων σίγουρα 15 ετών. Όλα αυτά μέχρι το 2020 όπου η επιβατική κίνηση δια θαλάσσης μειώθηκε πάνω από το 50% σε σχέση με την προηγούμενο έτος και η αιτία αυτού του αποτελέσματος ήταν ο περιορισμός της μετακίνησης των επιβατών – και στις ακτοπλοϊκές μεταφορές τον Απρίλιο του 2020. Επομένως μπορούσαν να μετακινούνται με ακτοπλοϊκά πλοία μόνο οι επιβάτες που επέστρεφαν στον τόπο κατοικίας τους με τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Τα σχεδόν 9 εκ. που διακινήθηκαν το 2020 προκύπτουν λοιπόν,

43

Figure 2: Μεταφορικό Έργο 2005 - 2021

κυρίως από την συγκεκριμένη ομάδα ατόμων, αλλά και από τουρίστες παρόλο που αφίχθηκαν μόνο 7 εκ. σε σχέση με το προηγούμενο έτος που ήταν 34 εκ. (ρεκόρ για τα τελευταία 15 τουλάχιστον χρόνια).

Το 2021, που άρθηκαν ορισμένα από τα μέτρα κατά της διασποράς του ιού, η επιβατική μεταφορά αυξήθηκε κατά περίπου 45% ενώ η μεταφορά των οχημάτων κατά 35% συγκριτικά με το προηγούμενο έτος.

Πίνακας 8: Στοιχεία Κίνησης Επιβατών και Οχημάτων 2019 – 2021⁹

Συνολική Κίνηση (πλην Αδριατικής):	2019	2020	2021
Επιβατών	19 εκ.	8.89 εκ.	12.84 εκ.
ΙΧ & Φορτηγών Οχημάτων	3.54 εκ.	2.56 εκ.	3.28 εκ.

Πηγή: XRTC και ΣΕΕΝ βάσει ΕΛΣΤΑΤ

⁸ Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας: ιδρύθηκε το 1921 και αποτελεί τον φορέα εκπροσώπησης του κλάδου των επιβατηγών πλοίων στην Ελλάδα. <https://seen.org.gr/el/>

⁹ <https://seen.org.gr/el/m-enimerosi/statistika/710-kinisi-epivatou-2018-19-20-160621>

5.1.2 Μικρές Εταιρείες

Σήμερα, οι μικρότερες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην αγορά της Ελληνικής Ακτοπλοΐας αριθμούνται σε 22 και διαθέτουν 37 πλοία (7 ταχύπλοα) με χωρητικότητα 20,5 χιλ. επιβάτες και 4 χιλ. οχήματα (XRTC, 2022). Κάθε μία από αυτές τις επιχειρήσεις κατέχει 1 έως 3 ακτοπλοϊκά πλοία και δραστηριοποιείται σε άγονες γραμμές καθώς έχουν τοπικό χαρακτήρα, για παράδειγμα η Sebeco Lines στη γραμμή Ρόδος – Σύμη (1 πλοίο), η Αγία Μαρίνη Ν.Ε. στη γραμμή Ψαρά – Χίος (1 πλοίο) κλπ.

Μερικές από αυτές τις επιχειρήσεις στηρίζουν τα ελληνικά ναυπηγεία για επισκευή/ συντήρηση, ακόμη και για ναυπήγηση, ωστόσο δεν έχουν την δυνατότητα να αντλήσουν τραπεζικά κεφάλαια. Όντας μικρές εταιρείες, δεν έχουν την δυνατότητα να διαθέσουν κεφάλαια για Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, για παράδειγμα η προσφυγή σε πρακτικές πέρα από τους νόμους και κανονισμούς, υποστήριξη τοπικής κοινωνίας, χορηγίες κλπ.

5.1.3 Μεσαίες Εταιρείες

Το 2022 οι εταιρείες που θεωρούνται μεσαίες (από την XRTC) είναι οι εξής: Seajets, Fast Ferries και Levante Ferries που στο σύνολό τους διαθέτουν 34 ιδιόκτητα ακτοπλοϊκά συμβατικά/ ταχύπλοα, με μεταφορική ικανότητα περίπου 25 χιλ. επιβατών και 4.5 χιλ. οχημάτων. Παρακάτω, παρουσιάζονται πολύ συνοπτικά οι μεσαίες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην ελληνική ακτοπλοΐα, που ωστόσο δεν έχουν κοινοποιήσει πληροφορίες για την Εταιρική Διακυβέρνηση που εφαρμόζουν αλλά και απόψεις και δράσεις για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Seajets¹⁰

Η παρουσία της Seajets στη ναυτιλία ξεκινά το 2002 – 30 πλέον χρόνια – με την είσοδό της στην αγορά της επιβατηγού ναυτιλίας. Διαθέτει 24 πλοία (20 ταχύπλοα & 4 συμβατικά), έχοντας δρομολογήσει 16 από αυτά και εξυπηρετεί 33 νησιά των Κυκλάδων συμπεριλαμβανομένης και της Κρήτης, αποτελώντας την ταχύτερη επιλογή των επιβατών. Μπορεί η μεταφορική ικανότητα της Seajets να είναι 20.000 επιβάτες και 3.500 οχήματα, ωστόσο προσαρμόζει τα δρομολόγιά της και προσθέτει νέα κατά την υψηλή τουριστική περίοδο επιμηκύνοντας την, όταν αυτό είναι αναγκαίο. Επομένως χρησιμοποιεί τα περισσότερα ταχύπλοα πλοία της μόνο κατά την υψηλή τουριστική περίοδο, και αυτός είναι ένας από τους λόγους που ανήκει στις μεσαίες εταιρείες σύμφωνα με την (XRTC, 2022, p. 14), δηλαδή από την σκοπιά της κίνησης επιβατών κα οχημάτων σε ετήσια βάση, σε σχέση με τις μεγαλύτερες εταιρείες (Attica Group, ANEK & Minoan Lines).

¹⁰ <https://www.seajets.com/el/>

Στόχος της επιχείρησης αποτελεί η παροχή της άνετης, ασφαλούς, αξιόπιστης και γρήγορης θαλάσσιας μεταφορικής υπηρεσίας για όσους επιβάτες την επιλέγουν. Η Sea Jets χορηγεί δραστηριότητες αθλητικού και ψυχαγωγικού ενδιαφέροντος, ενώ ένα από τα ταχύπλοα που διαθέτει, βραβεύτηκε ως "Το πλοίο της Χρονιάς 2019" από τα βραβεία "Lloyd's List Greek Shipping Awards 2019".

Levante Ferries ¹¹

Ο στόλος της Levante Ferries αποτελείται από 6 συμβατικά πλοία τα οποία δραστηριοποιούνται καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου, με 4 πλοία στο Ιόνιο Πέλαγος με τις γραμμές Πάτρα/Κυλλήνη – Ζάκυνθος – Κεφαλλονιά – Ιθάκη και στο Αιγαίο πέλαγος με την γραμμή Θεσσαλονίκη – Σμύρνη με το 5^ο πλοίο. Το 6^ο πλοίο έπειτα από αγορά που πραγματοποιήθηκε, θα δρομολογηθεί τον Ιούνιο του 2023. Η εταιρεία από το 2014 που ξεκίνησε η δραστηριοποίησή της στην Ελληνική Ακτοπλοΐα, έχει λάβει σημαντικές διακρίσεις τόσο σε πανελλαδικό, όσο και παγκόσμιο επίπεδο. Τα βραβεία που της έχουν αποδοθεί συνοπτικά είναι:

- Shiprax 2015 – Το ομορφότερο πορθμειακό πλοίο του 2015 σε παγκόσμιο επίπεδο
- Passenger Line 2019 – Η Καλύτερη Ναυτιλιακή Εταιρεία της Ελλάδας (στην κατηγορία της)
- Επιμελητηρίου Κεφαλονιάς & Ιθάκης 2021 – Η ταχύτερα αναπτυσσόμενη Ναυτιλιακή Εταιρεία
- Passenger Line 2022 – Η Καλύτερη Ναυτιλιακή Εταιρεία της Ελλάδας (στην κατηγορία της)
- Shiprax 2023 – Η Καλύτερη και πολυτελέστερη μετασκευή Επιβατηγού – Οχηματαγωγού πλοίου

Fast Ferries ¹²

Η ελληνική ακτοπλοϊκή εταιρεία Fast Ferries, ιδρύθηκε από τους Παναγιώτη & Γιάννη Παναγιωτάκη και δραστηριοποιείται στον κλάδο από το 2007. Διαθέτει πλέον 3 επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία και 1 επιβατηγό οχηματαγωγό ταχύπλοο, ενώ εξυπηρετεί συγκεκριμένα δρομολόγια καθ' όλη την διάρκεια του έτους. Το βασικό δρομολόγιο που εκτελεί είναι από την Ραφήνα προς Άνδρο/Νάξο – Τήνο – Μύκονο με 1-3 δρομολόγια την ημέρα και από τον Πειραιά προς Σύρο – Πάρο/Ιο – Σαντορίνη – Ηράκλειο με 2-3 δρομολόγια καθημερινά κατά τους θερινούς μήνες. Η συγκεκριμένη επιχείρηση επενδύει στην ασφάλεια και την ποιότητα των υπηρεσιών της, ενδιαφέρεται για την συνεχή της βελτίωση στην τεχνογνωσία αλλά και για την ικανοποίηση των πελατών της σε όλα τα επίπεδα.

¹¹ <https://www.levanteferries.com/>

¹² <https://fastferries.com.gr/>

Στην επόμενη υπό-ενότητα θα εξετασθούν οι μεγαλύτερες ελληνικές ακτοπλοϊκές εταιρείες, ως προς το μέγεθος, την μετοχική τους σύνθεση και τα στοιχεία κίνησής τους.

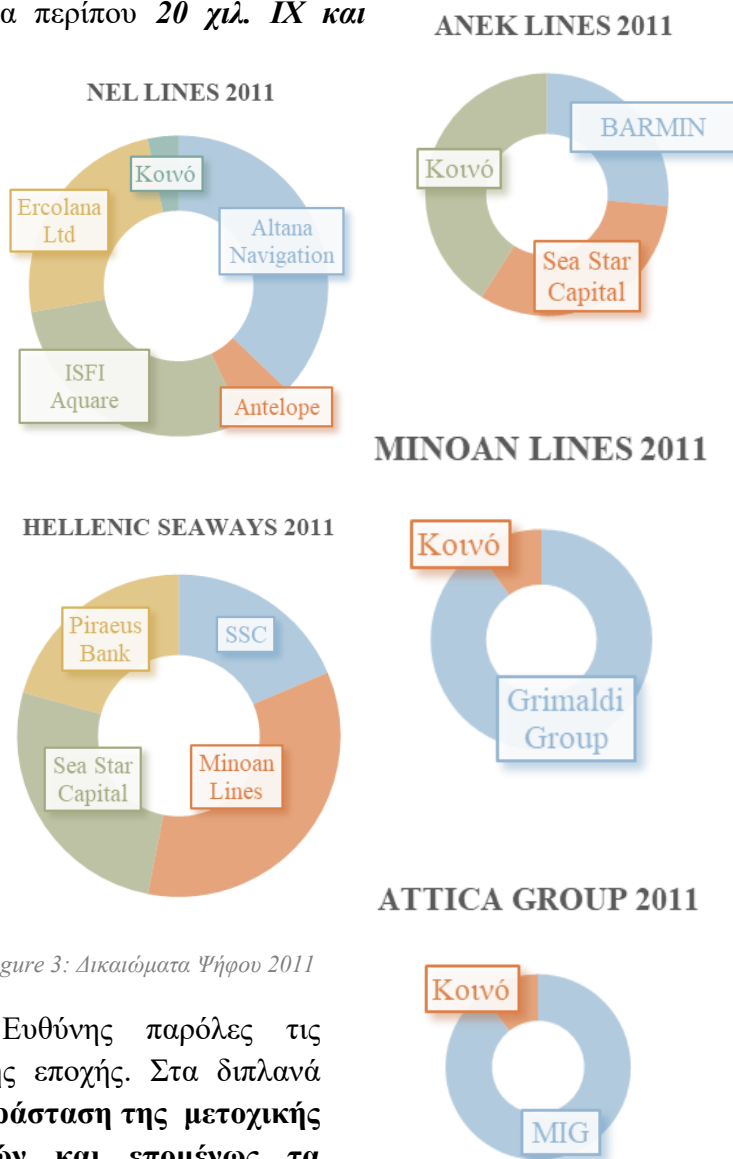
5.1.4 Μεγάλες Εταιρείες

Σήμερα οι μεγαλύτερες εταιρείες της Ελληνικής Ακτοπλοΐας **στο σύνολο τους** κατέχουν **43 πλοία** με χωρητικότητα **58 χιλ. επιβατών** και μεταφορική ικανότητα περίπου **20 χιλ. ΙΧ και φορτηγών οχημάτων**.

Η εξέταση των μεγαλύτερων ακτοπλοϊκών εταιρειών θα αρχίσει από τα έτη 2008 – 2010, όπου όπως αναφέρθηκε παραπάνω αποτέλεσε κομβική χρονική περίοδο για επιχειρήσεις, καταναλωτές και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Επομένως είναι ενδιαφέρον να εξετασθεί εάν τις τριετίες 2008 – 2010 & 2019 - 2011 οι μεγάλες εταιρείες της τότε εποχής αλλά και οι σημερινές,

εφάρμοσαν πρακτικές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης παρόλες τις δυσκολίες της αντίστοιχης εποχής. Στα διπλανά σχήματα γίνεται η αναπαράσταση της μετοχικής σύνθεσης των εταιρειών και επομένως τα Δικαιώματα Ψήφου, έτσι όπως είχαν διαμορφωθεί το 2011. Αυτές ήταν οι Hellenic Seaways, ANEK Lines, Attica Group, NEL Lines και Minoan Lines.

Figure 3: Δικαιώματα Ψήφου 2011

το μέγεθος του στόλου 1^η ήταν η Hellenic Seaways με 33 και επόμενη η NEL Lines με 22 πλοία αντίστοιχα.

Πίνακας 9: Στοιχεία Κίνησης Ακτοπλοϊκών Εταιρειών 2008 - 2010

Μεγάλες Εταιρείες:		Attica Group	ANEK Lines	Minoan Lines	Hellenic Seaways	NEL Lines	
1 ^η Περίοδος Κίνηση ¹³ :		Αριθμός Πλοίων 2010					
		13	14	7	33	22	Σύνολο:
2008	Επιβατών	4 εκ.	2.2 εκ.	1.55 εκ.	5.2 εκ.	560 χιλ.	13.51 εκ
	IX	558 χιλ.	362 χιλ.	283 χιλ.	567 χιλ.	68 χιλ.	1.8 εκ.
	Φορτηγών	261 χιλ.	242 χιλ.	156 χιλ.	122 χιλ.	24 χιλ.	805 χιλ.
2009	Επιβατών	4.4 εκ.	2.5 εκ.	1.6 εκ.	4.7 εκ.	605 χιλ.	13.8 εκ.
	IX	625 χιλ.	433 χιλ.	298 χιλ.	525 χιλ.	114 χιλ.	1.99 εκ.
	Φορτηγών	281 χιλ.	260 χιλ.	140 χιλ.	92 χιλ.	18 χιλ.	791 χιλ.
2010	Επιβατών	4.5 εκ.	2.7 εκ.	1.5 εκ.	3.9 εκ.	711 χιλ.	13.3 εκ.
	IX	668 χιλ.	447 χιλ.	261 χιλ.	419 χιλ.	130 χιλ.	1.9 εκ.
	Φορτηγών	267 χιλ.	255 χιλ.	143 χιλ.	71 χιλ.	37 χιλ.	773 χιλ.

Πηγή: XRTC, Ετήσιες Μελέτες για την Ελληνική Ακτοπλοΐα (Ferry Report) των ετών 2009, 2010 & 2011

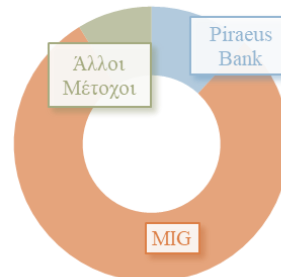
Σε γενικές γραμμές παρατηρείται, πως η εταιρεία με την χαμηλότερη κίνηση επιβατών και οχημάτων (IX & Φορτηγών) είναι η NEL Lines. Οι εταιρείες που συναγωνίζονταν εκείνη την χρονική περίοδο, ιδίως ως προς την επιβατική κίνηση ήταν η Attica Group με την Hellenic Seaways, με την διαφορά όμως ότι η Hellenic Seaways διέθετε 20 πλοία περισσότερα στον στόλο της από την Attica Group.

Δέκα χρόνια αργότερα, το 2021 οι αλλαγές που έχουν γίνει εντός των εταιρειών είναι μεγάλες. Οι τρεις πλέον μεγαλύτερες εταιρείες, έτσι όπως έχουν διαμορφωθεί σήμερα, Attica Group, ANEK Lines & Minoan Lines εξετάζονται ως προς τα χαρακτηριστικά τους και μελετώνται στην επόμενη ενότητα, όσον αφορά την Εταιρική Διακυβέρνηση που εφαρμόζουν, τις δράσεις και την σημασία που έχει για αυτές η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. **Η μετοχική σύνθεση το**

Figure 4: Δικαιώματα Ψήφου 2021

ATTICA GROUP 2021

¹³ *Με έντονη γραφή είναι οι αριθμοί/ ή ζευγάρια αυτών με την μεγαλύτερη (πράσινο) ή μικρότερη (κόκκινο) κίνηση επιβατών ή οχημάτων.

2021 (XRTC, 2022) φαίνεται στα διπλανά σχήματα, όπου πλέον η Hellenic Seaways ανήκει στον Όμιλο της Attica Group και η NEL Lines πτώχευσε το 2015 (εξού και δεν φαίνεται στα σχήματα), εξού και η διαφορετική μετοχική σύνθεση – δικαιώματα ψήφου, των μεγαλύτερων ακτοπλοϊκών εταιρειών συγκριτικά με 10 έτη πριν.

Το 2019 αποτέλεσε χρονιά σταθμός καθώς αποτέλεσε την καλύτερη χρονιά έπειτα από περίπου 15 χρόνια όχι μόνο για την κίνηση των επιβατών, αλλά και για την άφιξη των τουριστών στην χώρα. Και το 2020, αποτελεί μία από τις χρονολογίες μελέτης αφού τότε ήταν που ο ιός Covid – 19 είχε συνέπειες τόσο σε κοινωνικό, όσο και σε οικονομικό επίπεδο, σε εθνική αλλά και σε παγκόσμια κλίμακα. Όπως αναφέρθηκε, πέρα από τα υπόλοιπα περιοριστικά μέτρα, απαγορεύτηκαν και οι μετακινήσεις των επιβατών που δεν ταξίδευαν προς τον τόπο κατοικίας τους (ή για κάποιον σοβαρό λόγο) με όλα τα μέσα μεταφοράς. Το γεγονός αυτό έπληξε σημαντικά και τις ακτοπλοϊκές εταιρείες ως προς τα έσοδά τους κατά περίπου 48% (XRTC).

Στον Πίνακα 9, αποτυπώνεται η κατά προσέγγιση κίνηση των επιβατών, των ΙΧ και φορτηγών οχημάτων για το διάστημα 2019 – 2021 των τριών μεγαλύτερων ακτοπλοϊκών εταιρειών.

Πίνακας 10: Στοιχεία Κίνησης Ακτοπλοϊκών Εταιρειών 2019 - 2021

Μεγάλες Εταιρείες:		Attica Group	ANEK Lines	Minoan Lines	
2 ^η Περίοδος Κίνηση ¹⁴ :		Αριθμός Πλοίων 2021			
		30	9	4	Σύνολο:
2019	Επιβατών	5.4 εκ.	1.05 εκ.	1.08 εκ.	7.53 εκ.
	ΙΧ	688 χιλ.	202 χιλ.	152 χιλ.	1.05 εκ.
	Φορτηγών	352 χιλ.	129 χιλ.	74 χιλ.	555 χιλ.
2020	Επιβατών	2.59 εκ.	497 χιλ.	541 χιλ.	3.64 εκ.
	ΙΧ	419 χιλ.	115 χιλ.	107 χιλ.	641 χιλ.
	Φορτηγών	308 χιλ.	121 χιλ.	69 χιλ.	500 χιλ.
2021	Επιβατών	4.4 εκ.	652 χιλ.	724 χιλ.	5.8 εκ.
	ΙΧ	870 χιλ.	183 χιλ.	162 χιλ.	1.2 εκ.
	Φορτηγών	370 χιλ.	133 χιλ.	82 χιλ.	585 εκ.

Πηγή: XRTC, Ετήσιες Μελέτες για την Ελληνική Ακτοπλοΐα (Ferry Report) των ετών 2022, 2021 & 2020

Την συγκεκριμένη τριετία, παρατηρείται πως η Attica Group (αποτελείτο από Blue Star Ferries, Hellenic Seaways & SuperFast Ferries), και με στόλο 30 ακτοπλοϊκών πλοίων, είναι η 1^η εταιρεία – Όμιλος σε επιβατική μεταφορά και κίνηση οχημάτων (ΙΧ & Φορτηγών). Ενώ η ANEK Lines φαίνεται να έχει υψηλότερη κίνηση

¹⁴ *Με έντονη γραφή είναι οι αριθμοί/ ή ζευγάρια αυτών με την μεγαλύτερη (πράσινο) ή μικρότερη (κόκκινο) κίνηση επιβατών ή οχημάτων.

οχημάτων από την Minoan Lines η οποία έχει την χαμηλότερη μεταξύ των τριών εταιρειών, αλλά και υψηλότερη μεταφορική δραστηριότητα επιβατών (με μικρή διαφορά μεν) από την ANEK Lines με 4 πλοία δραστηριοποίησης.

5.2 ATTICA GROUP

5.2.1 Προφίλ Ομίλου

Όραμα του ομίλου αποτελεί: *“Η ενίσχυση της ηγετικής θέσης και αξίας του Ομίλου με κερδοφόρα επέκταση σε νέες αγορές και δραστηριότητες, παρέχοντας υπηρεσίες υψηλής ποιότητας που ξεπερνούν τις προσδοκίες της αγοράς.”*

Ως προς το μέγεθος του, διαθέτει 36 πλοία και απασχολεί περίπου 1.800 εργαζόμενους με συμβάσεις πλήρους απασχόλησης. Κάθε χρόνο, όπως αναφέρει η εταιρεία, εκτελεί τουλάχιστον 20.000 δρομολόγια μεταφέροντας 7.7 εκ. επιβάτες, 1,1 εκ. Ι.Χ. οχήματα και 390 χιλ. φορτηγά οχήματα. Πέρα από τα συμβατικά επιβατηγά πλοία που αριθμούν τα 23, ο στόλος αποτελείται από ταχύπλοα και ένα φορτηγό οχηματογωγό (Attica Group, 2020).

Πίνακας 11: Στόλος Ομίλου ανά Εταιρεία

Θυγατρικές Εταιρείες Ομίλου:	Hellenic Seaways	Blue Star Ferries	SuperFast Ferries	AML
Είδη Πλοίων:				
<i>Συμβατικά</i>	5	11	4	2
<i>Ταχύπλοα</i>	3			
<i>Flying</i>	3			
<i>Catamaran</i>	6			
Φορτηγά Οχηματογωγά		1		
Σύνολο:	17	12	4	2
	36			

Οι αγορές της ελληνικής ακτοπλοΐας στις οποίες δραστηριοποιείται (Αιγαίο Πέλαγος & Κρήτη), ο όμιλος δεν περιορίζονται μόνο στις εγχώριες αλλά έχει μερίδια αγοράς και σε αγορές του εξωτερικού. Πιο συγκεκριμένα:

Πίνακας 12: Δρομολόγια Attica Group

Γραμμές Εσωτερικού	<ul style="list-style-type: none"> • Κυκλάδες • Δωδεκάνησα • ΒΑ Αιγαίο 	<ul style="list-style-type: none"> • Σαρωνικός • Σποράδες • Κρήτη (συνεργασία με ANEK LINES)
---------------------------	---	---

Γραμμές Εξωτερικού Συνεργασία με την ANEK LINES	<ul style="list-style-type: none"> • Πάτρα – Ηγουμενίτσα – Κέρκυρα – Ανκόνα / Μπάρι • Πάτρα – Ηγουμενίτσα – Βενετία
	<ul style="list-style-type: none"> • Μαρόκο – Ισπανία: Ταγγέρη – Αλχεθίρας

5.2.2 Ιστορική Αναδρομή

Ο Όμιλος της τωρινής Attica Group, άρχισε την δραστηριοποίησή του στον χώρο των επιχειρήσεων, κατά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα (Attica Group, 2020). Βέβαια, όχι με την μορφή που την γνωρίζουμε σήμερα, αφού κατά το ξεκίνημά της, δεν είχε καμία σχέση με την ακτοπλοϊκή δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, το 1918 με έδρα τον Πειραιά, ιδρύθηκε η “Γενική Εταιρία Εμπορίου και Βιομηχανίας”, το αντικείμενο εργασιών της ήταν η παραγωγή/ εμπορία αλεύρων και λίγα χρόνια αργότερα εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Λίγο πριν το τέλος του 20^{ου} αιώνα, το ιδιοκτησιακό καθεστώς και επωνυμίας άλλαξε σε “Επιχειρήσεις Αττικής Α.Ε.” και έπειτα σε “Επιχειρήσεις Αττικής Α.Ε. Συμμετοχών”.

Τότε ήταν που ιδρύθηκε η θυγατρική εταιρία “Αττική Ναυτιλιακή Α.Ε.” και η οποία μετονομάστηκε, σε “Superfast Ferries Ναυτιλιακή Α.Ε.”, ναυπηγήθηκαν τα δύο πρώτα πλοία της εταιρίας (Superfast I & II) και έτσι ξεκίνησε η ναυτιλιακή παρουσία της εταιρίας. Τα δύο αυτά πλοία δρομολογήθηκαν στην γραμμή Πάτρα – Ανκόνα – Πάτρα μειώνοντας τον χρόνο ταξιδιού κατά 40%. Σύντομα η εταιρία, μέσα σε 6–7 χρόνια απέκτησε άλλα 8 πλοία (Superfast III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X), με δρομολόγηση στις γραμμές Πάτρα – Ηγουμενίτσα – Μπάρι και στην Βαλτική Θάλασσα. Το δεύτερο κομβικό σημείο για την εταιρία ήταν το 1999, όπου απέκτησε τον έλεγχο της εταιρίας “Γραμμές Στρίτζη Ναυτιλιακή Α.Ε.”, σε ποσοστό που έφτανε σχεδόν το 50%. Έτσι, το εμπορικό σήμα της εταιρίας άλλαξε “Blue Star Ferries”. Τρείς μήνες αργότερα, Δεκέμβριο του 1999, Ιδρύθηκε η θυγατρική εταιρεία “Attica Premium A.E.”, η οποία είχε την Γενική Αντιπροσώπηση των πλοίων του Ομίλου, σε Αττική, Αιγαίο και χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Attica Group, 2020).

Με το νέο έτος και για τα επόμενα χρόνια συνεχίστηκαν οι νέες ναυπηγήσεις και η ολοένα και μεγαλύτερη απόκτηση μεριδίου στην ελληνική ακτοπλοϊκή αγορά (Κυκλάδες) αλλά και στο εξωτερικό (Αδριατική θάλασσα, Σκωτία και Βαλτική Θάλασσα.). Αργότερα οι “Επιχειρήσεις Αττικής Α.Ε. Συμμετοχών” υπόγραψαν μνημόνιο συνεργασίας με Ιταλική Εταιρία Κρουαζιέρων (μέλος της Carnival Corporation), δημιουργώντας δύο νέες εταιρείες δραστηριοποίησης στην κρουαζιέρα και στην μεταφορά επιβατών – οχημάτων. Κατά την διάρκεια των επόμενων ετών, ο όμιλος παρέλαβε ορισμένα νεότευκτα και προχώρησε σε πώληση για μερικά άλλα.

Το 2004 ο όμιλος “Επιχειρήσεις Αττικής Α.Ε. Συμμετοχών” μετονομάστηκε σε **Attica Group** και ψηφίζεται ως “Η καλύτερη εταιρία της χρονιάς για την επιβατηγό Ναυτιλία” από τα βραβεία της Lloyds List. Αντίστοιχη πορεία ακολουθεί και η Superfast Ferries, αφού ψηφίστηκε από τον Σύνδεσμο Τουριστικών Πρακτόρων

της Σκωτίας, ως “Καλύτερη Εταιρία Επιβατηγών – Οχηματαγωγών Πλοίων”. Η Attica Group έπειτα εισήλθε στην αγορά των πλοίων RO/RO με δρομολόγηση μεταξύ Ροστόκ, Γερμανίας και Φινλανδίας, αυξάνοντας έτσι την μεταφορική ισχύ του ομίλου στην Βαλτική Θάλασσα. Έπειτα (2005), η Attica Group απέκτησε ποσοστό 12.33% στην εταιρία Hellas Flying Dolphins – νυν Hellenic Seaways, (έναν χρόνο αργότερα πωλήθηκε) και 11,6% στην ναυτιλιακή εταιρία Μινωικές Γραμμές (το 2007 διπλασιάστηκε αυτό το ποσοστό). Μετά από συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ομίλου Attica Group το 2008, αποφασίστηκε η απορρόφηση των A.E. Blue Star Ferries και Superfast Ferries από την Attica Ανώνυμος Εταιρία Συμμετοχών, έχοντας ως αποτέλεσμα την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου (ονομαστική αξία μετοχής από 0.60€ σε 0.80€) (Attica Group, 2020). Ο όμιλος συνεχίζοντας να κερδίζει μερίδιο αγοράς και να δραστηριοποιείται σε περισσότερα ακτοπλοϊκά δρομολόγια, καθιερώνει νέα πρότυπα για την θαλάσσια μεταφορά με σκοπό την προσφορά υψηλού επιπέδου υπηρεσιών.

Μεταγενέστερα, το 2016 η Attica Group (Θυγατρική Ομίλου Marfin Investment Group¹⁵), προχωρά σε συμφωνία για την εκμετάλλευση θαλασσίων γραμμών μεταξύ ηπειρωτικής Ευρώπης και Μαρόκου, με την νέα εταιρεία “Africa Morocco Links – AML”, όπου η Attica Group ελέγχει το 49% της AML. Επιπλέον, το 2017 προχωρά στην εξαγορά του 48,53% της Hellenic Seaways και έναν χρόνο αργότερα το 98,83%, έχοντας αποκτήσει τον αποκλειστικό έλεγχο της εταιρείας. Πέρα όμως από την κατεξοχήν ακτοπλοϊκή δραστηριότητα, η “Attica Blue Hospitality” (100% θυγατρική της Attica Group) εξαγόρασε την ιδιοκτήτρια εταιρεία του ξενοδοχείου Naxos Resort Beach Hotel και την ιδιοκτήτρια εταιρεία του ξενοδοχείου Tinos Beach.

5.2.3 Εταιρική Υπευθυνότητα 2019 – 2021

Οι Αξίες της εταιρείας:		
Καινοτομία	Διαφάνεια	Ακεραιότητα
Ποιότητα	Αξιοπιστία	Εταιρική Υπευθυνότητα

a. Περιβαλλοντική Επίδραση

Για το περιβάλλον η εταιρεία, ενσωματώνει αρχές βιώσιμης ανάπτυξης στις δραστηριότητές της, δηλαδή περιβαλλοντικά ορθές επιχειρηματικές πρακτικές, με σκοπό τον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Συγκεκριμένα, στον ετήσιο απολογισμό της εταιρείας για το 2019 (Attica Group, 2020), ανέφερε τα εξής στοιχεία:

¹⁵ Ο μεγαλύτερος μέτοχος της Attica Group, εταιρία επενδύσεων χαρτοφυλακίου με έδρα την Ελλάδα και εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών από τον Ιούλιο του 2007. Αποτελείται από ηγέτιδες εταιρίες, με κλάδους δραστηριοποίησης στις Μεταφορές – Ναυτιλίας και Διαχείριση Ακινήτων.

- ✓ Μείωση συνολικής κατανάλωσης ενέργειας κατά 5,7% και συνολική εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα κατά 5,6%.
- ✓ Μεταφορά υλικών για ανακύκλωση δωρεάν για τουλάχιστον 82 τόνους
- ✓ Εφαρμόζει προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας στο 70% των ηλεκτρονικών συσκευών του ομίλου
- ✓ Χρήση ανακυκλωμένου χαρτιού και μελανοδοχείων στο 22,3% και 62,4% αντίστοιχα.
- ✓ Ενημέρωση 2εκ. πελατών για θέματα Εταιρική Υπευθυνότητας – Προστασία Περιβάλλοντος

Γενικά, στο κομμάτι της περιβαλλοντικής επίδρασης, ο όμιλος μερίμνησε για την προστασία του περιβάλλοντος όσον αφορά, απόβλητα, ποιότητα αέρα, ενέργεια, απορρίμματα και νερό.

b. Εργασιακές Συνθήκες

Για τους Εργαζομένους της εταιρείας, δημιουργείται και επιδιώκεται ένα εργασιακό περιβάλλον με βασικά χαρακτηριστικά τον σεβασμό, την ισότητα, την αξιοκρατία. Επιπλέον αναφέρεται πως ο όμιλος προσφέρει ευκαιρίες εξέλιξης, εκπαίδευσης, αλλά και οι όσο το δυνατόν καλύτερες δυνατές εργασιακές συνθήκες γίνεται. Πιο πρακτικά... το 2019, από την ετήσια έκθεση (Attica Group, 2020) μπορεί να δει κανείς πως το 100% των εργαζομένων είναι συμβασιούχοι πλήρους απασχόλησης και τα υψηλόβαθμα στελέχη είναι αποκλειστικά Έλληνες. Επίσης, το - τουλάχιστον 60%- ανθρώπινο δυναμικό της εταιρείας εκπαιδεύτηκε μία φορά. Σε ό,τι αφορά το προσωπικό των πλοίων, δεν υπήρξαν καταγγελίες για τις συνθήκες διαβίωσης και όλοι έλαβαν την άδεια που τους αναλογεί εντός προγραμματισμού. Επίσης εκπαιδεύτηκαν σε θέματα ασφαλείας και υγείας με σκοπό την επιτυχή αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων. Με λίγα λόγια, στο επίκεντρο ήταν το ανθρώπινο δυναμικό γραφείου και πλοίου, ασφάλεια, υγεία και επιμόρφωση.

52

c. Κοινωνική Υποστήριξη

Επιδίωξη του ομίλου Attica Group για την κοινωνία, αποτελεί η επιχειρηματική της ανάπτυξη με γνώμονα και λαμβάνοντας υπόψιν το εξωτερικό περιβάλλον. Δηλαδή, συμμερίζεται τις αδυναμίες της κοινωνίας έμπρακτα, αφού πραγματοποιεί τα εξής (Attica Group, 2021):

- ✓ Από το 2019, αυξήθηκε ο αριθμός των εκπαιδευτικών εισιτηρίων (2,6 εκ. εισιτήρια, προγράμματα, χορηγίες).
- ✓ Εθελοντικές αιμοδοσίες (282 φιάλες εντός 3 ετών) – εθελοντικές δράσεις εργαζομένων.
- ✓ Υποστήριξη σπουδαστών ΑΕΝ, ευάλωτης οικονομικής κατάστασης.
- ✓ Τουλάχιστον 1.000 επισκέψεις από μαθητές και φοιτητές με σκοπό την ενημέρωσή τους για τις δραστηριότητες και δράσεις του ομίλου.
- ✓ Χορηγίες και δωρεές στα νησιά δραστηριοποίησης της Attica Group.

Αντικείμενο μέριμνας, είναι οι πολίτες, η υποστήριξη της κοινωνίας (τοπικής και δραστηριοποίησης), υπεύθυνες συνεργασίες με προμηθευτές, συλλόγους και ενώσεις.

d. Ασφάλεια Επιβατών – Πελατών

Για την Attica Group, οι επιβάτες – πελάτες αποτελούν ίσως το σημαντικότερο κομμάτι τους ομίλου, αφού χωρίς αυτούς δεν θα υπήρχε η τεράστια αυτή επιτυχία. Επομένως, ενεργεί με σκοπό την ασφάλεια, υγεία και την μέγιστη αποδοτικότητα του ταξιδιού. Αναπόσπαστο κομμάτι αποτελεί η ικανοποίηση των πελατών και η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα κατά το 2021, από τις 45 επιθεωρήσεις τοπικών αρχών σχετικά με υγιεινή, ασφάλεια και τρόφιμα, δεν υπήρξε παράβαση (Attica Group, 2022). Πραγματοποιήθηκε ακόμη πιο έγκαιρη ενημέρωση επιβατών για τροποποιήσεις/ ακυρώσεις δρομολογίων. Επιπλέον, τα μέλη του προγράμματος πιστότητας και επιβράβευσης αυξήθηκαν κατά 35%. Ο όμιλος μερίμνησε για την ενημέρωση του πληρώματος σχετικά με την ασφάλεια των επιβατών αλλά και την σωστή εξυπηρέτησή τους, όταν αυτοί είναι άτομα με μειωμένη κινητικότητα ή έχουν ευαισθησίες (πχ. Αλλεργίες). Για την εκπροσώπηση των δραστηριοτήτων της, ο όμιλος, διαχειρίζεται και συντηρεί 5 εταιρικές ιστοσελίδες αλλά και 2 εφαρμογές για κινητά με υψηλή επισκεψιμότητα και λήψεις αντίστοιχα. Επιπλέον, οι υπηρεσίες των εταιρειών Blue Star Ferries & Superfast Ferries και Hellenic Seaways, βαθμολογήθηκαν με 4 και 4.11 αντίστοιχα, με άριστα το 5.

e. Διοίκηση

Η διοίκηση του ομίλου αποτελείται από 106 Ανώτερα και Μεσαία διοικητικά στελέχη και τα οποία καθόρισαν τουλάχιστον 100 ενέργειες για το πλάνο Υπεύθυνης και Βιώσιμης Ανάπτυξης. Σε ό,τι αφορά την υπεύθυνη διοίκηση του ομίλου, το 2021, όλοι οι εργαζόμενοι ενημερώθηκαν για τον Κανονισμό Δεοντολογίας και Επαγγελματικής Συμπεριφοράς και για τις πολιτικές και διαδικασίες που εφαρμόζει ο όμιλος κατά της διαφθοράς (Attica Group, 2022). Επιπλέον ένα μέρος των εργαζομένων, εκπαιδεύτηκε πάνω στην αντιμετώπιση της διαφθοράς. Στους 24 εσωτερικούς ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν, δεν προέκυψε καμία παράβαση των αρχών και κανόνων επαγγελματικής συμπεριφοράς, αλλά ούτε και περιστατικά διαφθοράς, χρηματισμού ή δωροδοκίας γενικότερα. Τέλος, δεν πραγματοποιήθηκε καμία δωρεά προς τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα.

5.2.4 Εταιρική Υπευθυνότητα 2008 – 2011

Πριν από περίπου 15 χρόνια, η Attica Group, όντας θυγατρική της Marfin Investment Group και μητρική των Blue Star Ferries και Superfast Ferries, δραστηριοποιούταν με έναν στόλο που αποτελούταν από 13 πλοία στις γραμμές Ελλάδας – Ιταλίας, Κυκλάδων, Δωδεκανήσων και Κρήτης (Attica Group, 2010).

Την Ήδη από εκείνη την χρονική περίοδο, ο Όμιλος της Attica Group ανέπτυξε ένα πρόγραμμα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης με όνομα 'Με προορισμό εσάς', όπου έθεσε ως επίκεντρο τον άνθρωπο, την αειφόρο ανάπτυξη, το περιβάλλον, την αγορά & την εταιρική διακυβέρνηση, τους εργαζόμενους και τις τοπικές κοινωνίες. Ανέφερε μάλιστα πως: 'Εντάσσει στις επιχειρηματικές του πρακτικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές δράσεις επιδεικνύοντας εμπράκτως υψηλό αίσθημα ευθύνης απέναντι στο κοινωνικό σύνολο, τους μετόχους, τους εργαζόμενους και το περιβάλλον'. Οι ετήσιες εκθέσεις που δημοσιεύει ξεκινούν από την χρονιά του 2006 και εξακολουθεί μέχρι και σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, οι κύριοι άξονες γύρω από τους οποίους ο Όμιλος θεωρεί πως εφαρμόζει πρακτικές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης έχουν ως εξής:

a. Ανθρώπινο Δυναμικό – Εργαζόμενοι (266 στην ξηρά & 1.055 στην θάλασσα)

- Εξασφάλιση ποιότητας ζωής του ατόμου – πρόσβαση σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη & ομαδικό πρόγραμμα ιδιωτικής ασφάλισης (επεκτείνεται και στις οικογένειες των εργαζομένων)
- Σεμινάρια κατάρτισης και εξειδίκευσης
- Οι ώρες των σεμιναρίων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σχεδόν διπλασιάστηκαν (1.344 → 2.143 ώρες)
- Αξιοκρατική επιλογή των υποψηφίων

b. Εταιρική Διακυβέρνηση:

- Δίκαιες και Διαφανείς Συναλλαγές
- Ικανότητα και Ποιότητα παροχής υπηρεσιών
- Αποφυγή αρνητικών σχολίων για τους ανταγωνιστές δημοσίως
- Αξιοκρατική επιλογή προσωπικού, συνεργατών και προμηθευτών
- Συμμόρφωση με νόμους και κανονισμούς
- Υποστήριξη 4 κυρίων πυλώνων: Ανθρώπινα Δικαιώματα, Συνθήκες Εργασίας, Περιβάλλον και Καταπολέμηση της Διαφθοράς.

c. Περιβάλλον:

- Η πρώτες ελληνικές εταιρείες (Blue Star Ferries & Superfast Ferries) που έλαβαν πιστοποίηση για το πρότυπο ISO 14001 (Περιβαλλοντικής Διαχείρισης) από τον Διεθνή Όμιλο Εταιρειών American Bureau of Shipping – ABS
- Ενεργά μέλη της Ελληνικής Ένωσης Προστασίας Θαλασσίου Περιβάλλοντος – HELMEPA
- Επένδυση σε νέες τεχνολογίες
- Εφαρμογή φιλικών μεθόδων προς το περιβάλλον
- Ενθάρρυνση του προσωπικού για την υιοθέτηση φιλικών πρακτικών προς το περιβάλλον, την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης – μέσω ενημέρωσης και εκπαίδευσης

- Χρησιμοποιεί πετρέλαιο χαμηλής περιεκτικότητας σε θείο, μη τοξικά Υφαλοχρώματα, όπως ορίζουν οι διεθνείς κανονισμοί
- Ενεργή συμμετοχή σε οργανισμούς που προωθούν τις αρχές της ασφάλειας και της προστασίας του περιβάλλοντος
- Μέρη για τα αναγνωρισμένα περιβαλλοντικά θέματα – εκπομπές καυσαερίων, εκροές στη θάλασσα, διαχείριση των αποβλήτων – απορριμμάτων, ρύπανση του πλανήτη, κλπ.
- Συλλογή μαγειρικών ελαίων
- Ανακύκλωση χαρτιού στα γραφεία του Ομίλου
- Ειδικό πρόγραμμα για τοπικές κοινωνίες “Δίνω ζωή στην ακτή μου” – περιλαμβάνει καθαρισμό ακτών
- Συμμετοχή σε προγράμματα, έρευνας & ανάπτυξης με σκοπό την μείωση των ρύπων στον κλάδο της ναυτιλίας (Attica Group, 2011)
- Ενημέρωση εργαζομένων σε θέματα περιβάλλοντος και υιοθέτηση νέων πρακτικών
- Στήριξη περιβαλλοντικών οργανώσεων
 1. “ΑΛΚΥΟΝΗ” – Προστασία Αγριων Ζώων
 2. “Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία”
 3. “HELMERA” – Ελληνική Ένωση Προστασίας Περιβάλλοντος

d. Τοπικές Κοινωνίες, Πολιτισμός & Αθλητισμός:

- Ανταπόκριση σε αιτήματα για δωρεές ή χορηγίες πολιτιστικών και κοινωνικών συλλογών των νησιών δραστηριοποίησης.
- Μεταφορά με εκπτώτικα εισιτήρια 16.000 άτομα και 950 οχήματα
- Άμεσες και οικονομικές ενισχύσεις σε πολιτιστικούς και αθλητικούς συλλόγους, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Δήμους, Κοινότητες και Φορείς με το ποσό των περίπου 500 χιλ. ευρώ.
- Επιχορηγεί το 50% του κόστους μετακίνησης για τις ανάγκες τοπικών φεστιβάλ σε αθλητικές ομάδες και συλλόγους – που συνεχίζουν την θεατρική, μουσική και χορευτική παράδοση των νησιών
- Δωρεά πυροσβεστικού οχήματος στην Αστυπάλαια
- Στήριξη του προγράμματος “Άγωνα γραμμή 2009” της Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας “Διάδραση” – πολιτιστική επιμόρφωση και ψυχαγωγία (Τήλος – Νίσυρος – Αστυπάλαια – Θηρασιά – Δονούσα – Ηρακλεία – Αμοργός)
- Δημιουργία προγράμματος “Δεσμοί Αίματος”, με σκοπό την δημιουργία Τράπεζας Αίματος.
- 2007: κατέθεσε στην Τράπεζα της Ελλάδος 150.000€ για λογαριασμό των εταιριών Superfast Ferries και Blue Star Ferries στο Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών για την αντιμετώπιση των αναγκών που προκάλεσαν οι πρόσφατες πυρκαγιές στη χώρα μας.

Φαίνεται λοιπόν πως ο Όμιλος της Attica Group, περνώντας μέσα από σύνθετες και δυσμενείς οικονομικές καταστάσεις για την χώρα – κοινωνία τα

τελευταία 12 τουλάχιστον έτη, δεν έχει σταματήσει τις δράσεις για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Παρόλο που η μετοχική σύνθεση του Ομίλου, όπως εξετάστηκε παραπάνω, είχε μεταβληθεί σε μεγάλο βαθμό και οι αλλαγές ήταν έντονες, η επιχειρησιακή γραμμή και η μέριμνα για την Ε.Κ.Ε. και δράσεις αυτής, δεν σταμάτησαν να εφαρμόζονται.

Σίγουρα τα τελευταία χρόνια οι πρακτικές του Ομίλου έχουν αυξηθεί σε σύγκριση με την περίοδο 2008 – 2011, αλλά το γεγονός αυτό είναι και συνάρτηση των διεθνών τάσεων και της παγκόσμιας αύξησης του ενδιαφέροντος από τις κυβερνήσεις, πολυεθνικές, φορείς, οργανισμούς, κα. για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

5.3 ANEK LINES

5.3.1 Προφίλ Ομίλου

Η παρουσία του Ομίλου της ANEK Lines στην Ελληνική Ακτοπλοΐα αριθμεί τουλάχιστον 57 χρόνια, ενώ απασχολεί τουλάχιστον 750 ανθρώπους. Οργανισμοί που περιλαμβάνονται στην μητρική εταιρεία της **ANEK A.E. (κλάδος Επιβατηγού Ναυτιλίας)** είναι (ANEK Lines, 2021):

- ANEK ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ – ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ – ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ Α.Ε.:
Τουρισμός, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών κλπ. – Τουριστικός κλάδος
- ΑΙΓΑΙΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ Ν.Ε.:
Πλοίο: "Πρέβελης", Δρομολόγιο: Πειραιάς – Μήλος – Σαντορίνη – Ανάφη – Ηράκλειο – Σητεία – Κάσος – Κάρπαθος – Διαφάνι – Χάλκη – Ρόδος, κλάδος Επιβατηγού Ναυτιλίας
- ANEK ITALIAN S.A.:
Πρακτόρευση και αντιπροσώπευση ναυτιλιακών εταιρειών – Τουριστικός κλάδος
- ΕΤΑΝΑΠ Α.Ε.:
Παραγωγή και Διάθεση εμφιαλωμένου νερού – κλάδος εμφιάλωσης νερού
- ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ Α.Β.Ε.Ε.:
Τυποποίηση και Εμπορεία Αγροτικών προϊόντων και ειδών συσκευασία – κλάδος Βιομηχανίας

Ο στόλος του Ομίλου ANEK A.E. περιλαμβάνει 8 ιδιόκτητα επιβατηγά πλοία της ακτοπλοΐας και ναυλωμένα σε γραμμές εσωτερικού και Αδριατικής Θάλασσας. Συνεργάζεται με 1300 πρακτορεία σε 18 χώρες και οι γραμμές που εξυπηρετούνται χωρίζονται σε δύο γεωγραφικές περιοχές:

Πίνακας 13: Δρομολόγια ANEK Lines

Αιγαίο Πέλαγος:	Αδριατική Θάλασσα:
<ul style="list-style-type: none"> • Πειραιάς – Ηράκλειο • Πειραιάς – Κυκλάδες – Κρήτη – Δωδεκάνησα • Πειραιάς – Χανιά 	<ul style="list-style-type: none"> • Πάτρα – Ανκόνα • Πάτρα – Μπάρι • Πάτρα – Βενετία

5.3.2 Ιστορική Αναδρομή

Η Ιστορία της ANEK Lines ξεκινά το 1967, με την ίδρυση της στα Χανιά ως από κρητικούς εμπόρους και επαγγελματίες, με το 1^ο ταξίδι να γίνεται το 1970 και κερδίζοντας την εμπιστοσύνη των ντόπιων. Από την συγκεκριμένη δεκαετία και έπειτα ξεκινούν οι ακτοπλοϊκές γραμμές από τον Πειραιά προς το Ρέθυμνο και Χανιά, συνδέοντας έτσι την τα δύο βασικά λιμάνια της Κρήτης με την ηπειρωτική Ελλάδα. Τα επόμενα χρόνια ενισχύοντας τον στόλο της με τα πιο σύγχρονα πλοία της εποχής (1980-1990), η ANEK εισέρχεται στην ακτοπλοϊκή αγορά που συνδέει την Πάτρα με την Ιταλία (ANEK Lines, 2021).

Λίγο πριν το 2000 η εταιρεία εισάχθηκε στο Χρηματιστήριο Αθηνών και συγχωνεύεται με την "Ρεθυμνιακή". Τα επόμενα χρόνια, βραβεύεται από την ADAC (Γερμανική Λέσχη Αυτοκινήτων), την Lloyd's List, ως Κορυφαία Ακτοπλοϊκή Εταιρεία Εσωτερικού – Εξωτερικού για το 2009, λαμβάνει τα 3^ο Βραβεία Ανάκαμψης Αποτελεσμάτων το 2017, κ.α.

5.3.3 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Ο Όμιλος της ANEK έχει δημοσιεύσει μέχρι στιγμής, δύο εκθέσεις βιώσιμης ανάπτυξης για τα έτη 2020 και 2021, έχοντας ως κατευθυντήριες γραμμές τις τέσσερις βασικές αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του Ο.Η.Ε..

Δράσεις ως προς:

- Ανθρώπινο Δυναμικό
- Πολιτική Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Κοινωνία
- Υγιεινή & Ασφάλεια
- Εταιρική Διακυβέρνηση & Βιώσιμη Ανάπτυξη
- Περιβάλλον & Περιβαλλοντική Διαχείριση

Συνοπτικά στοιχεία για το 2020 (ANEK Lines, 2020):

Επιδόσεις:

- Μετέφερε 500 χιλ. επιβάτες, 115 χιλ. ΙΧ οχήματα και 121 χιλ. φορτηγά οχήματα.

- Μείωσε τις συνολικές εκπομπές CO₂ κατά 2.37% και την ενεργειακή κατανάλωση στα κτήρια της εταιρείας κατά 10%
- Τα πλοία πιστοποιήθηκαν με το πρότυπο ISO 14001
- Διαχείριση αναλώσιμων κάνοντας ανακύκλωση και επεξεργασία για επαναχρησιμοποίηση, χρήση οικολογικών καθαριστικών
- Σχέδιο έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπισης της ρύπανσης από πετρέλαιο
- Εκπαίδευση και γυμνάσια σε εργαζόμενους στα πλαίσια των ISM, ISPS, MLC & Covid – 19 και εφοδιασμός εργαζομένων & πληρωμάτων με ατομικά μέσα προστασίας

Συνοπτικά στοιχεία για το 2021 (ANEK Lines, 2021):

Επιδόσεις:

- Μετέφερε 652 χιλ. επιβάτες, 183 χιλ. ΙΧ οχήματα και 133 χιλ. φορτηγά οχήματα.
- Τα απόβλητα μειώθηκαν κατά 2.3%
- Χρήση φιλικών προς το περιβάλλον καθαριστικών
- Δείκτης ικανοποίησης πελατών στο 90%
- Αύξηση 8% μελών που επέλεξαν το πρόγραμμα επιβράβευσης σε σχέση με το 2020
- Εφαρμογή Συστήματος Διαχείρισης Πελατών με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Στήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων παρέχοντας ειδικά πακέτα προσφορών (*αποτελεί το 21% των εισιτηρίων της εταιρείας*)
- Μεταφέρθηκαν κατά 160% περισσότερα οχήματα ανθρωπιστικής βοήθειας
- Συγκεντρώθηκαν κατά 187% περισσότερες μονάδες αίματος

Γίνεται αντιληπτό, πως ο Όμιλος της ANEK Lines, μεταξύ των δύο ετών 2020 και 2021, από τα δημοσιευμένα στοιχεία, καταγράφει ανοδική πορεία για το έργο του. Βεβαίως, δεν σταματά εκεί, αφού – όπως θα αναφερθεί παρακάτω – έχει πλούσια δραστηριότητα η οποία χαρακτηρίζεται από σημαντικές χορηγίες.

5.3.4 Χορηγίες από την ANEK Lines

Ο Όμιλος της ANEK συνεισφέρει και προσπαθεί από την πλευρά του να διατηρήσει την πολιτισμική κληρονομιά της Κρήτης, αλλά και μέσα από ένα σύνολο χορηγιών στηρίζει ιδρύματα και φορείς κοινωνικού και φιλανθρωπικού χαρακτήρα κυρίως περιβαλλοντικού, πολιτισμικού και αθλητικού ενδιαφέροντος. Συγκεκριμένα, η πολύπλευρη δραστηριότητα χορηγιών του ομίλου ανά τομέα, έχει ως εξής:

Πίνακας 14: Χορηγίες από την ANEK Lines ανά τομέα

Κοινωνία & Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες:

- Κοινωνοφελή Ιδρύματα & Φορείς
- Ετήσιες Αιμοδοσίες & Ενίσχυση Εθελοντισμού
- Φιλανθρωπίες & Μεμονωμένες περιπτώσεις ατόμων
- Προώθηση Τοπικών Προϊόντων, στο πλαίσιο του δικτύου "WE DO LOCAL"
- Μεταφορά οικισμών και οχημάτων στους σεισμόπληκτους της Κρήτης αλλά και σε νησιά της άγονης γραμμής

Πολιτισμό:

- ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Κρήτης
- Αναβίωση του Μινωικού Πολιτισμού
- Δράσεις του Ιδρύματος "Ελευθέριος Βενιζέλος"
- Στα νησιά της Σαντορίνης, Ρόδου, Κάσου, Καρπάθου, Μήλου
- Εικαστικά, κινηματογραφικά, μουσικά και τηλεοπτικά δρώμενα
- Φιλοξενία μεγάλων εκδηλώσεων στα πλοία, πχ. Τελετές βράβευσης

Περιβάλλον:

- Ενεργό μέλος της HELMERA, υποστηρίζοντας τον στόχο "Ασφαλή Πλοία σε Καθαρές Θάλασσες" του IMO
- Διαφύλαξη και διάσωση του φυσικού περιβάλλοντος, με το πρόγραμμα: "Δράσεις για τη Διατήρηση – Προστασία του Γυπαετού και της Βιοποικιλότητας στην Κρήτη"
- "Ανταποδοτική Ανακύκλωση" – η 1^η Ναυτιλιακή Εταιρεία σε Ελλάδα και Ευρώπη που στήριξε το συγκεκριμένο πρόγραμμα
- Ενημέρωση, Εκπαίδευση και Δημιουργική Απασχόληση παιδιών σε περιβαλλοντικά θέματα και διατήρησης του φυσικού πλούτου

Παιδεία:

- Ακαδημαϊκά Ιδρύματα
- Διοργάνωση Επιστημονικών Συνεδρίων, πχ. MARINE EDUCATION FORUM
- Μαθητικοί Διαγωνισμοί
- Ειδικές εκπτώσεις σε νεοεισαχθέντες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Αθλητισμό:

- Χορηγίες σε τοπικές Ομάδες & Αθλητικά Δρώμενα

Από τα αναφερθέντα αλλά και από της εκθέσεις βιώσιμης ανάπτυξης του Ομίλου, φαίνεται πως η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη απασχολεί την ANEK Lines τα τελευταία 2 – 3 χρόνια. Ενδεχομένως ορισμένες από τις δράσεις της (πχ. Χορηγίες) να μην πραγματοποιήθηκαν μόνο κατά το διάστημα 2019 – 2021, όπως αναφέρουν οι ετήσιες εκθέσεις, ωστόσο δεν μπορούμε να το γνωρίζουμε με λεπτομέρεια.

Συμπερασματικά, γίνεται κατανοητό, πως ο Όμιλος κατά τα κρίσιμα – για την οικονομία – έτη, δεν εφάρμοσε πρακτικές Ε.Κ.Ε. σε αντίθεση με την δεύτερη πιο κρίσιμη περίοδο του 2019 – 2020, όχι μόνο για την χώρα αλλά σε παγκόσμια κλίμακα.

5.4 MINOAN LINES

5.4.1 Προφίλ Εταιρείας

Η Minoan Lines παρέχει υπηρεσίες θαλασσίων μεταφορών, διακινώντας επιβάτες, ΙΧ και φορτηγά οχήματα. Το κεντρικό γραφείο της εταιρείας βρίσκεται στο Ηράκλειο της Κρήτης και διαθέτει υποκαταστήματα στην Αθήνα και σε λιμάνια όπως αυτό Ηρακλείου, Σούδας, Πειραιά και Ηγουμενίτσα. Κατά μέσο όρο οι εργαζόμενοι που απασχολούνται είναι 135 στην ξηρά και 285 ναυτικούς – πλήρωμα. Πλέον η αποτελεί θυγατρική του ομίλου Grimaldi και εργάζεται για την ποιότητα, άνεση, εξυπηρέτηση, ασφάλεια, ταχύτητα και πολυτέλεια της παρεχόμενης υπηρεσίας. Η διοίκηση της εταιρείας επικεντρώνεται σε ορισμένες επιχειρηματικές πολιτικές όπως: η επένδυση σε τεχνολογικά προηγμένα και μοντέρνα πλοία, η επιδίωξη ανάπτυξης της εταιρείας στην ακτοπλοϊκή αγορά του Αιγαίου, η συνεχής βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών της και η προσαρμογή στις ανάγκες της αγοράς (Μινωικές Γραμμές, 2021).

Οι στόχοι που θέτει η Minoan Lines αφορούν το βέλτιστο λειτουργικό επίπεδο των πλοίων της και οι καλύτερες δυνατές αποδόσεις του επενδυθέντος κεφαλαίου για την επιχείρηση, η βελτίωση και η διατήρηση της ανταγωνιστικής θέσης στην Ελληνική ακτοπλοϊκή αγορά και η διατήρηση μιας υγιούς χρηματοοικονομικής δομής. Κατά τα χρόνια που δραστηριοποιείται στον χώρο, εφαρμόζοντας διαχρονικά τις αυστηρές πολιτικές ποιότητας, έχει ως αποτέλεσμα την πιστοποίηση, την λήψη βραβείων και διακρίσεων για συγκεκριμένα πρότυπα από εγχώριους και διεθνείς οργανισμούς όπως:

- ISO 9001: Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας (για την ασφαλή και ποιοτική μεταφορά επιβατών και οχημάτων), από τον ιταλικό νηογνώμονα RINA, 2015
- ISO 22000: Σύστημα Ασφαλούς Διαχείρισης Τροφίμων, (αποθήκευση, επεξεργασία, σερβίρισμα), 2005
- ISM Code (Κώδικας Ασφαλούς Διαχείρισης) και ISPS (Διεθνές Πιστοποιητικό Ασφάλειας Πλοίου) από τον ιταλικό νηογνώμονα RINA
- Πιστοποίηση HACCP (για την διασφάλιση της υγιεινής στην αποθήκευση, παραγωγή και κατανάλωση τροφίμων και ποτών εν πλω)
- ISO 14001: Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης 2015 – Ετήσια επιθεώρηση, από τον ιταλικό νηογνώμονα RINA
- ISO 27001: Διαχείριση και Διασφάλιση Ευαίσθητων Εταιρικών Δεδομένων
- Συμμόρφωση με τον νέο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (GDPR) της Ε.Ε.

Να σημειωθεί πως είναι η πρώτη εταιρεία στην αγορά της ελληνικής ακτοπλοΐας όπου σε 3 από τα πλοία της τοποθέτησε συστήματα καθαρισμού

καυσαερίου (scrubbers), ικανοποιώντας έτσι τις απαιτήσεις του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού.

5.4.2 Ιστορική Αναδρομή

Η Minoan Lines συνδέεται άρρηκτα με την ιστορία της ελληνικής επιβατηγού ναυτιλίας. Η παρουσία της εταιρείας ξεκινά το 1972, με την ίδρυση της στο Ηράκλειο της Κρήτης. Δύο χρόνια αργότερα πραγματοποιείται το 1^ο δρομολόγιο στην γραμμή Ηράκλειο Πειραιάς Ηράκλειο και το 1981 ξεκινά η δραστηριοποίηση της εταιρείας σε διεθνείς πλους με την γραμμή Πάτρα – Ανκόνα. Την χρονιά του 1990 δρομολογούνται τα πρώτα δρομολόγια μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας και Ιταλίας και 1 – 2 χρόνια μετά μειώνει τον χρόνο ταξιδιού Ελλάδα – Ιταλία σε 24 ώρες δρομολογώντας ένα υπερσύγχρονο πλοίο της εποχής. Στα μέσα της δεκαετίας η Minoan Lines επενδύει σε 3 νέα ταχύπλοα μειώνοντας έτσι ακόμη περισσότερο τον χρόνο ταξιδιού των υπαρχόντων δρομολογίων (Πάτρα – Ανκόνα) (Μινωικές Γραμμές, 2021).

Η συνολική επένδυση – ρεκόρ – για την εταιρεία, είχε συνολικό ύψος 900\$ εκ. και έπειτα το 1998 εισάγει τις μετοχές της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Ο όμιλος Grimaldi από το 2008 γίνεται μεγαλομέτοχος της εταιρείας και το 2017 έχει πια το 95.9% και έτσι η εταιρεία αναλαμβάνει την πρακτόρευση στον λιμάνι του Πειραιά, των φορτηγών πλοίων RO/RO και Car Carriers του Ομίλου Grimaldi. Το 2018 οι Μινωικές Γραμμές αποπλήρωσαν το σύνολο του τραπεζικού τους δανεισμού και έπειτα στην πώληση των μετοχών της Hellenic Seaways (Minoan Lines, 1974 - 2018).

5.4.3 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Η Minoan Lines κατανοεί πλήρως από την πλευρά της, την σύγχρονη αντίληψη της επιχειρηματικής δραστηριότητας που περιλαμβάνει την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, στην Εταιρική Διακυβέρνηση της εταιρείας. Επομένως παρουσιάζει κοινωνικό έργο και δραστηριότητες που επιδρούν και επηρεάζουν το κοινωνικό σύνολο. Οι σύγχρονες δράσεις της εταιρείας, έχουν επίκεντρο τον πολιτισμό, την υγεία, την παιδεία, το περιβάλλον και τον αθλητισμό. Πιο συγκεκριμένα στηρίζει (Μινωικές Γραμμές, 2021):

Πίνακας 15: Τομείς εφαρμογής Ε.Κ.Ε. από την Minoan Lines

Κοινωνία:

- Οργανισμός ‘‘Το Χαμόγελο Του Παιδιού’’
- Παιδικά Χωριά S.O.S. Κρήτης
- Το Make a Wish Greece.
- Μικρότερες ενορίες της Κρήτης για την ενίσχυση του κοινωνικού/ φιλανθρωπικού τους έργου
- Τον Σύνδεσμο Κακοποιημένων Γυναικών Ηρακλείου,
- Ειδικά Κέντρα Στήριξης Παιδιών με Αναπηρία,
- Το ανθρωπιστικό έργο των ‘‘Γιατρών του Αιγαίου ΠΑ.Γ.ΝΗ.’’

Πολιτισμός – Παιδεία:

- Αθλητικά Σωματεία, Μουσεία
- Εκπαιδευτικά Ιδρύματα – Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Κέντρα Πολιτισμού, Κοινωφελείς Οργανώσεις

Ανθρώπινο Δυναμικό:¹⁶

- Απασχόληση ανεξαρτήτου ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, φυλής, καταγωγής, θρησκείας, πεποιθήσεων
 - Προώθηση Ισότητας Ευκαιριών
 - Επένδυση στην εκπαίδευση των εργαζομένων
 - Προστασία και σεβασμός στα δικαιώματα των εργαζομένων
 - Προώθηση αρχών της ουσιαστικής ισότητας
- Δημιουργία ηθικού κώδικα με αξίες την ποιότητα, την διαφάνεια, την υπευθυνότητα, σεβασμό, καινοτομία, βελτιστοποίηση απόδοσης εργαζομένων

Περιβάλλον:

¹⁶ <file:///C:/Users/admin/Downloads/2021oikonomikastoiceia.pdf>, σελ. 6 – 8

- Έμφαση και προτεραιότητα σε θέματα ενεργειακής διαχείρισης με στόχο την μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος του στόλου
- Τήρηση της Διεθνούς Σύμβασης MARPOL 73/78 για την πρόληψη της ρύπανσης του θαλασσιού περιβάλλοντος
- Σύστημα Ασφαλούς Διαχείρισης – SMS
- Διατήρηση Εγγράφου Συμμόρφωσης – DOC
- Πρότυπο ISO 9000 Διαχείρισης Ποιότητας
- Πρότυπο ISO 14000 Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
- Ανακύκλωση – εξοικονόμηση πρώτων υλών, ενέργειας, χρημάτων
- Εκπαίδευση πληρώματος για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής συνείδησης & την διαχείριση των αποβλήτων
- Επιδίωξη συνεχούς βελτίωσης – μείωσης ενεργειακού αποτυπώματος για τα πλοία της:
 - Χρήση βέλτιστης υπηρεσιακής ταχύτητας
 - Εγκατάσταση scrubbers στα πλοία της (-97% των εκπομπών οξειδίων του θείου & -80% εκπομπών επιβλαβών ουσιών) – Ικανοποίηση απαιτήσεων του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού
 - Ορθή Διαχείριση Έρματος
 - Επένδυση σε καινοτομίες για: αναβάθμιση σχεδίου της προπέλας, γάστρας του πλοίου, φιλικά συστήματα προς το περιβάλλον
- **** Όλα αυτά σε συνδυασμό με τη μείωση του λειτουργικού κόστους της επιχείρησης**

Υγεία και Ασφάλεια:

- Κύρια προτεραιότητα της εταιρείας
- Λήψη μέτρων για την αποτροπή ατυχημάτων – κινδύνων για τους εργαζόμενους
- Προσαρμογή στις ανάγκες των ευπαθών κοινωνικών ομάδων
- Ομαδικό ασφάλιστρο ζωής (νοσηλευτικές, ιατροφαρμακευτικές καλύψεις, εξετάσεις) για τους εργαζόμενους

Επομένως η εταιρεία προσπαθεί να συνεισφέρει έμπρακτα στις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, με χορηγίες, πραγματοποιώντας δράσεις και οικονομικότερες τιμές εφαρμόζοντας αντίστοιχες τιμολογιακές πολιτικές. Ωστόσο η εταιρεία δεν έχει δημοσιεύσει ετήσιες εκθέσεις βιώσιμης ανάπτυξης, παρά μόνο ορισμένες πρόσφατες οικονομικές καταστάσεις όπου αναφέρονταν οι παραπάνω δραστηριότητες, που αφορούν κυρίως τα τελευταία έτη.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Όπως αναφέρθηκε στην 2^η Ενότητα, εν συντομία η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αποτελείται από εθελοντικές πρωτοβουλίες, χωρίς τουλάχιστον ο άμεσος/εμφανής στόχος να είναι η διαφήμιση, προβολή του brand name, ή πανάκεια, για τις ενδεχόμενες κακές πρακτικές της επιχείρησης. Επιγραμματικά, εφαρμόζοντας την Ε.Κ.Ε. στα διάφορα πεδία, ο σκοπός μίας εταιρείας είναι η υπεύθυνη και βιώσιμη ανάπτυξη σε συνδυασμό με την εξισορρόπηση του κόστους.

Οι δράσεις Ε.Κ.Ε. των επιχειρήσεων, ομαδοποιημένα, αφορούν τους εργαζόμενους – ανθρώπινο δυναμικό, τους πελάτες, την ευρύτερη κοινωνία και το φυσικό περιβάλλον. Με λίγα λόγια, αποτελεί μία εθελοντική και διαρκή δέσμευση για την επίδραση που έχουν αυτές, στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Στην ενότητα αυτή πραγματοποιείται ένας “ομαδοποιημένος απολογισμός” των δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, των τριών μελετηθέντων εταιρειών. Η ανάλυση γίνεται για την κάθε εταιρεία (Attica Group, ANEK Lines, Minoan Lines), για τις δύο χρονικές περιόδους (2008 – 2011 & 2019 – 2021) και ανά θεματική: Περιβάλλον, Κοινωνία, Ασφάλεια (Υγείας και Επιβατών) και Διοίκηση.

6.1 Απολογισμός Δράσεων Εταιρειών για την περίοδο 2019 – 2021 & 2008 – 2011

Με την χρήση της κλίμακος από 0 έως 4 και την αντίστοιχη αιτιολογία (με έντονη γραμματοσειρά) θα αναγράφεται στον Πίνακα 16., το αν κάποια συγκεκριμένη δράση της εκάστοτε εταιρείας είναι ή δεν είναι Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ή αν είναι υπό προϋποθέσεις και σε τι βαθμό, πάντα με βάση την θεωρία (2^η Ενότητα).

Για τον πίνακα αυτό, παρατίθεται υπόμνημα, όπου:

Υπόμνημα:

Βαθμολογία σε κλίμακα από το 0 έως το 4 όπου:

0	: Δεν υπάρχει δράση Ε.Κ.Ε. – Δεν αναφέρεται
1	: Δεν είναι δράση Ε.Κ.Ε. (η δράση είναι υποχρέωση)
2	: Ίσως είναι δράση Ε.Κ.Ε. (συνδυασμός με υποχρέωση ή διαφήμιση ή κάτι “αυτονόητο”)
3	: Είναι δράση Ε.Κ.Ε. (υπό προϋποθέσεις, ίσως υπάρχει σκοπός)
4	: Είναι κατεξοχήν δράση Ε.Κ.Ε. (πέρα από νόμους και υποχρεώσεις)

Πίνακας 16: Απολογισμός Δράσεων Ε.Κ.Ε. Ακτοπλοϊκών Εταιρειών 2019 – 2021

Δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης		
Είναι / Ίσως / Δεν Είναι / Δεν Αναφέρεται Βαθμολογία & Αιτιολόγηση (έντονη γραμματοσειρά)		
	2019 – 2021	2008 – 2011
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ		
Attica Group	<p>3</p> <p>Απλώς τήρηση υποχρεωτικών κανονισμών και διεθνών συμβάσεων Υποχρέωση.</p> <p>Χρήση Ανακυκλώσιμων υλικών, Μεταφορά δωρεάν 82 τόνων ανακυκλώσιμων υλικών (2019). Είναι η μοναδική δράση ΕΚΕ.</p>	<p>3</p> <p>Πλην από την συμμόρφωση με τους τότε ισχύοντες κανονισμούς, οι δράσεις που εφαρμόζει ο Όμιλος είναι πέρα από νόμους και υποχρεώσεις.</p> <p>Πχ. Ανακύκλωση, στήριξη τοπικών περιβαλλοντικών προγραμμάτων, ενεργό μέλος στην HELMEPA κα.</p>
ANEK	<p>3</p> <p>Ενημέρωση και εκπαίδευση παιδιών, Πρόγραμμα “Ανταποδοτική ανακύκλωση”, Δράσεις σε τοπικό επίπεδο.</p> <p>Είναι δράση ΕΚΕ, τα υπόλοιπα που αναφέρονται είναι απλώς συμμόρφωση.</p>	<p>0</p> <p>Δεν αναφέρεται δράση Ε.Κ.Ε</p>
Minoan Lines	<p>2</p> <p>Υποχρέωση – Απλώς τήρηση υποχρεωτικών κανονισμών και συμβάσεων, πλην των δράσεων ανακύκλωσης.</p>	<p>0</p> <p>Δεν αναφέρεται δράση Ε.Κ.Ε</p>
ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΠΑΙΔΕΙΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ		
Attica Group	<p>3</p> <p>Χορηγίες & Δωρεές στα νησιά δραστηριοποίησης. Συνεργασία με τοπικούς προμηθευτές, ενώσεις συλλόγους. Επισκέψεις μαθητών στον Όμιλο, εθελοντικές αιμοδοσίες και δράσεις από τους εργαζόμενους. Αύξηση εκπαιδευτικών εισιτηρίων.</p> <p>Είναι δράσεις ΕΚΕ αλλά ενδεχομένως και διαφήμιση.</p>	<p>4</p> <p>Στηρίζει πολιτιστικούς και αθλητικούς συλλόγους, Μη Κυβερνητικές/ Κερδοσκοπικές Οργανώσεις, Δήμους, Κοινότητες και Φορείς</p> <p>Η πληθώρα των δράσεων σε αυτές τις κατηγορίες ξεπερνούν την απλή εικονική δραστηριότητα ΕΚΕ, επομένως είναι κατεξοχήν ένα σύνολο πρακτικών ΕΚΕ.</p>

ANEK	4	<p>Στήριξη κοινωφελών & ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων, Διοργάνωση Συνεδρίων & Διαγωνισμών, εκπτώσεις πέραν των φοιτητικών, Χορηγίες σε τοπικές αθλητικές ομάδες, δρώμενα σε νησιά, ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Κρήτης, εκδηλώσεις, αιμοδοσίες, στήριξη μεμονωμένων περιπτώσεων, βοήθεια σεισμόπληκτων, κα.</p> <p>Είναι δράσεις ΕΚΕ αλλά ενδεχομένως και διαφήμιση.</p>	0	Δεν αναφέρεται δράση Ε.Κ.Ε
Minoan Lines	3	<p>Φιλανθρωπίες και Οικονομική Στήριξη Οργανισμών & Ιδρυμάτων.</p> <p>Είναι δράσεις ΕΚΕ αλλά ενδεχομένως και διαφήμιση.</p>	0	Δεν αναφέρεται δράση Ε.Κ.Ε
ΑΣΦΑΛΕΙΑ (Υγεία & Εν πλω – Επιβάτες)				
Attica Group	2	<p>Έγκαιρη ενημέρωση επιβατών σχετικά με τροποποιήσεις, μέριμνα για τα ΑΜΕΑ και εκπαίδευση των εργαζομένων. Ο Όμιλος λαμβάνει υψηλή βαθμολογία για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, μέσω των ιστοσελίδων & εφαρμογών. Δεν εντοπίστηκε καμία παράβαση κατά τους ελέγχους από τους επιθεωρητές.</p> <p>“Αυτονόητες” δράσεις, όχι απαραίτητα ΕΚΕ</p>	2	<p>Παρέχει πρόσβαση στους εργαζόμενους και στις οικογένειές τους, ποιοτική υγειονομική περίθαλψη.</p> <p>Δεν αποτελεί ειδοποιό διαφορά από κάποια άλλη καλόφημη επιχείρηση.</p>
ANEK	1	<p>Εκπαίδευση εργαζομένων σε θέματα ISM code, ISPS, MLC & Covid – 19, εφοδιασμός με τα απαραίτητα για την προστασία από τον Covid – 19.</p> <p>Συμμόρφωση με κανονισμούς, αποφάσεις και διεθνείς συμβάσεις.</p>	0	Δεν αναφέρεται δράση Ε.Κ.Ε
Minoan Lines	1	<p>Πρόληψη ατυχημάτων και του ιού Covid – 19.</p> <p>Συμμόρφωση με κανονισμούς, αποφάσεις και διεθνείς συμβάσεις, όχι δράσεις ΕΚΕ.</p>	0	Δεν αναφέρεται δράση Ε.Κ.Ε

ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ		
Attica Group	2 Μέριμνα για τους υπαλλήλους τους γραφείου και του πλοίου, γενική εκπαίδευση & για έκτακτες καταστάσεις. Δεν υπήρξαν καταγγελίες, δεν εντοπίστηκε διαφθορά ή δωροδοκία. Δεν είναι υποχρέωση αλλά οι Ενέργειες είναι προς όφελος του ομίλου, δεν είναι δράση ΕΚΕ.	2 Μεριμνά για την Διαφάνεια, την Αξιοκρατία και την Συμμόρφωση με τους Νόμους Αυτονόητες ενέργειες μίας επιχείρησης που ενδιαφέρεται για την εικόνα και την φήμη της – Δεν θεωρείται απόλυτα δράση ΕΚΕ.
ANEK	1 Εκπαίδευση εργαζομένων σε θέματα ασφάλειας Πρωτίστως γίνεται προς όφελος της εταιρείας.	0 Δεν αναφέρεται δράση Ε.Κ.Ε
Minoan Lines	2 Ενδιαφέρον για το ανθρώπινο δυναμικό – Ισότητα Ευκαιριών χωρίς διακρίσεις. Αυτονόητη πολιτική εταιρείας αλλά όχι στην πραγματικότητα.	0 Δεν αναφέρεται δράση Ε.Κ.Ε
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ:		
Attica Group	10 / 16	11 / 16
ANEK	9 / 16	0 / 16
Minoan Lines	8 / 16	0 / 16

Έπειτα από την καταχώρηση της βαθμολογίας σε κλίμακα από το μηδέν (0) έως το τέσσερα (4) και με την αντίστοιχη αιτιολόγηση για την εκάστοτε δράση της κάθε ελληνικής ακτοπλοϊκής εταιρείας και για κάθε χρονική περίοδο μελέτης, στην επόμενη ενότητα ακολουθούν τα συμπεράσματα. Σημαντικά είναι και τα κοινά μοτίβα που εντοπίζονται από τις τρεις μελέτες περίπτωσης που πραγματοποιήθηκαν, με την βοήθεια των ετήσιων εκθέσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης που δημοσιεύτηκαν από τις επιχειρήσεις αυτές.

6.2 Συμπεράσματα – Ευρήματα Απολογισμού

Από τον παραπάνω Πίνακα 16., προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα, άξια αναφοράς. Οι τρεις Ελληνικές Ακτοπλοϊκές εταιρείες που μελετήθηκαν ως προς τις δράσεις τους, γίνεται αντιληπτό πως σε ορισμένα σημεία/ κατηγορίες ακολουθούν παρόμοια πολιτική εφαρμογής της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Στις δύο χρονικές

περιόδους που εξετάστηκαν ως προς τις δράσεις των Ελληνικών Ακτοπλοϊκών Εταιρειών, συγκεντρωτικά ο Όμιλος της **Attica Group** έχει συγκεντρώσει συνολικά την υψηλότερη βαθμολογία – **21/32** (βάσει κλίμακος και θεωρίας), έπειτα η **ANEK με 9/32 Lines** και στο τέλος η **Minoan Lines με 8/32**.

Πιο συγκεκριμένα για την **2^η περίοδο μελέτης 2019 – 2021** την μεγαλύτερη βαθμολογία συγκεντρώνει ο Όμιλος της Attica Group με 10/16, η ANEK Lines 9/16 και η Minoan Lines 8/16.

Φαίνεται, πως σε ότι αφορά τις δράσεις των εταιρειών για το Περιβάλλον, αν εξαιρεθούν οι νόμοι που τηρούν/ εφαρμόζουν και αναφέρουν στις εκθέσεις βιώσιμης ανάπτυξης, και οι τρεις επιχειρήσεις, στην ουσία η εθελοντική πρακτική τους είναι η ανακύκλωση και ο καθαρισμός παραλιών κλπ.

Για την Κοινωνία (Παιδεία, Πολιτισμό, Αθλητισμό) οι πρακτικές των τριών εταιρειών αφορούν κατά βάσιν φιλανθρωπίες, στήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων, αναβίωση και προαγωγή του τοπικού/ μη πολιτισμού, αιμοδοσίες και εκδηλώσεις/ δρώμενα. Η ANEK Lines, έχει την υψηλότερη βαθμολογία σε αυτό το πεδίο, καθώς οι δράσεις της είναι πολύ περισσότερες από τις άλλες εταιρείες για αυτήν την περίοδο, που αποτελούν πράγματι Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Σε ότι αφορά τα θέματα Ασφάλειας (Εν πλω και Υγεία), η υψηλότερη βαθμολογία μπορεί να έχει καταχωρηθεί στην Attica Group, ωστόσο οι πρακτικές που αναφέρονται στις ετήσιες εκθέσεις της, θα έλεγε κανείς πως είναι "αυτονόητες" δράσεις ενός σοβαρού ομίλου. Οι άλλες δύο εταιρείες, απλώς συμμορφώνονται με τους διάφορους κανονισμούς και πρότυπα ασφαλείας.

Στο πεδίο που σχετίζεται με την Διοίκηση και τους Εργαζόμενους, την χαμηλότερη βαθμολογία έχει η ANEK Lines, καθώς οι πρακτικές που εφαρμόζει είναι κατά βάσιν προς όφελος της ίδιας εταιρείας όπως η εκπαίδευση των εργαζομένων. Η Minoan Lines δείχνει ενδιαφέρον για το ανθρώπινο δυναμικό της, ως προς την εκπαίδευση και την ισότητα ευκαιριών χωρίς διακρίσεις – αυτονόητες ενέργειες από πλευρά της εταιρείας, όχι όμως στην πραγματικότητα και όχι κατεξοχήν Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Η Attica Group, έχει την ίδια βαθμολογία με την Minoan Lines (2), αφού μεριμνά για τον ανθρώπινο δυναμικό (γενική εκπαίδευση) και επίσης δεν έχει καταγραφεί κάποια καταγγελία που να αφορά δωροδοκία ή διαφθορά.

Για την **1^η κρίσιμη περίοδο μελέτης του 2008 – 2011**, η ANEK Lines και η Minoan Lines δεν αναφέρουν καμία δράση Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, ούτε υπάρχει κάποια ετήσια έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης/ Εταιρικής Υπευθυνότητας για τα έτη εκείνα, επομένως οι δύο αυτές εταιρείες, έχουν την ίδια και την μικρότερη βαθμολογία (0/16).

Από την άλλη πλευρά, η Attica Group, από το 2006 ήδη είχε αρχίσει να ενδιαφέρεται για το αποτύπωμά της στο ευρύτερο κοινωνικό/ φυσικό περιβάλλον και σε αρχικά στάδια να μεριμνά για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και τις δράσεις της.

Με βάση τις θεωρίες της Ε.Κ.Ε που έχουν αναπτυχθεί κατά καιρούς, δεν είναι όλες οι αναφερθείσες πρακτικές κατεξοχήν Ε.Κ.Ε., ωστόσο γίνεται κατανοητή η μακροχρόνια προσπάθεια και το ενδιαφέρον του Ομίλου. Ο Όμιλος της Attica Group, την 1^η χρονική περίοδο μελέτης, μέσα από τις ετήσιες εκθέσεις που έχει δημοσιεύσει, σε όλες τις βασικές κατηγορίες εφαρμογής της Ε.Κ.Ε..

Για το Περιβάλλον, εξίσου με τις σημερινές πρακτικές που εφαρμόζει, μεριμνά για την χρήση των ανακυκλώσιμων υλικών και την ανακύκλωση γενικότερα. Στην κατηγορία της Κοινωνίας, η καταχωρημένη βαθμολογία είναι υψηλότερη σε σχέση με τις πρακτικές που εφάρμοσε κατά την περίοδο 2019 – 2021 και αυτό διότι, πραγματοποίησε πληθώρα δράσεων στηρίζοντας πολιτιστικούς και αθλητικούς συλλόγους, Μη Κυβερνητικές/ Κερδοσκοπικές Οργανώσεις, Δήμους, Κοινότητες και Φορείς. Το γεγονός αυτό ξεπερνά την τυπική – εικονική πρακτική Ε.Κ.Ε. και στο σύνολο του αποτελεί κατεξοχήν δράση.

Ως προς την Ασφάλεια που αφορά την υγεία και το μεταφορικό έργο, ο Όμιλος εκείνα τα χρόνια, παρείχε ποιοτική υγειονομική κάλυψη για τους εργαζόμενους και τις οικογένειες αυτών. Ναι μεν καλή πρακτική, όχι όμως απόλυτη δράση Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

Τέλος, για την κατηγορία της Διοίκησης – Εργαζόμενους, αναφέρει πως ενδιαφέρεται και “εργάζεται” για την διαφάνεια, την συμμόρφωση με τους νόμους και την αξιοκρατία. Ωστόσο ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά που διακρίνουν της Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, είναι οι – πέρα από τον νόμο και υποχρεώσεις – πρακτικές, και ο εθελοντικός χαρακτήρας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

7.1 Συμπεράσματα

Οι πρακτικές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, στην ουσία αντανακλά τις “απαιτήσεις” των σύγχρονων πολιτών. Ήδη αναφέρθηκε πως η Ε.Κ.Ε. αφορά μια εθελοντική προσπάθεια, ωστόσο τα τελευταία χρόνια, οι επενδυτές που επρόκειτο να προβούν σε ενέργειες, ενδιαφέρονται για το αν η εκάστοτε εταιρεία μεριμνά για την ΕΚΕ. Επομένως θα έλεγε κανείς, πως πλέον, αποτελεί ανάγκη για την κάθε επιχείρηση, να ενσωματώσει στις πολιτικές της, την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Συχνά, τα πράγματα δεν είναι όπως φαίνονται – και δεν είναι όλες οι δράσεις καλοπροαίρετες όπως αυτές παρουσιάζονται. Η φιλανθρωπία υπό τη έννοια της εμπορικής χορηγίας, η – μόνο – συμμόρφωση με τους νόμους και κανονισμούς, οι πρακτικές δημοσίων σχέσεων, δεν αποτελούν χαρακτηριστικά ΕΚΕ, παρά μόνο φαινομενικά. Στη παρούσα πτυχιακή εργασία, μελετήθηκαν τα πεδία δράσης και τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή της ΕΚΕ σε γενικό επίπεδο στις επιχειρήσεις, αλλά και στις ναυτιλιακές (γενικότερα, όχι αποκλειστικά στις ακτοπλοϊκές).

Φάνηκε πως υπάρχει πληθώρα Κοινοφελών, Μη Κερδοσκοπικών Ιδρυμάτων/ Οργανισμών, που δημιουργήθηκαν και στηρίζονται από ανθρώπους τις Ελληνικής Ναυτιλίας, με δράσεις που σχετίζονται άμεσα με την Ε.Κ.Ε., αφού έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους προς τον άνθρωπο (στήριξη ευπαθών ομάδων, άριστων μαθητών πχ. Υποτροφίες, αθλητισμού, αναβίωση τοπικού/ ή μη πολιτισμού), την κοινωνία, το περιβάλλον, κα. Πραγματοποιήθηκε μάλιστα, ανάλυση των τριών μεγαλύτερων ελληνικών ακτοπλοϊκών εταιρειών ως προς τις δράσεις τους. Οι πρακτικές αυτές έπειτα εξετάστηκαν ως προς τον βαθμό που ικανοποιούν το πρότυπο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης με βάση τις διάφορες θεωρίες – ορισμούς που έχουν αποδοθεί κατά καιρούς.

Οι τρεις μελέτες περίπτωσης εταιρειών που έγιναν, έδειξαν πως τουλάχιστον για τα τελευταία 3 – 4 χρόνια, η Attica Group, η ANEK Lines και η Minoan Lines δημοσίευσαν ετήσιες εκθέσεις, όπου ανέφεραν πρακτικές Ε.Κ.Ε. που εφάρμοσαν κατά την διάρκεια αυτών των ετών. Κάποιες από αυτές τις δράσεις ήταν απλώς αυτονόητες πολιτικές μία εταιρείας, κάποιες άλλες ενδεχομένως προβολή – διαφήμιση, αλλά και ορισμένες ήταν απλώς υποχρέωση (νόμος, κανονισμός). Η Attica Group ωστόσο, δημοσίευε εκθέσεις υπευθυνότητας / βιώσιμης ανάπτυξης, από το 2006 , όπου σε αρχικά στάδια ξεκίνησε να στρέφει το ενδιαφέρον της προς την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και την Βιώσιμη Ανάπτυξη του Ομίλου και πράγματι οι δράσεις που ανέφερε ήταν στα πλαίσια της ΕΚΕ. Μάλιστα, τις δύο κρίσιμες περιόδους που αποτέλεσαν έτη προς εξέταση, οι δράσεις της συγκεκριμένης εταιρίας, δεν φάνηκε να μεταβλήθηκε λόγω των οικονομικών και υγειονομικών δυσχερειών, (όχι μόνο της χώρας αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο).

Οι κύριοι ενδιαφερόμενοι, από του οποίους οι επιχειρήσεις κατά κάποιον τρόπο, “αναγκάζονται” να έχουν βιώσιμοι απόδοση, ταξινομούνται σε δύο κατηγορίες, ως εξωτερικοί (πελάτες, Λιμενικές Αρχές, Φορείς εκμετάλλευσης Τερματικών Σταθμών – Οργανισμοί Λιμένων, Ρυθμιστικές Αρχές, Προμηθευτές, ΜΚΟ κα.) και εσωτερικοί (Μέτοχοι, Διευθυντές, Εργαζόμενοι) (Di Vaio, et al., 2023). Ο τρόπος με τον οποίο, επομένως, ανταποκρίνονται οι επιχειρήσεις είναι η επίτευξη όσον περισσότερων Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης – ΣΒΑ της Ατζέντας 2030, έχουν δυνατότητα να ικανοποιήσουν και άρα εφαρμόζοντας και δημοσιεύοντας τις πρακτικές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Από έρευνα που έγινε (Di Vaio, et al., 2023) στις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες κρουαζιέρας παγκοσμίως (Carnival Cruise Lines, Royal Caribbean Group, Norwegian Cruise Line & Mediterranean Shipping Company), φάνηκε πως ανταποκρίνονται κυρίως στην κοινωνική διάσταση με 1^{ον} την Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των επιβατών/ πελατών και 2^{ον} με δραστηριότητες σε περιφερειακό επίπεδο. Επιπλέον και οι τέσσερις εταιρείες αναπτύσσουν πολυάριθμες Εταιρικές Σχέσεις και Συνεργασίες (με εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες) για την επίτευξη των (διαφορικών κάθε φορά) Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, πχ. Με την UNICEF, Make a Wish κα. (Di Vaio, et al., 2023). Μεταξύ των συγκεκριμένων εταιρειών – όπως και των τριών μεγαλύτερων ελληνικών ακτοπλοϊκών εταιρειών, εντοπίζονται ορισμένα κοινά μοτίβα. Αυτά αφορούν την συνεχή βελτίωση της εταιρικής απόδοσης (ως προς το περιβάλλον), συγκεκριμένους περιφερειακούς στόχους, εξυπηρέτηση – ικανοποίηση των παγκόσμιων βιώσιμων στόχων, ανθρωπιστικούς στόχους (ανθρωπιστική βοήθεια – φιλανθρωπία) και δράσεις για συγκεκριμένα γεγονότα.

Πάντως, το φαινόμενο που ορισμένες πρωτοβουλίες δεν είναι τίποτα περισσότερο από βιτρίνα – *φαινόμενο “πράσινου ξεπλύματος” (greenwashing)*, δεν αποτελεί μόνο ελληνικό. Τελικά, *η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης – Ατζέντα 2030, μπορεί να μην αποτελούν κατεξοχήν υποχρέωση των επιχειρήσεων, αλλά με τον τρόπο που εξελίσσονται τα γεγονότα και οι Διεθνείς τάσεις, οι ενδιαφερόμενοι εξωτερικοί ή εσωτερικοί, τα απαιτούν με τον τρόπο τους, χάνοντας έτσι τον εθελοντικό χαρακτήρα που είχε τα προηγούμενα έτη η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη από πλευράς των επιχειρήσεων.* Άρα η διάκριση μεταξύ των εταιρειών που εφαρμόζουν την Ε.Κ.Ε., επειδή όντως αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της Πολιτικής και της Εταιρικής Διακυβέρνησης της εταιρείας και των εταιρειών που απλώς παρουσιάζουν ορισμένες ετήσιες εκθέσεις Βιώσιμης Ανάπτυξης, γίνεται όλο και πιο δύσκολη.

7.2 Επίλογος

Στην συγκεκριμένη εργασία, πραγματεύτηκε το θέμα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, μία έννοια πολυδιάστατη και πιο επίκαιρη από ποτέ. Στην εποχή που διανύουμε, επιχειρήσεις, φορείς και οργανισμοί καλούνται να ακολουθήσουν, να προσαρμοστούν και να ικανοποιήσουν τις διεθνείς τάσεις, που δεν είναι άλλες από τον σεβασμό στο περιβάλλον, η διατήρηση του φυσικού πλούτου κα., η εστίαση στην ηθική και την ακεραιότητα, την ασφάλεια, την διαφάνεια, την ανθεκτικότητα, την εστίαση στο ανθρώπινο δυναμικό, η κοινωνική ευημερία κα. Όπως είχε αναφέρει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2011, "είναι η ευθύνη των επιχειρήσεων για την επίδραση που έχουν στη κοινωνία". Δηλαδή, να λειτουργούν οι επιχειρήσεις με ηθικό και υπεύθυνο τρόπο, απέναντι στην κοινωνία και στο περιβάλλον σε συνάρτηση πάντα με την οικονομική απόδοση της εταιρείας.

Για τον κόσμο των επιχειρήσεων, οι παράγοντες αυτοί είναι μία συνάρτηση μεταξύ της βιωσιμότητας και της οικονομικής ισορροπίας. Ήδη, εδώ και αρκετά χρόνια (τουλάχιστον 10), οι επενδυτές στρέφουν το ενδιαφέρον τους προς επιχειρήσεις που μεριμνούν και εφαρμόζουν πρακτικές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Από το γεγονός αυτό *φαίνεται πως με την εφαρμογή της Ε.Κ.Ε. δεν υπάρχουν οφέλη μόνο προς τα πεδία δράσης, αλλά και για τις ίδιες τις επιχειρήσεις.*

Οι οργανισμοί εξελίσσονται με γοργούς ρυθμούς για να ανταποκριθούν στις υψηλές προσδοκίες για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες εν μέσω μιας παγκόσμιας κρίσης. Αποτελεί ανάγκη να προσαρμόσουν τα επιχειρηματικά τους μοντέλα, να προσλάβουν και να διατηρήσουν τα κορυφαία ταλέντα και να επιστρέψουν στην επαφή με την κοινωνία με ουσιαστικούς τρόπους για να παραμείνουν επιτυχημένοι. Εάν μιλάμε για μία κοινωνικά υπεύθυνη επιχείρηση η οποία δημοσιοποιεί και προβάλλει τις δράσεις της και οι πολίτες το γνωρίζουν, στην πλειοψηφία τους σαφώς και θα την υποστηρίξουν με μεγαλύτερη ευκολία.

ΣΚΟΠΟΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Με θέμα της πτυχιακής εργασίας ‘‘Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και η Εφαρμογή της στην Ελληνική Ακτοπλοΐα’’, το κύριο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας ήταν να εξετασθεί κατά πόσο οι μεγαλύτερες Ελληνικές Ακτοπλοϊκές Εταιρείες που δραστηριοποιούνται στα εγχώρια ύδατα και όχι μόνο, εφαρμόζουν την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και ποιες δράσεις πραγματοποιούν. Ένας ακόμη στόχος της εργασίας ήταν η σύγκριση των πρακτικών που επιλέγει η κάθε εταιρεία να εφαρμόσει και έπειτα να δημοσιοποιήσει, ώστε να φανεί τελικά εάν σε αυτό το επίπεδο υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ αυτών. Το συγκεκριμένο θέμα μελετήθηκε με αφορμή την ολοένα και μεγαλύτερη διάσταση που παίρνει η Βιώσιμη Ανάπτυξη (Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης – Ατζέντα 2030) και η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, από τις Διεθνείς Τάσεις, τις Επιχειρήσεις και τους ενδιαφερόμενους (εξωτερικούς και εσωτερικούς) αυτών.

Η έρευνα βασίστηκε κυρίως σε τρεις εκτενείς μελέτες περίπτωσης (μέσω πληροφοριών από το διαδίκτυο), δηλαδή την ποιοτική ερευνητική τεχνική, για την βαθύτερη κατανόηση του φαινομένου της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Έπειτα πραγματοποιήθηκε η ανάλυση και η ερμηνεία των πληροφοριών και των αποτελεσμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ANEK Lines, 2020. *Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης & Εταιρικής Ευθύνης*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.anek.gr/el/company-profile/etisies-ekthesis-viosimis-anaptiksis/>
2. ANEK Lines, 2021. *Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης & Εταιρικής Ευθύνης*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.anek.gr/el/company-profile/etisies-ekthesis-viosimis-anaptiksis/>
3. Attica Group, 2010. *Απολογισμός Κοινωνικής Υπευθυνότητας*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://attica-group.com/images/corporate-responsibility/ATTICA%20GROUP%20CSR%20REPORT%202010%20GR.PDF>
4. Attica Group, 2011. *Απολογισμός Υπευθυνότητας*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://attica-group.com/images/corporate-responsibility/ATTICA%20GROUP%20CR%20REPORT%202011%20GR.pdf>
5. Attica Group, 2020. *Απολογισμός Εταιρικής Υπευθυνότητας*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://attica-group.com/images/corporate-responsibility/CR_Report_Attica_Group_2020_Greek.pdf
6. Attica Group, 2020. *Ιστορική Αναδρομή*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://attica-group.com/el/>
7. Attica Group, 2021. *Απολογισμός Εταιρικής Υπευθυνότητας*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://attica-group.com/images/corporate-responsibility/CR_Report_Attica_Group_2021_Greek.pdf
8. Attica Group, 2022. *Απολογισμός Εταιρικής Υπευθυνότητας*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://attica-group.com/images/corporate-responsibility/2023/CR_Report_Attica_Group_2022_Greek_v5-Website.pdf
9. CSR®Hellas, χ.χ. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνης - Εργαζόμενοι, Αγορά, Περιβάλλον, Κοινωνία*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://csrhellas.org/>
10. Dess, Hyun, McNamara & Eisner, 2019. *Strategic Management, Text & Cases*. s.l.:9η Έκδοση, TZIOΛΑ.
11. Di Vaio, A., Varriale, L., Lekakou, M. & Pozzoli, M., 2023. SDGs disclosure: evidence from cruise corporations' sustainability reporting.. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*.
12. EUR - Lex, 2015. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, s.l.: s.n.

13. EUR-Lex, CSR, χ.χ. *EUR-Lex, Corporate Social Responsibility - EL*, s.l.: s.n.
14. European Commission, 2020. *Χρηματοπιστωτικοί δείκτες αναφοράς - ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, κοινωνικών κριτηρίων και κριτηρίων διακυβέρνησης*, Βρυξέλλες: s.n.
15. Friedman, M., 2007. The social responsibility of business is to increase its profits.. *In Corporate ethics and corporate governance*.
16. HDB, 2020. *Η HDB υιοθετεί τις 10 αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (UNGIC)*, s.l.: Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα.
17. International Chamber of Commerce, 2002. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://iccwbo.org/>
[Πρόσβαση 2022].
18. Islam, T., Islam, R., Pitafi, H. & Xiaobei, L., 2021. The impact of corporate social responsibility on customer loyalty: The mediating role of corporate reputation, customer satisfaction, and trust.. *Sustainable Production and Consumption*, pp. 123 - 135.
19. McWilliams & Siegel, 2011. Creating and capturing value: Strategic corporate social responsibility, resource-based theory, and sustainable competitive advantage.. *Journal of management*.
20. Minoan Lines, 1974 - 2018. *Ιστορική Αναδρομή*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.minoan.gr/etaireia/istorikh-diadromh>
21. Ryan, J., 1902. The Ethics of Speculation. *International Journal of Ethics, Vol. 12, No. 3, Apr.*
22. United Nations, 2022. *History of the United Nations*. s.l.:s.n.
23. WBCD, 1998. *World Business Council For Sustainable Development*.
[Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.wbcd.org/>
[Πρόσβαση 2022].
24. XRTC, 2021. *20η Ετήσια Μελέτη για την Ελληνική Ακτοπλοΐα 2021*.
[Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://xrtc.gr/industry-reports/>
25. XRTC, 2022. *21η Ετήσια Μελέτη για την Ελληνική Ακτοπλοΐα 2022*.
[Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://xrtc.gr/industry-reports/>
26. Xuetong, W., Hussain, M., Rasool, F. & Mohelsk, 2023. Impact of corporate social responsibility on sustainable competitive advantages: The mediating role of corporate reputation.. *Xuetong, W., Hussain, M., Rasool, S. F., & Mohelska, H.*

- (2023). *Impact of corporate social responsibility on sustainable Environmental Science and Pollution Research*, pp. 1 - 14.
27. Ασπρίδης, Γ., 2016. *Εταιρική κοινωνική ευθύνη - Η όψη του ανθρώπινου παράγοντα στην επιχείρηση*. s.l.:s.n.
28. Βαγγέλας, Γ., 2020. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στις Ν.Ε.. Στο: Διοίκηση Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων*. s.l.:Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
29. Βαξεβανέλλη, Α., 2016. *Εταιρική Διακυβέρνηση*. s.l.:s.n.
30. Δαβαλάς, Α., 2018. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: Νέα επιχειρηματική ηθική ή κοινωνικό άλλοθι*. *Archive*, pp. 51-59.
31. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001. *Προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη* .. Βρυξέλλες: s.n.
32. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001. *Προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη*. *Πράσινη Βίβλος*, 18 07.
33. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019. *Εταιρικό Δίκαιο και Εταιρική Διακυβέρνηση*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/company-law-and-corporate-governance_el
34. Θανόπουλος, Ι., 2009. *Επιχειρηματική Ηθική και Δεοντολογία στην εποχή της εταιρικής διακυβέρνησης*. Αθήνα: Interbooks.
35. Θεοτοκάς, Γ., 2019. *Οργάνωση και Διοίκηση Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων, Ναυτιλία - Εμπόριο - Οικονομία*. s.l.:3η Έκδοση.
36. Μινωικές Γραμμές, 2021. *Έκθεση για την οικονομική χρήση*, Αθήνα: Deloitte - Ανώνυμη Εταιρεία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
37. Μιχαλάκη, Ε., 2017. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη*.
38. Μπαμπινιώτης, Γ., 2002. *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας- 2η Έκδοση*. Καθηγητή της Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών: σελ. 720.
39. Μπουραντάς, Δ., 2015. *Μανατζμεντ - Πλήρες Θεωρητικό Υπόβαθρο, Σύγχρονες Προσεγγίσεις & Μεθόδοι, Διοικητικές & Ηγετικές Ικανότητες*. s.l.:ΜΠΕΝΟΥ.
40. Μύτη, Μ., Κεφαλά, Β. & Κεφάλας, Α., 2014. *Η εταιρική κοινωνική ευθύνη στις σύγχρονες ελληνικές επιχειρήσεις*. s.l.:s.n.
41. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2018. *United Nations Global Compact - Το Οικουμενικό Σύμφωνο*. s.l.:s.n.
42. Παπαδόπουλος, 2015. *Επιχειρηματική ηθική: θεωρίες και πολιτικές. Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*. s.l.:s.n.

43. Τουλουμάκου & Καραθανάση, 2004. *Η ηθική φιλοσοφία του Αριστοτέλη στην φιλοσοφική σκέψη του μεσοπολέμου..* (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής.: Τομέας Φιλοσοφίας.
44. Τσαρδανίδης, Χ., 2014. Εταιρική κοινωνική ευθύνη, ελληνικές επιχειρήσεις και ΜΚΟ.. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, pp. 85 - 120.
45. Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2014. 3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΚΕ.
46. Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2014. *6 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΚΕ (ΕΚΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ)*, s.l.: s.n.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Ιδρύματα, Εταιρείες και Οργανισμοί:

- <https://www.cvf.gr/>
- <https://www.aclcf.org/>
- <http://lyreioidryma.gr/>
- <https://www.snf.org/el/>
- <https://www.eef.edu.gr/>
- https://www.n-d-pateras-foundation.gr/idryma_gr.htm
- <https://mvvfoundation.gr>
- <http://paterasfoundation.gr/>
- <https://www.onassis.org/el/>
- <http://mariatsakosfoundation.gr/>
- <http://www.laskaridisfoundation.org/>
- <https://www.latsis-foundation.org/ell>

77

HELMERA: <https://www.helmepa.gr/>

Attica Group: <https://attica-group.com/el/>

ANEK: <https://www.anek.gr/el/>

Minoan Lines: <https://www.minoan.gr/>

Seajets: <https://www.seajets.com/el>

Levante Ferries: <https://www.levanteferries.com/>

Fast Ferries: <https://fastferries.com.gr/>

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας – ΣΕΕΝ: <https://seen.org.gr/el/>

Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων: <http://www.opengov.gr/ypoiar/?p=5185>

CRS Hellas: <https://csrhellas.org/csr-sdgs/>

Europe - Πράσινη Βίβλος Ε.Ε.:

- <https://eur-lex.europa.eu/legal->
- https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/company-law-and-corporate-governance_el
- [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_el.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_el.pdf)

Ειδησεογραφία – Άρθρα :

- <https://www.naftemporiki.gr/afteromata/1293128/symfono-10-archon-kai-axion/>
- <https://www.care.gr/post/8068/ti-simainei-o-oros-ithiki>
- <http://users.sch.gr/galexriad/files/lexika/babiniotis.pdf>
- <https://el.economy-pedia.com/11031720-business-ethics>
- <https://www.isalos.net/naftiliaki-ekpaidefsi/scholarships/koinofeles-idryma-ioanni-s-latsi/>
- <https://hdb.gr/i-hdb-yiothetei-tis-10-arches-tou-oikoumenikou-symfonou-tou-organismou-inomenon-ethnon-ungc/>
- https://apothesis.lib.hmu.gr/bitstream/handle/20.500.12688/4684/KefalaVenetia_MytiMaria_KefalasAntonis2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- <https://www.naftemporiki.gr/maritime/731126/pos-oi-mikroi-eginan-megaloi-stin-agera-tis-aktoploias/>
- <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2021&locations=GR&start=2007&view=chart>
- <https://www.thetoc.gr/oikonomia/article/oxi-akomi---oi-taseis-sto-esg-gia-to-2023/>
- <https://www.reporter.gr/Diethnh/Diethneis-Eidhseis/534955-Ti-einai-to-fainomeno-%C2%ABgreenwashing%C2%BB-kai-giati-anhsychoyn-EE-katanalwtes>
- <http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5415/DE%20%ce%9c%ce%99%ce%a7%ce%91%ce%9b%ce%91%ce%9a%ce%97%20%ce%95%ce%a5%ce%97.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σελ. 22-23
- <https://diafaneia.eu/%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CF%86%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%82-%CE%AF%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%BF%CF%82-%CE%B4-2/>
- <https://www.aueb.gr/el/content/united-nations-global-compact-%CF%84%CE%BF-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%BF-0>

- <https://www.athensvoice.gr/epikairoτητα/politiki-oikonomia/815343/etairiki-koiononiki-euthuni-desmeusi-ousias-i-ergaleio-marketing/>

Βικιπαίδεια:

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%8A%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1_%CE%A9%CE%BD%CE%AC%CF%83%CE%B7
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CF%8D%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%BF_%CE%A0%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%8A%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%8A%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1_%CE%95%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%BF%CF%85
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%A4%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%BF%CF%82
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%AD%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7
- <https://www.skep.gr/el/%CE%BC%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CF%85%CE%BD>
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%8A%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1_%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BB%CE%B7_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%95%CE%BB%CE%AF%CE%B6%CE%B1%CF%82_%CE%93%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%AE